

Ympäristötilinpäätös 2024

Espoon seurakuntayhtymä

Kuvat

Kansikuva: Teemu Rantala

Sivu 3: Kerttuli Boucht

Muut: merkitty kuvien yhteyteen

Taitto: Viestintäpalvelut, Jaana Taipale

Ympäristötilinpäätös 2024

Espoon seurakuntayhtymä

Sisällys

	Tiivistelmä	6			
1.	Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä	7			
1.1	Ympäristöpolitiikka	7			
1.2	Vastuu luomakunnasta osana Kirkko Espoossa -strategiaa 2023–2030	7			
1.3	Suhde Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ympäristö- ja ilmastotyöhön	7			
2.	Ympäristöjohtamisjärjestelmän ulkoinen auditointi ja ISO 14001 SFS-EN sertifiikaatti	8			
2.1	Ulkoinen auditointi	8			
2.2	Ympäristöjohtamisen prosessi ja järjestelmän vaatimustenmukaisuus	9			
3.	Kuvaus seurakuntien ympäristötyöstä 2024	11			
3.1	Ympäristötyön teologinen tausta: kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus	11			
3.2	Esbo svenska församling	12			
3.3	Espoonlahden seurakunta	13			
3.4	Espoon tuomiokirkkoseurakunta	15			
3.5	Leppävaaran seurakunta	16	3.6	Olarin seurakunta	18
			3.7	Tapiolan seurakunta	20
			4.	Kuvaus seurakuntayhtymän viraston palveluyksiköiden ympäristötyöstä 2024	22
			4.1	Viraston johdon yksikkö	22
			4.2	Suurimmat ympäristövaikutukset ja ympäristöriskien tunnistaminen	23
			4.3	CO ₂ -päästöt Kirkkohallituksen päästölaskurin mukaan	24
			4.4	Palvelukeskus	25
			4.4.1	Asiakasrajapinta, sähköinen asiointi ja palveluiden sähköistäminen	25
			4.4.2	Koulutukset, osaamis- ja koulutusrekisterit	26
			4.4.3	Hankintaohjeistus	26
			4.4.4	Liikkuminen, etätyöt ja -kokoukset	26
			4.5	Talous- ja tietohallintopalvelut	26
			4.5.1	Talouspalvelut	26
			4.5.2	Tietohallintopalvelut	27
			4.6	Kiinteistöpalvelut	27
			4.6.1	Rakennuttaminen	28

4.6.2 Ylläpito	29	4.9 Yhteinen seurakuntatyö	39
4.6.3 Pihojen ja ulkoalueiden kunnossapito	29	5. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutuminen 2024	44
4.6.4 Lämmitys ja energiankulutus	30	5.1 Seurakuntatyö	44
4.6.5 Sähkö, valaistus ja sähköautojen latauspisteet	30	5.2 Kiinteistöt	47
4.6.6 Vedenkulutus ja jätevesien käsittely	30	5.3 Hautaustoimi	50
4.6.7 Jätehuolto	31	5.4 Metsät ja viheralueet	52
4.6.8 Leiri- ja kurssikeskustoiminta, elintarvikehankinnat ja puhtaanapito	32	5.5 Tukipalvelut ja henkilöstön osallistaminen	52
4.7 Hautaustoimi	34	5.6 Tietohallinto	57
4.7.1 Hautausmaiden yleishoito	34	5.7 Viestintä	59
4.7.2 Hautausmaiden jätehuolto	35	6. Koko yhtymän tasolla seurattavat mittarit 2024	61
4.7.3 Hautojen hoito	36	7. Hautaustoimen ympäristömittarit 2024	64
4.7.4 Krematorio	36	8. Liite: Kooste vuoden 2024 aikana julkaistuista ympäristöaiheisista tiedotteista, artikkeleista ja someviestinnästä	66
4.7.5 Hautaustoimen koneet	36	8.1 STT-tiedotteet 2024, joissa teemana ympäristö, luonto, kansainvälinen vastuu	66
4.7.6 Green Flag Award Kellonummen hautausmaalle kolmatta kertaa vuonna 2024	37	8.2 Videot/ podcastit Youtubessa	67
4.7.7 Metsien hoito	37	8.3 Verkkosivut: espoonseurakunnat.fi	69
4.7.8 Luonnon monimuotoisuuden tukeminen	38		
4.8 Viestintä	38		

Tiivistelmä

Tämä raportti sisältää kuvauksen Espoon seurakuntayhtymässä ja seurakunnissa vuoden 2024 aikana toteutuneesta ympäristötyöstä. Raportti on tässä muodossaan järjestyksessään kolmas.

Seurakuntayhtymän ympäristöjohtamisjärjestelmälle myönnettiin 21.4.2024 kansainvälinen ISO 14001 (SFS-EN) -ympäristöjohtamisjärjestelmäsertifikaatti ensimmäisenä seurakuntataloutena Suomessa. Ulkoisesta auditoinnista vastasi akkreditoitu auditointikumppani DNV Business Assurance Finland Oy. Auditoinnin mukaan ympäristötyö on tavoitteellista, vaikuttavaa ja sitoutunutta.

Hiilineutraalisuutta ja energiansäästöä edistävät hankkeet ja sähköistäminen ovat edenneet vauhdilla. Hvittorpin ja Velskolan leirikeskusten maalämpöurakat valmistuivat. Lämpöpumpputeknologiaan perustuvia järjestelmiä on saatu Velskolan Pehtoorilaan ja Kellonummen hautausmaan huoltorakennukseen. Kirkkokadun kiinteistön aurinkovoimajärjestelmä saatiin tuotantokäyttöön ja sähköautojen latauspisteiden määrä lisääntyi. Auto- ja pienkonekannan sähköistäminen jatkui.

Kaikissa seurakunnissa ympäristötyö on löytänyt omat toimintatapansa, ja menettelytavat ovat vakiintuneet. On tehtäviä, joihin ympäristönäkökulmat päivittäin liittyvät. Osassa tehtäviä suoraa yhteyttä ei ole, mutta tiedostetaan, että ympäristöasiat ovat tärkeitä myös seurakuntalaisille.

Kasvisruoan määrä on lisääntynyt ja ruokahävikin mittaamiseen liittyviä menettelytapoja on otettu käyttöön. Ruokahävikki on pientä ja alan yleiseen tasoon verrattuna vähäisempää.

Kiitos käytännön työstä ja vastuullisesta suhtautumisesta ympäristöasioihin kuuluu koko henkilökunnalle. Seurakuntayhtymän operatiivinen johto, seurakuntien ja yksiköiden johtoryhmät, tiimit ja toimintaryhmät käsittelevät ympäristöasioita kokouksissaan säännöllisesti.

Raportin koostamisesta on vastannut seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä. Taustatietoja ja tekstejä ovat tuottaneet useat henkilöt seurakunnissa ja yhtymän viraston yksiköissä. Kiitos aineiston aikaansaamisesta kuuluu kaikille asianosaisille.

Espoossa 31.3.2025

Espoon seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä

Irene Erkkö, Esbo svenska församling

Kirsi Salo, Tuomiokirkkoseurakunta

Reeta Vähä-Ruona, Espoonlahden seurakunta

Seija Hatakka, Leppävaaran seurakunta

Oili Karinen, Olarin seurakunta

Anu Ristimäki, Tapiolan seurakunta

Asko Leinonen, kiinteistöpalvelut, hautauspalvelut

Marjo Törmänen, kiinteistöpalvelut, leiri- ja kurssikeskuspalvelut

Kaie Saagpak, kiinteistöpalvelut, laitoshuolto ja cateringpalvelut

Harri Heiskanen, kiinteistöpalvelut, tilapalvelut ja ylläpito

Eija Harju, viestintäpalvelut

Outi Hakio, palvelukeskus

Riikka Hillebrandt, yhteinen seurakuntatyö

Timo Vehmas, viraston johdon yksikkö

Kerttuli Boucht, viraston johdon yksikkö, ryhmän puheenjohtaja

1. Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä

Espoon seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä pohjautuu ISO-EN SFS 14001 -standardin vaatimuksiin. Yhteisen kirkkoneuvoston 25.10.2021 hyväksymä ympäristöjärjestelmä vuosille 2023–2030 koostuu ympäristöpolitiikasta (yhteinen kirkkovaltuusto 16.12.2020), ympäristötyön teologisista perusteluista, pitkän aikavälin tavoitteita sisältävästä ympäristöohjelmasta, vuosittaisista tavoitteista ja niiden toteutumista kuvaavista mittareista sekä seurakuntien ympäristösuunnitelmista, jotka seurakuntaneuvostot ovat hyväksyneet. Voimassa olevat seurakuntien suunnitelmat kattavat vuodet 2023–2025.

1.1 Ympäristöpolitiikka

Espoon seurakuntayhtymän ympäristöpolitiikan linjaukset 2021–2030 ovat (kts. alla):

1.2 Vastuu luomakunnasta osana Kirkko Espoossa -strategiaa 2023–2030

Kirkko Espoossa -strategiassa vastuu luomakunnasta on yksi strategian kahdeksasta toiminnallisesta painopisteestä. Painopisteen tavoitteiden toteutumisen mittareina käytetään seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän mittareita.

1.3 Suhde Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ympäristö- ja ilmastotyöhön

Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän taustalla ovat YKN:n kestävän kehityksen periaatteet, evankelisluterilaisen kirkon Hiilineutraali kirkko 2030 -linjauksen teologiset perusteet sekä Luterilaisen maailmanliiton luterilaisen ekoteologian ajattelun Creation – Not for Sale -asiakirja.

Kirkon Hiilineutraali kirkko 2030 -ilmasto-ohjelman tavoitteita sovelletaan siltä osin, kun se

Ympäristöpolitiikka 2021–2030

1. Seurakuntien ja seurakuntayhtymän ympäristötyö vahvistaa espoolaisten luontosuhdetta ja kannustaa kestävään elämäntapaan. Muutosten keskellä seurakunnat pitävät yllä tulevaisuuden toivoa.
2. Seurakuntayhtymän kiinteistöt ovat hiilineutraaleja vuoteen 2030 mennessä pois lukien ne kiinteistöt, joista on päätetty luopua.
3. Vähällä käytöllä olevista tiloista luovutaan, ja tilojen yhteiskäyttöä lisätään.
4. Päätösesityksissä arvioidaan esityksen ympäristövaikutukset tilanteissa, joissa ne ovat osoitettavissa.
5. Seurakuntayhtymän metsiä hoidetaan menetelmillä, jotka ovat ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä. Pienistä maa- ja metsäalueista Espoon ja Kirkkonummen alueilla luovutaan maanvaihtojen tai myynnin kautta.
6. Hautausmaita ja viheralueita hoidetaan niin, että ympäristölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.
7. Sijoitustoiminnassa noudatetaan vastuullisen sijoitustoiminnan periaatteita.
8. Suositaan ilmastoystävällistä ruokaa ja minimoidaan ruokahävikkiä.
9. Ympäristöohjelman tavoitteita toteutetaan määrätietoisesti seurakuntayhtymän voimassa olevan strategian resurssilinjaukset huomioiden.

on katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Seurakuntayhtymän ISO 14001 -standardiin perustuvan ympäristöjärjestelmän lähtökohtana ovat keskittyminen toimenpiteisiin, joilla on eniten merkitystä ja vaikuttavuutta Espoon seurakuntien toiminnan ympäristövaikutusten kannalta. Kirkkohallitus on uudistanut ilmasto-ohjelmansa sisältöä kuluneena talvena. Kirkon ympäristötyötä ja muun muassa kirkkohallituksen valmisteleman kirkon oman päästölaskurin kehittymistä seurataan. Päästölaskurin soveltuvuutta Espoon seurakuntayhtymälle on arvioitu luvussa 4.

2. Ympäristöjohtamisjärjestelmän ulkoinen auditointi ja ISO 14001 SFS-EN -sertifikaatti

2.1 Ulkoinen auditointi

Ympäristöjärjestelmän sertifiointi ulkopuolisen, akkreditoidun ja toimialariippumattoman toimijan toimesta toteutui alkuvuodesta 2024. Ulkoiseksi sertifiointin yhteistyökumppaniksi valittiin vuoden 2023 syksyllä DNV Business Assurance Finland Oy. Ensimmäinen ulkoinen auditointi toteutettiin viisipäiväisenä tapahtumana 19.1. ja 19.-22.3.2024. Ulkoisesta auditoinnista vastasi DNV:n pääauditoija Hannu Salminen.

Seurakuntayhtymälle myönnettiin ympäristöjohtamisjärjestelmän ISO 14001 -sertifikaatti 21.4.2024. Sertifikaatti on voimassa kolme vuotta kerrallaan edellyttäen, että vuosittaiset ulkoiset auditoinnit osoittavat standardin vaatimusten täyttyvän koko kolmivuotisen kauden ajan. Ulkoinen auditointi toteutetaan seuraavan kerran vuosina 2025 ja 2026.

Auditoinnin kohteina olivat

- ympäristöjohtamisjärjestelmä kokonaisuutena
- yhtymän virastotalo Kirkkokatu 1 ja yhtymän viraston palveluyksiköiden ympäristötyö
- Espoonlahden kirkko ja Espoonlahden seura-

kunnan ympäristötyö (erityisesti kärjellä diakonia)

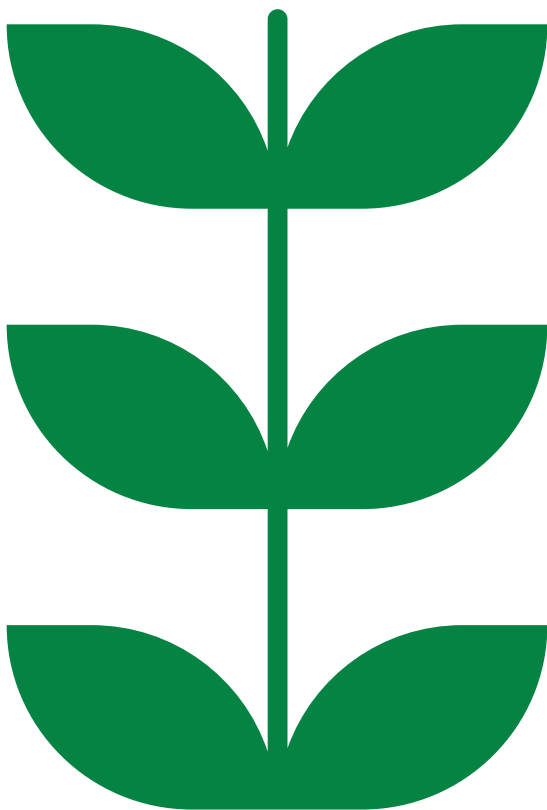
- Hvittorpin leirikeskus ja Hvittorpin Villa, keittiö, laitos- ja jätehuolto
- Olarin kirkko, Chapple ja Matinkappeli sekä Olarin seurakunnan ympäristötyö (erityisesti kärjellä diakonia ja lapsi- ja perhetyö)
- Siunauskappeli, krematorio, kylmiö, savukaasujen jäähdytystila
- Kappelin hautausmaan huoltohallit, kemikaalien käsittely ja Kappelin hautausmaa
- Kellonummen hautausmaan siunauskappeli ja siunauskappelin kylmiö
- Kellonummen hautausmaan jätevedenpuhdistamo, maa-ainesten käsittely
- Gräsan hautausmaa.

Auditointiraportissa todettiin positiivisina havaintoina:

- Ympäristötyötä on tehty jo yli kaksi vuosikymmentä, ensimmäinen ympäristönäkökohtien arviointi on suoritettu vuonna 2000.
- Käytännön toiminnassa ei auditoinnissa ole havaittu poikkeamia ympäristöasioiden hallinnassa.
- Ympäristötilinpäätös on kattava kuvaus ympäristötyön tavoitteista, toimenpiteistä ja tuloksista mukaan lukien selvitys ulkoisesta ympäristöviestinnästä ja mediajulkaisuista.
- Kiinteistöjen ylläpitoresurssien kohdentamiseen on kiinnitetty huomiota: kiinteistöistä on teetetty kuntokartoitukset, joiden tulokset on huomioitu seitsenvuotissuunnitelmassa.
- Tietohallinnossa on kattavasti ja monipuolisesti otettu huomioon ympäristönäkökohdat. Myös taloushallinnossa ympäristövaikutukset on minimoitu hyödyntämällä sähköistä taloushallintoa.
- Hautausmaiden hoitosuunnitelmien laatimisella selkeytetään rooleja, resursseja ja kehittämislinjauksia.
- Myös useita muita positiivisia havaintoja mainittiin.

Poikkeamahavaintoja oli kaksi. Ne liittyivät hätätilanneharjoittelun dokumentointiin ja ympäristöasioiden hallintaan liittyvien koulutusten kirjausmenettelyyn. Kehittämiskohteina todettiin sisäisten auditointien roolin ja tehtävien selkeyttäminen, ympäristöpalautteen käsittely ja ympäristöpätevyyskirjaaminen tehtäväkuviin tarvittaessa. Kappelin hautausmaalle lisättiin auditoinnin jälkeen yksi uusi toimintaohjearkku. Kehittämiskohteiksi määriteltiin myös tietohallinnon vaikutusmahdollisuudet kiinteistöhallinnan ja ylläpidon tukena ja krematoriotoiminnan huollon varmistaminen ympäristöluvan mukaisen toiminnan varmistamiseksi.

Ulkoisen auditoinnin tulokset ja vuoden 2023 ympäristötilinpäätös vietiin tiedoksi kaikkiin seurakuntayhtymän hallintoelimiin ja seurakuntaneuvostoihin vuoden 2024 aikana. Lisäksi asiasta viestittiin mahdollisimman laajasti (tarkemmin, katso luku 8).

2.2 Ympäristöjohtamisen prosessi ja järjestelmän vaatimustenmukaisuus

Vuoden 2024 aikana toteutettiin kaikki seurakuntayhtymän omaan ympäristöjärjestelmään liittyvät ja standardin edellyttämät prosessin vaiheet. Niitä olivat:

- Vuosittaisten ympäristötavoitteiden määrittely ja niiden toteutumisen arviointi osana talousarvio- ja toimintasuunnitelmaprosesseja
- Johdon katselmukset kaikissa palveluyksiköissä ja seurakunnissa
- Ylimmän johdon katselmus
- Sisäiset auditoinnit niissä seurakunnissa ja yksiköissä, jotka ovat ulkoisen auditoinnin kohteena vuonna 2025
- Seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmän, seurakuntien omien ympäristötyöryhmien sekä operatiivisten johtoryhmien työskentely yhtymän viraston palveluyksiköissä ja seurakunnissa
- 14001-standardiin sisältyvien vaatimusten toteuttaminen on sisällytetty edellä mainittuihin. Niitä ovat olleet ympäristöjärjestelmän arviointi suhteessa standardin vaatimuksiin, toimintaympäristön muutoksiin, sidosryhmien odotuksiin, ympäristöpolitiikan ja -järjestelmän tarkoituksenmukaisuuteen ja ajantasaisuuteen, roolien, vastuiden ja valtuuksien tarkoituksenmukaisuuteen ja resurssien ja osaamisen riittävyyteen.
- Lisäksi on edellytetty ympäristöriskien arviointia, toimintaan vaikuttavan ympäristölainsäädännön seuranta ja ennalta määriteltyä toimintatapaa akuutteihin ympäristöpoikkeamiin, ympäristövahinkoihin, onnettomuuksiin tai hätätilanteisiin reagoimiseksi.
- Tavoitteena on jatkuva kehittäminen: positiivisten havaintojen ja käytäntöjen havaitseminen ja ylläpitäminen, mahdollisia ympäristöriskejä aiheuttavien vaaratekijöiden arviointi ja niiden hallinta, havaittujen poikkeamien rekisteröinti, korjaava toiminta ja prosessin yhteydessä esiin nousseiden kehittämis ehdotusten vieminen käytäntöön.

JOHTAMISJÄRJESTELMÄ- SERTIFIKAATTI

Sertifiikaatin numero:
C662402

Alkuperäinen sertifiikaatti myönnetty:
21. huhtikuuta 2024

Voimassaoloaika:
21. huhtikuuta 2024 – 20. huhtikuuta 2027

Täten todistetaan, että

Espoon Seurakuntayhtymä

Kirkkokatu 1, 02270 Espoo, Finland

täyttää seuraavan johtamisjärjestelmästandardin vaatimukset:

ISO 14001:2015

Tämä sertifiikaatti on voimassa seuraavassa laajuudessa:

Seurakuntatyö, kiinteistöpalvelut, hautaustoimi ja yhtymän viraston palvelut.

Paikka ja aika:
Espoo, 21. huhtikuuta 2024

Sertifiikaatin myöntänyt:
DNV - Business Assurance
Keilaranta 1, 02150 Espoo, Finland

Kimmo Haarala
Johdon edustaja

Sertifiikaatin voimassaolo edellyttää sertifiointisopimuksen ehtojen täyttämistä.

Akkreditoitu yksikkö: DNV Business Assurance Finland Oy Ab, Keilaranta 1, 02150 Espoo, Finland - TEL: +358 10 292 4200. www.dnv.fi/assurance

3. Kuvaus seurakuntien ympäristötyöstä 2024

Ympäristöjärjestelmän mukaan seurakunnilla tulee olla ympäristösuunnitelma, joka käsitellään seurakuntaneuvostossa. Kaikilla seurakunnilla ja yhteisellä seurakuntatyöllä on voimassa oleva suunnitelma suunnittelukaudelle 2023–2025. Seurakuntien työssä keskeistä on ympäristökasvatus.

Seurakuntien paikallisten ympäristösuunnitelmien painopisteitä vuodelle 2024 olivat:

- Vi deltar i miljörelaterade samarbetsprojekt kring temat Östersjön tex Snygg Beach-programmet – Osallistumme omalta osaltamme Itämeren suojeluun olemalla mukana siihen liittyvissä yhteistyöhankkeissa ja osallistumalla muun muassa Siisti biitsi -roskienkeruukampanjaan. (Esbo svenska)
- Ekologinen elämäntapa, kohtuullisuutta ja kierrätystä sekä seurakuntalaisten luontoelämykset (kolmivuotiset tavoitteet 2023–2025). (Espoon-lahti)
- Jokaisella työalalla ja alueella on vähintään yksi konkreettinen ympäristötavoite (2024), seurakunnalla on aktiivinen rooli Espoon ympäristön hyväksi tehdyssä työssä (2024), ruokahävikin pienentäminen yhteisöruokailuissa ja ruokapalvelun kokonaisvaltainen suunnittelu (kaksivuotinen tavoite 2023–2024), ympäristön kannalta merkityksellinen toiminta erityisesti lähetystyössä (kolmivuotinen tavoite 2023–2025), luontohengellisyyden kehittäminen (kolmivuotinen tavoite 2023–2025) ja paperin käytön vähentäminen ja etätyön järkevä käyttö suhteessa tarvittaviin tiloihin ja liikkumiseen (kaksivuotinen tavoite 2023–2024). (Tuomiokirkkoseurakunta)
- Kestävän kehityksen ruokakulttuuri. (Leppävaara)
- Hiilijalanjäljen pienentäminen: 1) seurakunnassa suositaan kasvisruokaa, luomu- ja lähiruokaa ja ruokahävikkiä pienennetään 2) kahvin hävikkiä vähennetään ja hankitaan pienempiä keittämiä tai kahviautomaatti, pikakahvia suositaan sekä 3) kierrätetään, lainataan, hankitaan tuotteita yhteiskäyttöön, vähennetään ostamista. (Olari)

- Osallistuminen yhteisiin tapahtumiin ja teemapäiviin, joukkoliikenteen ja kimpakyytien suosiminen, uuden tavaran hankinta vain harkiten, lajittelu ja kierrätys (Tapiola).

3.1 Ympäristötyön teologinen tausta: kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus

Evangelisluterilaisen kirkon Hiilineutraali kirkko 2030 -linjauksen taustamateriaaleissa todetaan, että kirkon erityiset vahvuudet ilmastotyössä liittyvät arvoihin ja asenteisiin. Seurakunnat pyrkivät omien päästöihin liittyvien konkreettisten toimien lisäksi tukemaan jäseniään ja muita ihmisiä muuttamaan elämäntapaansa ilmaston ja muun ympäristön kannalta kestäväksi. Seurakuntien

Espoon tuomiokirkkoseurakunnan pappi, väitöskirjatutkija Vilppu Huomo pohtii blogissaan teologian vaikutusta kansainväliseen ilmastopolitiikkaan.

- Luterilaisten kirkkojen kattojärjestö Luterilainen Maailmanliitto on puolestaan 2000-luvulla usein pyrkinyt vaikuttamaan ilmastotoimien puolesta. Yhtenä perusteena on ollut teologinen ajatus siitä, että Jumala johdattaa koko luomakuntaansa – ei siis vain ihmisiä – kohti aikojen lopussa olevaa valtakuntaansa, hän kirjoittaa.

#ympäristö #luonto #ilmastonmuutos #ekokriisi #luomakunta #teologia #kirkkoespoossa Espoon tuomiokirkkoseurakunta #ekoteologia

ESPOONSEURAKUNNAT.FI

Miten teologia on vaikuttanut kansainväliseen ilmastopolitiikkaan - Kirkko Espoossa

ympäristökasvatus lähtee tästä tavoitteesta. Kiitollisuus Jumalan luomakuntansa kautta antamista elämän lahjoista saa tuntemaan kunnioitusta, joka ohjaa kohden kohtuullista elämäntapaa.

3.2 Esbo svenska församling

Seurakunnan talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteet olivat:

- Rippikoulutoiminta toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti.
- Otamme ympäristön huomioon ja toimimme kaikilla työaloilla ympäristötietoisesti.
- Käytämme Reilun kaupan tuotteita tai lähiruokaa.
- Tiloissamme käytettävät tuotteet, mm. pesuaineet, saippuat ja vastaavat, ovat hajusteettomia.

Ympäristötavoitteen toteutumisen arvioinnissa käytettävät mittarit olivat:

- Ympäristötyön tavoitteiden toteutumisen mittarina käytetään kaikessa toiminnassa seurakun-

tayhtymän ympäristöjärjestelmää. Noudatamme ympäristöjärjestelmässä määriteltyjä ohjeita käytettävistä mittareista.

Talousarviovuoden ympäristötavoitteet toteutuivat. Rippikoulutoiminnassa toteutetaan Vihreät riparit -toimintamallia. Henkilökunta tarvitsee lisäkoulutusta konseptista erityisesti, koska toimintamallia ja sen linjauksia ollaan päivittämässä koko kirkon tasolla. Ympäristötietoisuus on kasvanut työntekijöiden keskuudessa vuonna 2024 ja ympäristöasioita huomioidaan entistä enemmän. Jokaisessa koko työyhteisön kokouksessa on kohtana ympäristöasiat, jolloin kerrotaan uusimmat ympäristökuulumiset tai annetaan ohjeita ympäristötietoiseen toimintaan.

Reilun kaupan tuotteet ovat käytössä ja niitä hankitaan mahdollisuuksien mukaan. Kahvi on aina Reilun kaupan kahvia sekä luomua. Reilun kaupan tuotteita ovat lisäksi tee, hunaja, kaakao, sokeri, banaanit sekä osa kukista. Hankinnoissa painotetaan kotimaisia vihanneksia, hedelmiä ja marjoja, kun ne ovat sesongissa tai saatavissa tukusta. Osa tuotteista hankitaan luomu- ja/tai lähituotteina.

Seurakunnan tarjoilut ovat pienimuotoisia, eikä seurakunnalla ole keittiöhenkilökuntaa tai emäntää. Seurakunnan tiloissa käytetyt pesuaineet ja saippuat ovat hajusteettomia, eivätkä ne sisällä väriaineita. Seurakunnassa vietettiin luomakunnan sunnuntaita Suomen luonnon päivänä.

Ympäristökasvatusta toteutetaan erityisesti päivä- ja perhekerhoissa sekä nuoriso- ja rippikoulutyössä. Lapsille ja perheille on järjestetty Metsämörri-retkiä lähiluonnossa. Lapsia opetetaan kerhoissa kantamaan vastuuta toisistaan ja ympäristöstä. Rippikouluissa puhutaan luomakunnasta ja ihmisten vastuusta sen hoidosta. Rippikoulupetuksessa on mahdollisuus pohtia myös ympäristöahdistusta. Rippileireillä ja nuorisotyössä kierrätetään pulloja ja tölkkejä.

Seurakunnan tiedotuksessa on tuotu esiin ympäristöasioita mm. sosiaalisessa mediassa ja uutisjutuissa. Vuoden 2024 aikana on tehty kuusi ympäristökysymyksiin liittyvää lehdistötiedotetta. Sosiaalisessa mediassa on nostettu esiin ympäristökasvatusta, luontoa ja luontohengellisyyttä noin 50 kertaa. Painotuotteissa pyritään käyttämään ympäristöystävällisiä tuotteita ja prosesseja. Digitaalista markkinointia suositaan painetun materiaalin sijaan.

Seurakunnassa on vähennetty paperin kulutusta. Yhä useammin tiedotteita ja kirjeitä lähetetään sähköisesti, ja viestinnän asiantuntija on kehottanut harkitsemaan tilanteen mukaan, kannattaako esitteitä painattaa vai onko sähköinen esite tai mainos riittävä tai jopa parempi vaihtoehto. Musiikkityössä kierrätetään nuotteja ja osittain nuotit ovat digitaalisessa muodossa tabletissa.

Ylivahtimestari vastaa energiankulutuksen seuraamisesta paikallisesti. Hän pitää huolen siitä, että kirkkotilassamme sammutetaan valot sekä laitteet ja raportoi yhtymälle mahdollisista vioista kiinteistöissä tai sen lämmityksessä. Ylivahtimestari pitää huolen myös siitä, että jätteet kierrätetään asianmukaisesti ja että jätelakia noudatetaan. Vuoden 2024 aikana seurakunnan toimistotiloissa Kirkonkylässä aloitettiin muovin kierrätys, ja se on lähtenyt hyvin käyntiin.

Vapaaehtoistyössä ohjataan käyttämään kerta- käyttöastioita, paperia ja muita materiaaleja sääs-

täen. Kråksångenin kuorolaiset tuovat omat mukit mukanaan kuoroharjoituksiin. Käsityökerho Symamseller käyttää kierrätysmateriaaleja. He tukevat myyntituotoillaan lähetystyötä ja kansainvälistä diakoniaa.

Diakonia-asiakkaita ohjataan Espoon tuomiokirkkoseurakunnan kirpputorille, josta he voivat saada kierrätettyjä vaatteita ja kodintavaroita ilmaiseksi. Diakoniatyö vastaanottaa myös mahdollisuuksien mukaan kierrätettyjä vaatteita ja toimittaa niitä edelleen Unelman kammariin.

Seurakunta osallistuu kansainväliseen ympäristö- ja ilmastotyöhön tukemalla vuosittain Suomen lähetysseuran Ympäristöpankkia. Ympäristöpankin tuella istutetaan puita ja parannetaan ruokaturvaa sekä puhtaan veden saatavuutta kahdeksassa maassa kolmella mantereella.

Seurakunnan edustaja osallistui seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmän toimintaan. Hän toimi myös kokonaiskirkon ympäristöasioiden neuvottelukunnan jäsenenä.

3.3 Espoonlahden seurakunta

Seurakunnan ympäristötavoitteet talousarviovuodelle 2024 olivat:

- Paperijätteen ja muiden jätteiden tavoitteellinen vähentäminen ja lajittelu (mm. paperisten kausiesitteiden merkittävä vähentäminen)
- Lähi- ja ylijäämäruoan käyttäminen muun muassa diakoniaruokailuissa
- Muut Espoon seurakuntayhtymän ympäristöohjelman (ISO-standardin) mukaiset toimenpiteet

Vuoden 2024 aikana toteutuvien hankkeiden kohdalla oli myös mainittu ympäristöaiheisena teemana oleminen mukana luontohengellisyyden kehittämisessä.

Espoonlahden seurakunnan ympäristötekoja vuonna 2024 on kuvattu alle työaloittain.

Lapsityö

- Muovivirokien lajittelu Esbo svenska puolella.
- Mäntykappelin jutut kierrätykseen.
- Päiväkerhossa metsäretket.

- Lapsille opetettu kierrätystietoisuutta.
- Torstain perhekerhon ruokailu iltasafkalla, ei erikseen eväitä vain kerholaisille.

Perhetyö

- Monisteiden ja ruokahävikin vähentäminen.

Nuorisotyö

- Kierrätys on vihdoinkin kunnossa Sodessa (saatiin muovijae muiden lisäksi).
- Jos tarjoamme ruokaa nuorille, tarjoamme pääsääntöisesti kasvisruokaa.
- Kerhoissa opetetaan kierrättämään.
- Vältämme hävikkiä JunnuSoden välipalojen osalta.
- Kerhonohjaajia ja muita vapaaehtoisia ohjeistetaan käyttämään kaapeissa olevia tarvikkeita, ennen kuin ostetaan uutta.
- Rippikoulupostituksissa kirjeet lähetetty postit-

se vain heille, jotka erikseen sitä pyysivät (muille sähköisesti, tieto kysytty ilmoittautumislomakkeella).

- Leiritoiminnassa ollaan ulkona ja opetellaan luonnon kunnioittamista ja siitä iloitsemista ja nauttimista.
- Tiimipäiville yms. työtehtäviin, jonne useampi lähtee, mennään mahdollisuuksien mukaan kimpapakyydeillä ja täysillä autoilla.

Kirkonpalvelun tiimi

- Pesuaineiden ympäristöystävällisyys
- Pesuaineiden käytön määrä
- Hävikin minimointi
- Veden säästäminen
- Kierrätyksen mahdollistaminen toimipisteissä
- Paperin vähentäminen
- Kalusteiden ja astioiden kierrättäminen muista toimipisteistä

| Ruokajakelukoreja Espoonlahden kirkolla. Kuva Eija Harju.

Diakonia

- Ikäihmisten kerhossa vieraillut HY:n kierrätys-neuvoja kertomassa jätteiden lajittelusta ja on tehty virtuaalisia metsäkävelyjä.
- Tulostaminen harkiten, valojen sammuttelu.
- Kasvisruoka eri tilanteissa ja hävikin hyödyntäminen.
- Julkisen liikenteen ja sähköpyörän käyttö sekä kimppekyydit yksityisautoilun välttämiseksi.
- Jätteiden lajittelu, biojätteen punnitseminen ja vähentäminen elintarvikejakelussa.
- Muovikassien vaihtaminen ostoskoreihin ja kestokasseihin.
- Osallistuminen Maan päivään ja ympäristöpäivään.
- Kierrätys- ja ympäristötietouden ja -näkökulmien lisääminen ja ympäristöahdistuksen vähentäminen.
- Valmiiksi liikkuvien liukuportaiden valitseminen, uudelleenkäytettävät eväsrasiat, sähköinen viestintä.
- Avustamisessa kierrätystuotteiden välityksessä.

Julistus

- Tulostaminen harkiten, valojen sammuttelu.
- Julkisen liikenteen ja sähköpyörän käyttö sekä kimppekyydit.
- Jätteiden lajittelu.
- Osallistuminen Maan päivään.
- Sähköinen viestintä.
- Aikuisten kevät- ja syysretket tehty lähialueelle julkisissa ja kimppekyydeillä. Mukana omat kahvimukit kertakäyttöastioiden vähentämiseksi.

Ympäristöteemaiset tapahtumat vuoden 2024 aikana olivat:

- Earth Hour la 23.3. (koko yhtymän yhteinen), Maan päivä (22.4.), jonka tapahtuma oli la 20.4., Suomen luonnon päivä la 31.8. ja Maailman ympäristöpäivä (5.6.), jonka tapahtuma oli la 5.10.

3.4 Espoon tuomiokirkko-seurakunta

Seurakunnan vuoden 2024 ympäristötavoitteet olivat:

- Kristityn vastuu luomakunnan suojelijana on tärkein ympäristötavoite niin seurakunnan julkis- tuksessa kuin myös päätöksenteossa.

Auroran kappelin ruokailutilan opastaulu kehottaa kohtuuteen. Kuva: Kirsi Salo.

Astioiden palautuskärry Auroran kappelin ruokailutilassa. Kuva: Kirsi Salo

- Jokainen työala toteuttaa ympäristökasvatussuunnitelmaansa.
- Seurakunta rakentaa näkyvää roolia aktiivisena ympäristövaikuttajana.

Seurakunnan tilaisuuksissa on tarjolla aina myös kasvisruokaa. Kokonaisuutena noin 25–30 % tarjotusta ruoasta on kasvisruokaa. Seurakunnan tilaisuuksissa syntyvä ruokahävikki punnitaan ja dokumentoidaan. Kävijämääriin suhteutettuna ruokahävikki on ollut vähäistä. Kävijöitä ohjeistetaan ja opastetaan ruokahävikistä ja jätteiden lajittelusta. Ruokahävikin vähentäminen ja lajittelun toteuttaminen on kirkonpalveluskunnan vastuulla.

Seurakunnan alueilla ja kappeleilla on järjestetty erilaisia luontoaiheisia tilaisuuksia, joihin on ollut vaihtelevasti osallistujia. Keskeisiä tilaisuuksia ovat olleet luomakunnan sunnuntai, Earth Hour ja Reilun kaupan viikko, joihin kaikki Espoon seurakunnat osallistuvat. Myös työalat ovat järjestäneet luonto-/ympäristöaiheisia tilaisuuksia, esim. nuorisotyöllä on ollut kaksi nuorteniltaa aiheiden parissa keskustellen ja ryhmätoita tehden.

Kappelien yhteyteen ollaan lisäämässä sähköautojen latauspisteitä. Siirtymissä työtilojen välillä suositaan kimpapakyytejä.

Diakoniatyö suosii taloudellisissa avustuksissa kierrätyskeskusta ja Unelman kammaria, joka on kirpputori- ja kohtaamispaikka. Ruoka-avussa suositaan hävikkiruokien hyödyntämistä yhteistyössä Manna-apu ry:n kanssa. Leirillä ja retkillä on järjestetty esimerkiksi luontopyhiinvaelluksia. Seurakunnan kansainvälinen työ on huomionnut toiminnassaan kierrätyksen. Moderniin lähetysteologiaan kuuluvaa luomakuntapainotusta ei kuitenkaan juurikaan olla huomioitu muuten kuin välillisesti yhteistyökumppanien taholta.

Musiikkityö on järjestänyt luontoaiheisia konsertteja ja tapahtumia huomioiden lapset ja aikuiset, esimerkiksi Earth Hour –konsertin sekä Kauneimmat joululaulut metsässä. Konserteissa on siirrytty sähköisiin, QR-koodin kautta saatavilla oleviin käsiohjelmiin. Radalla-festivaali sisälsi vastuullisuusohjelman, jossa sitouduttiin ekologisesti kestävien valintojen suosimiseen festivaalin järjestämisessä, esimerkiksi suosimalla joukkoliik-

kennettä. SyysMatin markkinoiden toteutuksessa nostettiin ympäristöteemaa esille aikaisempaa vahvemmin.

Seurakunnan kasvatustyön eri osa-alueilla pyritään pitämään mukana ympäristökasvatuksen näkökulmia. Ympäristökasvatusta toteutetaan esimerkiksi järjestämällä toimintaa ulkona, tekemällä retkiä lähiluontoon sekä käyttämällä luonto- ja kierrätysmateriaaleja askarteluissa. Lasten kanssa myös opetellaan kierrättämistä. Kerhoissa on luontoteemaisia lauluja, loruja ja hartauksia. Tuomiokirkkoseurakunta on muiden Espoon seurakuntien kanssa sitoutunut toteuttamaan rippikoulut Vihreiden riparien periaatteiden mukaisesti. Vihreät riparit ohjelman toteutuminen ei vielä ole toteutunut kokonaisuudessaan, mutta sen periaatteita noudatetaan vähintään osittain jo hyvin monessa rippikoulussa käytännön tasolla. Erityisesti rippikoulujen osalta tavoitteena on suosia lähellä olevia leirikeskuksia. Leirivuorojen saatavuuden takia iso osa rippikouluista on kuitenkin kauempana, mistä seuraa pitkiä leirikuljetuksia.

Palautetta ympäristötyön näkökulmasta nuorilta on tullut kappeleiden kierrätysmahdollisuuksista. Joko niitä ei ole riittävästi tai sitten niistä ei ole informoitu asiakkaille riittävän selkeästi.

Toimistotyössä tavoitteena on ollut paperinkäytön vähentäminen. Seurakunnan tulostuspapereiden kulutustiedot ovat nähtävissä keskitetysti tietohallinnon toimesta tulostuslaittekohtaisesti.

3.5 Leppävaaran seurakunta

Seurakunnan talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteet olivat kestävä kehityksen ruokakulttuuri, niittypalstan viljeleminen ja laatikkoviljely kirkon pihalle.

Ympäristötavoitteen toteutumisen arvioimisessa käytettävä mittari oli ruokahävikin määrä.

Keväällä 2024 pidettiin kirkon ympäristössä katselmus, jossa mukana olivat Sanna Kuula, Kalervo Salo, Heikki Lehti ja Seija Hatakka. Kirkon alueeseen tutustuttiin yhdessä ja pohdittiin tontin mahdollisuuksia. Suunnitelmissa ovat niittyalue (maaperän vuoksi tämä ei ole mahdollinen), aistipuutarha, luontohengellisyyspolku ja sen esteettömyys

sekä metsäkirkko kallioilla. Viimeisimmässä on tar-
koitus käyttää Perkkaan kappelin kivijalan kiviä. Työ
käynnistyi siis tavoitteiden mukaisesti.

Kasvatuksen tiimi ja varhaiskasvatus:

Yhdessä päivä kirkonmäellä -tapahtumista toteu-
tuivat lasten lelujen ja vaatteiden vaihtopöydät.
Toisessa *Yhdessä päivä kirkonmäellä* -tapahtumas-
sa järjestettiin tuunauspaja yhdessä diakoniatyön
kanssa. Omassa toiminnassa Safkaa ja seuraa
-illoissa on tarjottu ollut vegaanista. Lisäksi perhe-
leirien teemana oli ympäristö, mikä huomioitiin
kaikessa leiritöinnässä. Päivä- ja perhekerhot jat-
kavat luonto- ja ympäristöteemojen toteuttamista
entiseen malliin.

Nuorisotyö:

Suunnitelmissa olleet Reilun kaupan tapahtuma ja
roskien keräämistempaus eivät toteutuneet. Reilun
kaupan viikolla tapahtumia ei järjestetty. Reilun
kaupan teemat näkyivät nuorten Instagram-tilillä.
Tapahtumissa ja nuortenilloissa tarjottu ovat olleet

kasvispitoisia tai vegaanisia. Osallistuttiin myös
Nuku yö ulkona -tapahtuman suunnitteluun.

Kirkonpalveluskunta:

Laatikkoviljely toteutui, mutta seurakuntalaisten
mukanaolo ei vielä onnistunut. Kahvitarjoiluissa
on otettu käyttöön myös kasvismaito. Kierrättämi-
sen ja astioiden päivittämisen toteutumisesta ei ole
saatu tietoa tämän raportin tekoon mennessä.

Perheiden kesäkahvilassa oli käytössä ulkotiloissa
pahvi- ja muovi- ja biokierrätys.

Ruokahävikki diakoniaruokailussa on saatu erit-
tään vähäiseksi.

Earth Hour -päivänä toteutui tilojen valaistuksen
himentäminen.

Palvelutiimi:

Omissa tilaisuuksissa onnistuttiin vähentämään
ruokahävikkiä. Tarjoiluihin hankittiin elintarvikkei-
ta isommissa erissä eikä enää yksittäispakkauksia.
Asiakastapaamisissa mainostettiin kestävän kehi-
tyksen ruokakulttuuria.

| Viljelylaatikoita Leppävaaran kirkon pihalla. Kuva Kerttuli Boucht

Missiotiimi:

Pyörätelineiden hankkiminen kaikkiin toimipisteisiin on saatu vireille. Kirkolle on tullut sähköauton latauspiste. On muistutettu, että sähköavusteisia työsuhderyöriä on mahdollisuus saada lisää. Tiimin kokoustarjoiluista vähän yli puolet on ollut vegaanisia. Tiimi on sitoutunut noudattamaan ympäristötapahtumien vuosikelloa huomioiden sen niiltä osin, kun se toimintaan helposti niveltä.

3.6 Olarin seurakunta

Olarin seurakunnan talousarviovuoden 2024 ympäristötavoite oli hiilijalanjäljen pienentäminen erityisesti tarjoiluiden ja hankintojen kautta.

Toimenpiteet: Tilaisuuksien ruokahävikkiä on seurattu punnitsemalla. Samalla on edelleen kehitetty hyviä käytäntöjä hävikin pienentämiseen.

Lautashävikki on hyvin pientä, vain muutamia kiloja yhtä ruokailua kohden. Brunssia lukuun ottamatta Olarissa on tapana annostella ruoka asiakkaille heidän toiveidensa mukaan – tämä vähentänee osaltaan sekä ruokahävikkiä että myös lisää hygieniaturvallisuutta. Lisää ruokaa voi tietysti käydä hakemassa.

Matinkappelin ja kirkon lounailta jäljelle jäänyttä ruokaa myytiin ihmisille mukaan kotiin. Tarjoilukelpoista ruokaa on myös tarjottu muissa lähipäivinä olevissa tilaisuuksissa. Diakonialounailta jäänyttä ruokaa on pakattu yksittäispakkauksiin ja pakastettu. Diakoniatyöntekijät ovat jakaneet ruoka-annoksia tarvitseville. Yhteistyö Ison Omenan Gateau -kahvilan kanssa on jatkunut – sieltä saimme vapaaehtoisten noutamana hävikkileipää ja -pullaa tarjolle seurakunnan eri tilaisuuksiin. Tuotteita tarjottiin diakonialounailla ja seurakunnan kahdessa ilmaiskahvilassa.

Diakonialounaissa siirryttiin lisäämään kasvisruokaa siten, että joka kolmas ateriala oli kasvisruoka, eli 1/3:ssa ruokailuista on tarjolla ollut kasvisruoka. Ruokailuita järjestettiin toimintakaudella kahdesti viikossa. Suosimme luomua kaikessa, myös lihoissa. Pääruoka-aineesta kalaa ja kanaa on ollut myös kolmannes ja loput nautaa tai possua. Satokausiajattelu on luontevasti pohjalla kasvisten valinnassa. Lasten ja perheiden tapahtumissa tarjolla oleva

lounas on ollut kasvislounas esimerkiksi Chapplen tilaisuuksissa. Se on ollut samalla mahdollisuus tutustuttaa lapsia ja perheitä kasvis- ja vegaaniseen ruokaan. Chapplessa lounaan hinta on ollut vapaaehtoinen maksu Kirkon Ulkomaanavun hyväksi.

Ennakkoilmoittautuminen auttaa ennakoimaan ruoan kulutusta, ja esimerkiksi Chapple-tilan maksullisille brunseille sekä kirkolla järjestetyille seniorisyntäreille ja joululounaalle sekä seurakuntien yhteiseen joulujuhlaan on ollut ennakkoilmoittautuminen. Kahvihävikkiä on tullut jonkin verran isoimmissa tilaisuuksissa, silloin enimmillään 3–4 litraa tilaisuutta kohden. Kahvin ympäristövaikutukset ovat isot, ja tulevaisuudessa kahvin tarjoamisen käytäntöjä erityisesti iltatilaisuuksissa voidaan vielä kehittää hävikin vähentämiseksi. Teehävikkiä ja erityisesti teepussien runsasta käyttöä on vuoden aikana onnistuttu vähentämään alkamalla tarjota maistuvaa haudutettua teetä erityisesti Chapplen viikkotoiminnassa.

Lähestulkoon kaikki seurakunnassa tarjottava kahvi ja tee ovat Reilun kaupan tuotteita, ja muutenkin hankinnoissa suosittiin edelleen Reilun kaupan tuotteita, luomua ja lähiruokaa. Vegaanista ruokaa on myös ollut tarjolla. Jatkuvan toiminnan tarjoiluissa on mietitty kohtuullisuutta, on esimerkiksi pyritty siihen, että tarjolla olisi ainoastaan joko makea tai suolainen vaihtoehto – ei molempia.

Matinkappelin Minikirppis-toiminta on kierrätystä, jossa myydään pikkurahalla lahjoitettuja vaatteita ja kodintarvikkeita seurakunnan Virossa tehtävän lähetystyön hyväksi. Kirppis toimii vapaaehtoisvoimin. Ison Omenan Chapple-kirppiksiä haluttiin uudistaa. Niitä järjestettiin ainoastaan yksi ja sen päivämäärä sovittiin yhdessä kauppakeskuksen kanssa sellaiselle päivälle, jona kauppakeskus järjesti Kieppi-nimisen uusiokäyttöä ja kohtuullisuutta painottavan kierrätystapahtumapäivän, jossa olivat mukana myös kauppakeskuksessa toimivat second hand -liikkeet. Kirppistapahtuma oli suosittu, joten ne jatkuvat edelleen. Vapaaehtoiset kutoivat kierrätetyistä langoista Äiti Teresa -peittoja SPR:n kautta jaettavaksi maailman katastrofialueille ja villasukkia eteenpäin lahjoitettavaksi. Diakonian asiakkaille annettiin myös osto-osoituksia kierrätyskeskukseen.

Piispa Kaisamari Hintikan mukaan omenapuun istuttaminen kertoo sitkeästä toivosta.
Kuva: Tuomas Merilahti

Seurakunnan käytössä olleesta polttomoottorikäyttöisestä pakettiautosta luovuttiin jo toissa vuonna; maaliskuussa 2023. Kimppakyytien järjestämistä suositellaan aktiivisesti mm. tiimipäiviin, joita pidetään kauempana, ja myös työkokouksiin, jotka pidetään eri pisteissä. Teams-kanavaa hyödynnetään kimppakyytilistojen koostamisessa. Yhteiskäytössä olleet haltijakohtaiset matkakortit olivat myös käytössä. Niille ei kuitenkaan enää ladattu arvoa, sillä HSL ilmoitti luopuvansa haltijakohtaisista matkakorteista. Olarin kirkolla polkupyörrien pysäköinti ja säilyttäminen ei ole polkupyöräturvallista – niitä on lähtenyt varkaiden matkaan. Tämä saattaa vaikuttaa halukkuuteen tulla polkupyörällä kirkolle.

Isommat Teamsissa järjestetyt kokoukset ovat päättyneet. Niitä ei ehkä olla koettu enää niin mielekkäiksi korona-ajan jälkeen. Teams kuitenkin mahdollistaa edelleen hybridikokousten pitämisen. Sen sijaan pienemmät työpalaverit hoituvat käte-

västi Teamsissa, samoin kuin esimerkiksi webinaareihin osallistuminen.

Kiinteistöjen valaistuksen energiatehokkuutta oli parannettu jo aiemmin, liiketunnistinvalot saatiin kirkolla käyttöön useimpiin tiloihin alkuvuodesta 2025. ISO 14001 -auditoinnissa tutustuttiin myös seurakunnan kierrätysjärjestelmiin, ja ne todettiin hyviksi. Olarin kappeli on tästä edelleen poikkeus – siellä ei ole jätekierrätystä kiinteistön omistajasta johtuvasta syystä kiinteistössä olevan seurakunnan toiminnan hiljentymisen myötä.

Ympäristönäkökulma on ollut esillä seurakunnan varhaiskasvatuksessa, koululaisten toiminnassa ja nuorten toiminnassa sekä kierrätysnäkökulmasta että luontokasvatuksen ja luontosuhteen vahvistamisen näkökulmasta tuttuun tapaan. Chapplen Nuorten tilan pelikoneista esimerkiksi katkaistaan virta silloin, kun niitä ei käytetä, ja energian säästön ja roskien kierrättämiseen myös ohjataan lapsia ja nuoria. Kaikki rippikoulut ovat vihreitä

ripareita, ja vuonna 2024 Espoon omissa leirikouksissa rippikoululeireillä tarjottavista lämpimistä aterioista jo 50 % oli kasvisaterioita.

Ympäristöön liittyvää viestintää on ollut vuoden mittaan mm. somepostauksissa. Esimerkiksi systemaattinen maininta Reilun kaupan kahvista ja teesestä kaikissa Chapple-tilan tapahtumissa on erittäin hyvä käytäntö.

Espoon Hiippakunnan 20-vuotisjuhlamessupäivänä vietettiin luomakunnan sunnuntaita kaikissa seurakunnissa, myös Olarissa. Kirkon etupihalle istutettiin piispan lahjoittama omenapuu Toivon puuksi. Päivä tarjosi mahdollisuuden pitää ympäristöasioita esillä. Lisäksi Matinkappelilla on järjestetty kesällä jumalanpalveluksia ulkona Matteuksen metsäkirkossa ja Olarin kirkolla kesän kirkkokahvit on tarjoiltu pihalla. Jo ulkona olominen vahvistaa osaltaan luontosuhdetta ja nostaa ympäristön luontevasti yhteiseen keskusteluun ja huomion kohteeksi.

3.7 Tapiolan seurakunta

Seurakunnan vuoden 2024 ympäristötavoitteita olivat:

- Otamme ympäristösuunnitelman huomioon toimintaa suunniteltaessa. Liitämme toimintasuunnitelmaan kausitapahtumat, jotka liittyvät luonto-, ympäristö- ja energiateemoihin. Näitä ovat mm. ekumeeninen luomakunnan aika

(1.9.–4.10.), luontoympäristössä toteutettu jumalanpalveluselämä, Earth Hour ja energiansäästöviikko.

- Vähennämme ruokahävikkiä.
- Suosimme työyhteisössä joukkoliikennettä, kimpapakyytejä, pyöräilyä ja kävelyä.

Ympäristötavoitteiden toteutumisen arvioinnissa käytettävät mittarit olivat:

- Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän mittarit.

Näiden lisäksi jokainen tiimi asetti oman ympäristötavoitteen.

Tapiolan seurakunta on järjestänyt ympäristöaiheista toimintaa eri ikäisille. Ulkona järjestetyillä tapahtumilla olemme halunneet vahvistaa ihmisten luontosuhdetta ja ympäristövastuuta. Jumalanpalveluselämässä olemme järjestäneet luontoaiheisia rukoushetkiä, messuja ja kaupunkipyhiinvaelluksia. Helatorstaina järjestimme perinteisesti messun amfilla. Syksyllä oli sadonkorjuuaiheinen perhemessu, jonka jälkeen kirkon pihaan istutettiin omenapuu Espoon hiippakunnan 20-vuotisjuhlavuoden kunniaksi.

Diakoniatyössä ympäristöasiat on otettu huomioon järjestämällä toimintaa ulkona. Syksyllä oli neljä Aamupäivä Tapionpuistossa -tapahtumaa. Työntekijät ja vapaaehtoiset järjestivät ohjelmaa, kuten jumppaa, pelejä ja riksa-ajelua sekä tarjosivat munkkikahvit. Toiminta tavoitti mukavasti eri-ikäisiä keskustan asukkaita. Vanhustenviikolla järjestetty ”Vie vanhus ulos”- tapahtuma oli onnistunut ja tavoitti noin 120 henkilöä. Diakonia-asiakaille on annettuna avustuksena ostolupia Kierrätyskeskukseen. Myös vaatteita ja huonekaluja on kierrätetty diakoniatyön kautta.

Ympäristötietoisuutta ja -vastuuta on pidetty esillä useissa tilaisuuksissa. 22.4. järjestettiin Maan päivä -tapahtuma yhdessä Espoon kaupungin ja Suomen Lähetysseuran kanssa. Vapun jälkeen seurakunnan nuoret ja ympäristötyöryhmä järjestivät roskienkeruutapahtuman Otaniemessä. Toukokuun alussa vietimme pyöräilyviikkoa ja oman pyöränsä sai tuoda korjautettavaksi kirkolle. Pyöräilijöille tarjosimme munkkikahvit. Somessa kannustimme

ihmisiä pyöräilemään kaiken ikää. Eri tapahtumissa ihmisillä on ollut mahdollisuus päästä seurakunnan riksapyörän kyytiin. Kesällä ympäristötyöryhmä järjesti kaksi kertaa vieraslaajitalkoot Hopealehdon alueella. Keräsimme yhteensä 10 säkillistä jättipalsamia. Somejulkaisujen avulla lisäsimme ihmisten tietoisuutta kyseisestä vieraslaajista. Joulun alla tehtiin kaksi videota joulurauhaan ja ympäristöön liittyvistä teemoista seurakunnan someen. Videot tavoittivat paljon katsojia.

Kirkon kahvila Valo tarjoaa keittolounasta kerran viikossa. Ruoan määrä pyritään mitoittamaan sopivaksi, eikä ruokahävikkiä juurikaan synny. Mikäli ruokaa jää yli, sitä tarjotaan saman päivän aikana toisille ryhmille. Kirkolla syntyvä jäte lajitellaan ja kierrätetään. Ihmisten lajitteluosaamiseen voitaisiin kiinnittää tulevaisuudessa huomiota.

Vuoden 2024 aikana kirkon pihaan saatiin sähköautojen latauspiste työntekijöille. Liikkumisessa suosimme kimpapakyytejä ja kannustamme liikku- maan pyörällä. Tätä tavoitetta tuki seurakuntayh- tymän pyöräilyhaasteeseen osallistuminen. Tästä huolimatta työntekijöiden omalla autolla ajamat kilometrit työtehtävissä kasvoivat hieman vuoden takaisesta. Vuonna 2024 ne olivat 12 277 km ja vuonna 2023 11 678 km.

Tapiolan kirkkokiihteistössä kului sähköä vuonna 2024 184 079 kWh. Se on vähän enemmän kuin edellisenä vuonna (174 909 kWh), mutta huomatta- vasti vähemmän kuin ennen peruskorjausta (vuon- na 2019 arvio sähkönkulutuksesta 365 000 kWh).

Ympäristötavoitteiden arviointi tiimeittäin

Julistus:

Kaupunki- ja luontopyhiinvaellusten myötä halu- taan vahvistaa seurakuntalaisten ymmärrystä luomakunnasta Jumalan lahjana ja ihmisen vastuusta siitä. Ekumeenisen luomakunnan aikana järjeste- tään rukoushetki.

Arvio:

- Luomakunta on usein mukana messujen ja ru- koushetkien rukouksissa.
- Pyhiinvaelluksilla ja retriiteissä luonto on konk- reettisesti läsnä, sen kanssa rukoillaan ja sen keskellä viivähdetään, myös meditatiivisen valo- kuvauksen avulla.

Kuva: Jättipalsami on yleinen, mutta haitallinen ja helposti leviävä vieraslaji. Kuva: Viestintäpalvelut

- Ekumeenisen luomakunnan ajan alkaessa pidet- tiin pyhiinvaellus kaupunkiluonnon keskellä ja iltamessu pyhän alkaessa.
- Luomakunnan ajan päätöspäivänä, Pyhän Fran- ciscuksen muistopäivänä, pidettiin rukoushetki.

Palvelut:

Toimimme aktiivisesti Tapiolan seurakunnan ympäristöryhmän tavoitteiden toteuttamisessa. Laajennamme kirkkokiihteistön lajittelua niin, että keräämme myös pakkausmuovia. Pidämme huo- len, että kirkolla käytettävä kahvi ja tee ovat Reilun kaupan kahvia ja teetä.

Arvio:

- Pakkausmuoville on ollut oma keräysastia jäte- pisteessä koko vuoden. Pääasiassa käytämme Reilun kaupan kahvia ja teetä, mutta välillä niiden saaminen elintarviketukusta aiheuttaa ongelmia.

Jäsenyys:

Jäsenyystiimin tavoitteena on syventää seurakunnan alueen ihmisten ympäristövalveutuneisuutta ja luomakuntayhteyttä. Tässä tiimi hyödyntää kansainvälisiä ja kansallisia teemapäiviä, kuten Earth Houria ja pyöräilyviikkoa. Tarjoilussa edistämme Reilun kaupan, luomu- ja lähellä tuotettujen elintarvikkeiden käyttöä.

Arvio:

- Ympäristöteemaisia tapahtumia on ollut useampia. Pyöräilyviikolla oli pyörien huoltoa ja Pyörällä kaiken ikää -päivät, ja somessa ihmisiä kannustettiin pyöräilemään. Jäsenyystiimi on pyrkinyt järjestämänsä toiminnan tarjoiluissa tarjoamaan kasvispainotteista, eettistä, muun muassa Reilun kaupan tuotteita ja lähellä tuotettavaa ruokaa. Ympäristöteemaiset tapahtumat luovat positiivista kuvaa seurakunnan toiminnasta ja lisäävät ympäristötietoisuutta eri ikäisten parissa.

Kasvatus:

Ympäristösuunnitelmasta sekä ympäristöön ja vastuuseen liittyvät, kalenterivuodesta nousevat tapahtumat (kuten Vastuuviikko) näkyvät nuorten toiminnassa, hartauksissa, kouluvierailuissa ja ripikoulussa. Nuorten viikonloppuleireillä on tarjolla kasvisruokaa.

Arvio:

- Tavoitteet ovat toteutuneet muilta osin, mutta nuorten leireillä on kasvisruuan lisäksi ollut kalaa ja liharuokaa nuorten toivomuksesta. Sekaruokavälön on koettu olevan täyttävämpää.

Varhaiskasvatus:

Lisäämme ulkona tapahtuvan toiminnan määrää.

Arvio:

- Järjestimme ulkoperhekerhon (Liikkuva perhekerho – Familjeklubb i rörelse) yhteistyössä Esbo svenska församlingin kanssa kahtena lauantaina 6.4. ja 25.5. Silkkiniityllä. Päiväkerho ulkoili lähes jokaisella kerhokerralla. Perheleireillä ja perheiden kevätretkellä oli ulkona tapahtuvaa ohjelmaa, ja kesäperhekerho teki kaksi retkeä ulos (asukaspuistovierailu ja ulkomuskari sekä piknik

Silkkiniityllä). Kummipäivänä 2.6. toinen tapahtumamme oli ulkona. Toteutimme ulkona myös enkelipolut Valoviikolla ja pyhäinpäivänä.

Viestintä:

Ajantasainen viestintä seurakunnan ympäristösuunnitelman arvoista, ympäristöteoista ja ympäristötapahtumista.

Arvio:

- Paikallisista ympäristötapahtumista ja luontopyhiinvaelluksista on tehty perusviestintää. Espoon seurakuntien ja yhtymän ympäristösertifikaatista (ISO 14 001) viestittiin aktiivisesti ja monikanavaisesti.

4. Kuvaus seurakuntayhtymän viraston palveluyksiköiden ympäristötyöstä 2024

4.1 Viraston johdon yksikkö

Viraston johdon yksikön talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteet olivat ympäristöjärjestelmän mukainen toiminta ja järjestelmän ulkoinen auditointi. Molemmat tavoitteet toteutuivat. Toteutunut ympäristötyö on kuvattu tähän raporttiin ja ulkoinen auditointi toteutui alkuvuodesta.

Yhteisen kirkkoneuvoston hyväksymän ympäristöohjelman mukainen toiminta ja tavoitteiden edistäminen on edennyt kaikilla osa-alueilla ja kaikissa yksiköissä ja seurakunnissa. Monet tavoitteet on saavutettu alkuperäistä tavoiteaikataulua nopeammin tai ne etenevät asetetussa aikataulusa. Kaikki lainsäädännön muuttumisesta seuraavat velvoittavat vaatimukset otetaan huomioon ja valmisteltavaksi ohjelman tavoitteiden lisäksi.

Seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä koontui kahdeksan kertaa. Vuodessa pidetään yksi pidempi läsnäkokous ja muut kokoukset ovat hybridikokouksia.

Johdon yksiköstä kehityspäällikkö ja turvallisuus-päällikkö ovat molemmat perehtyneet 14001-standardin vaatimuksiin ja prosessiin, jonka ylläpitämis-

| ISO 14001 -sertifikaatin luovutustilaisuus 27.4.2024. Kuva Outi Jaakkola.

tä sertifikaatti edellyttää. Järjestelmän ylläpitoon liittyvä prosessin ohjaus koko organisaation tasolla on tapahtunut heidän toimestaan.

4.2 Suurimmat ympäristövaikutukset ja ympäristöriskien tunnistaminen

Seurakuntayhtymän toiminnassa suurimmat ympäristövaikutukset aiheutuvat kiinteistöistä, lämmityksestä, sähköstä ja kiinteistöihin liittyvistä peruskorjauksista ja ylläpidosta. Hankinnat, ylipääntään, kuten elintarvikehankinnat, polttoaineet, kuljetukset ja liikkuminen, muodostavat seuraavaksi suurimmat vaikutukset. Myös tietotekniikan käytön lisääntyminen on osa kokonaiskuormitusta.

Suurimmat mahdolliset ympäristöriskit voisivat

realisoitua ja hätätilavalmiuden ylläpito on erityisen tärkeää krematoriotoiminnassa, hautaus- ja kiinteistöpalveluissa tai jätevesien käsittelyssä. Mahdollinen ympäristövahinko voisi aiheutua prosessin häiriötilanteista, laitteiden tai järjestelmien rikkoutumisesta tai vikaantumisesta. Riskien realisoidumisen ehkäisemisessä tärkeää on perehdyttäminen, kiireen ja työmäärän hallinta virheiden välttämiseksi, vaarallisten aineiden oikea käsittely, ohjeiden noudattaminen, suojainten käyttäminen ja työ- ja hätätilannetoimintaohjeiden ylläpitäminen, viranomaistarkastukset ja harjoittelu.

Vuosien 2022–2023 aikana tehdyn arvion mukaan yksikään edellä mainituista mahdollisista riskeistä ei ole riskitasoltaan sietämätön tai merkittävä. Ympäristöriskien hallitsemiseksi vastuuyksiköissä on laadittu toimintasuunnitelma ja aikataulu ja nimetty asiasta vastaava taho. Jos tunnistettujen

ympäristöriskien riskin suuruus on arvioitu vähäiseksi, huomioitavaksi tai riskiä ei ole, tilannetta seurataan.

Yhtymän viraston palveluyksiköissä ylläpidetään toimintakäsikirjaa, joka toimii prosessikuvauksena, laatujärjestelmänä ja perehdyttämisen välineenä. Näiden avulla voidaan hallita mm. säiliöiden ja polttoaineiden, vaarallisen jätteen, kemikaalien, jäteveden ja siivousaineiden käsittelyyn liittyviä riskejä.

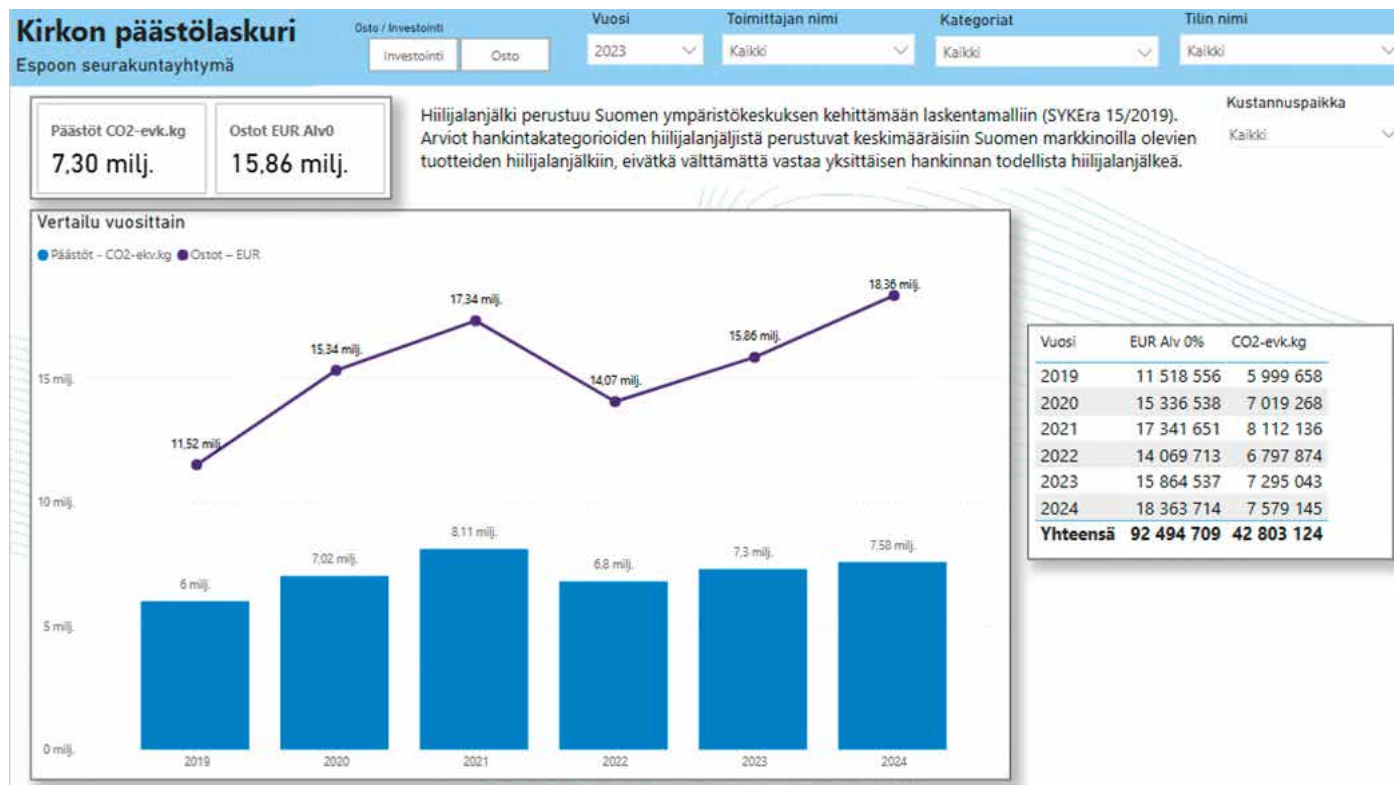
4.3 CO₂-päästöt Kirkkohallituksen päästölaskurin mukaan

Kirkkohallitus on valmistellut vuoden 2024 aikana seurakuntien käyttöön CO₂-päästölaskuria, jotta seurakuntien hiilidioksidipäästöjen laskemiseen saataisiin yhdenmukainen laskentatapa. Kirkon ilmasto-ohjelman tavoitteena on, että kirkon ja yksittäisten seurakuntatalouksien CO₂-päästöt vähenvät 80 prosenttia vuoden 2019 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Laskuria valmistelleen ohjausryhmän mukaan kirkon tavoite koskee kaikkia scope 1, 2 ja 3 mukaisia, kirkon toiminnan materiaali-, tuote- ja palveluhankintojen elinkaarisia päästöjä. Laskurissa näillä tarkoitetaan kaikkia suoria kasvihuonepäästöjä, jotka aiheutuvat seurakuntatalouden toiminnasta (scope 1), ostetun ja kulutetun energian tuotannosta (scope 2) sekä kaikista muista seurakuntatalouden toiminnan seurauksena muodostuneista epäsuorista kasvihuonepäästöistä, mutta jotka päästölähteet eivät ole seurakuntatalouden omistuksessa tai hallinnassa (esimerkiksi hankintojen alkutuotannon päästöt sekä matkustamisen ja kuljetusten aiheuttamat päästöt, scope 3).

Kirkon päästölaskuri on valmisteltu yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa, ja se perustuu SYKEN käyttämiin päästökertoimiin. Arviot eri hankintakategorioiden hiilijalanjäljistä perustuvat keskimääräisiin Suomen markkinoilla olevien tuotteiden hiilijalanjälkiin, eivätkä ne välttämättä vastaa yksittäisen hankinnan todellista jalanjälkeä.

Laskurissa pohjatietona käytetään seurakunnan

| Espoon seurakuntayhtymän CO₂-päästöt 2019–2024 Kirkon päästölaskurin mukaan.

tekemiä hankintoja euromääräisinä, ja nämä tiedot perustuvat Kirkon palvelukeskuksesta saataviin hankintoihin euromääräisinä. Mikäli kahdella tuotteella tai palvelulla on sama hinta, mutta todellisuudessa erilainen CO₂-päästö, laskurin antaman tiedon mukaan on päästöjen kannalta yhdenkään, kumpi ostetaan, eli hiilidioksidipäästö on sama. Jos vastaavasti on vain yksi tuote tai palvelu, jota ostetaan, mutta se saadaan ostettua halvemmalla kuin aikaisemmin, laskurissa CO₂-päästöt vähenevät. Euromääräisesti edullisemmat tuotteet tai palvelut eivät kuitenkaan välttämättä todellisuudessa ole hiilidioksidipäästöiltään kalliimpia pienempiä, pikemminkin usein päinvastoin. Inflaation vaikutusta päästöjen laskentaan ei ole avattu kattavasti.

Laskurin kautta saatavia Espoon seurakuntayhtymän toiminnan hiilidioksidipäästöjä kuvaavia lukuja on tämän vuoksi tulkittava varauksellisesti ja edellä kuvatut rajoitteet huomioiden. Lukuja olisi mahdollista työstää käsityönä käymällä tili- ja hankintaeräkohtaisesti läpi toteutuneita ostoja ja muokkaamalla kunkin hankinnan SY-KE:n päästökertoimia kunkin ryhmän kohdalla lähemmäksi todellista päästötilannetta. Tätä muokkaamista ei kuitenkaan ole nähty mielekkääksi.

4.4 Palvelukeskus

Palvelukeskuksen vuoden 2024 ympäristötavoitteet olivat sähköisen asioinnin kehittäminen, ekologisten toimistotarvikkeiden hankinta mahdollisuuksien mukaan ja ergonomiatuotteiden kierrättäminen lyhytaikaisissa tarpeissa. Vuoden 2024 ulkoisessa auditoinnissa kehitettävänä teemoina koko yhtymän tasolla nousivat esille

- vaatimus säilyttää organisaatiossa asianmukaista dokumentoitua tietoa näyttönä pätevyydestä ja
- havainto ohjeistaa kirjattavaksi tehtävänkuviiin ympäristö- ja riskienhallinnan kannalta olennaiset pätevyystarpeet (esim. tulityökortti, jätevedenpuhdistamon huoltokoulutus). Tähän liittyen mahdollisena kehityskohteenä auditoinnissa todettiin, että ympäristöasioiden hallintaan liit-

tyvien koulutusten yhtenäinen kirjausmenettely puuttuu.

Molemmat edellä mainitut asiat koskevat koko organisaatiota, ja niiden toteuttaminen hajautuu käytännössä eri puolille organisaatiota osana seurakuntien ja palveluyksiköiden operatiivista johtamista.

Vuoden 2024 ulkoisen sertifiointiauditoinnin pohjalta koko henkilökunnalle tarkoitettuun perehdyttämisohjeeseen sisällytettiin ympäristöasioihin liittyvä kohta. Myös perehdyttämispäivään sisällytettiin uutena osiona seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmään liittyvä osuus. Molempia käytäntöjä jatketaan vastaisuudessa. Seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä on myös valmistellut ympäristöaiheisia perehdyttämisaineistoja, jotka valmistuttuaan julkaistaan sisäisessä intrassa.

4.4.1 Asiakasrajapinta, sähköinen asiointi ja palveluiden sähköistäminen

Palvelukeskuksen keskusrekisteri, varauspalvelut ja hautatoimiston asiakkaat asioivat suurimmaksi osaksi sähköisesti tai puhelimitse, ja suurin osa asiakirjatilauksista tulee sähköisesti. Kastevarauksen tekeminen sähköisesti on vahvalla tunnistautumisella ollut mahdollista vuoden 2024 alusta. Sähköisen kasteajanvarauksen kautta varattiin 160 kastetta seurakuntien tiloihin ja 146 kotikastetta.

Hallintopalveluissa asianhallinta toimii sähköisesti, mutta toistaiseksi varsinainen pysyvässäilytyksen sähköinen arkisto on puuttunut ja yli kymmenen vuotta säilytettävä materiaali on pitänyt tulostaa. Pysyvässäilytykseen soveltuvan sähköisen arkiston hankinnan valmistelut ovat pitkällä ja hankinnan jälkeen tulostuksista arkistoa varten voidaan luopua. Täysin paperiton toimisto yhtymässä vaatii ennen kaikkea sähköisten toimintatapojen jalkauttamista. Toimielinten kokouksissa tarvittavat materiaalit ovat luottamushenkilöiden saavutettavissa vain sähköisenä asiakirjaportaalissa.

Toimitiloihin liittyvistä varauksista ja kirkollisista toimituksista sovittaessa asiakkaille ei palvelukeskuksesta anneta ympäristönäkökulmien huomioimiseen liittyviä ohjeita, esimerkiksi liittyen toimipisteen jätteiden lajitteluun. Mikäli tällaisia ohjeita

on, ne annetaan toimipaikan henkilökunnan toimesta paikan päällä.

4.4.2 Koulutukset, osaamis- ja koulutusrekisterit

Vuoden 2024 ulkoisessa auditoinnissa nousi esiin havainto henkilökunnan ympäristöasioihin liittyvän osaamisen ja koulutushistorian rekisteröimisestä. Yksiköt ja seurakunnat ovat pohtineet asiaa sisäisesti omissa johdon katselmuksissaan ja sisäisissä auditoinneissaan. Keskitetty osaamis- tai koulutusrekisteri ei ole seurakuntayhtymän organisaatio- ja johtamisrakenteessa toimiva ratkaisu. Yksiköt ja seurakunnat seuraavat ja rekisteröivät henkilökuntansa osaamiseen ja koulutukseen liittyvät asiat paikallisesti omaan toimintaansa parhaiten sopivalla tavalla. Toteutustavat vaihtelevat excel-taulukoista seurakuntaneuvostojen käsittelemiin koulutussuunnitelmiin. Myös tehtävänkuvausten osalta käytännöt vaihtelevat. Mikäli tehtävään sisältyy ympäristöasioihin liittyviä osaamistarpeita tai -vaatimuksia, niihin liittyvä välttämätön osaaminen tai pätevyyden edellytys on pyritty kirjaamaan kuvaukseen, mutta käytännöt voivat vaihdella.

4.4.3 Hankintaohjeistus

Palvelukeskus vastaa seurakuntayhtymän sääntökokoelmasta ja muun muassa hankintasäännön ja matkustussäännön sisältöjen ajantasaisuudesta. Keskitettyä hankintatoimea tai hankintojen ohjausta ei ole. Kilpailutusten ja hankintojen toteuttaminen käytännössä hajaantuu seurakuntiin ja palveluyksiköihin. Hankintasäännössä ei oteta kantaa ympäristökriteereihin, mutta niitä suositellaan käytettäväksi, jos se on hankittavan tuotteen tai palvelun kannalta relevanttia. Yksikössä on työn alla myös hankintasäännön soveltamisohjeen ajantasaistaminen. Myös soveltamisohjeeseen voidaan mahdollisesti lisätä hankintojen ympäristövaikutusten huomioimiseen liittyvä kohta.

Päätösesityspohjiin sisältyy vakiokohtana ympäristövaikutusten arviointi, ja sitä suositellaan käytettävän, jos esitettävällä asialla on ympäristövaikutuksia.

4.4.4 Liikkuminen, etätyöt ja -kokoukset

Työtehtävien hoitoon liittyvästä välttämättömästä liikkumisesta ei ole koko organisaation laajuista sitovaa ohjeistusta. Voimassa oleva matkustussääntö ei ota kantaa eri liikkumistapojen ympäristövaikutuksiin, eikä luottamushenkilöiden kulkemista ohjeisteta. Pidempiin virkamatkoihin suositellaan julkisia liikennevälineitä ja muuta kulkutapaa kuin lentämistä, jos se on mahdollista tai kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.

Yhtymän kiinteistöihin rakennettujen sähköautojen latauspisteet ovat myös henkilökunnan käytävissä, ja latauspisteitä on jo useiden toimitilojen yhteydessä. Etätyön mahdollistaminen on vähentänyt liikkumisen tarvetta, työ- ja virkamatkoja ja työpäivien aikana tapahtuma liikkumista.

Seurakuntayhtymän henkilökunnan joukkue on ollut mukana pyöräilyyn kannustavassa kilometrikisassa kilometrikisa.fi ja ensimmäistä kertaa myös talvipyöräilyyn kannustavassa kisassa, talvikilometrikisa.fi. Työsuhdepolkupyöräedun käyttö on kehittynyt seuraavasti:

	2022	2023	2024
Etua hyödyntäneitä (hlöä)	15	23	29

Espoon seurakuntien kesäajan rippikoulukuljetusten sopimuskausi on kattanut vuodet 2022–2024 ja yhden optiovuoden. Uusi kilpailutus tulee ajankohtaiseksi vuoden 2025 keväällä. Kriteeristöissä tullaan huomioimaan liikennöitsijöiden käyttämän kaluston vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon.

4.5 Talous- ja tietohallintopalvelut

4.5.1 Talouspalvelut

Talouspalveluilla oli vuodelle 2024 kaksi ympäristötavoitetta: verkkolaskutoimittajien määrä pidetään mahdollisimman korkeana ja myyntilaskutuksessa yrityksille edistetään verkkolaskutusta kaikissa järjestelmissä. Tavoitteiden toteutumisen arvioimisessa käytettävä mittari on verkkolaskujen osuus kaikista laskuista.

Tavoite on saavutettu hyvin. Vuonna 2024 ostolaskuja oli 17 056 kappaletta. Niiden käsittely on lähes täysin sähköistynyt. Yli 99 % laskutuksesta toteutuu verkkolaskutuksena. Tiliöinnin automaattinen ohjaus otettiin käyttöön vuoden 2024 helmikuussa, mikä on tehostanut ja nopeuttanut laskutusprosessia. Myyntilaskut asiakkaille lähtevät myös verkkomaksuina, erityisesti rippikoulumaksut. Hautaamiseen ja hautojen hoitoon ja sukuselvityksiin liittyvät maksut laskutetaan perinteisellä tavalla. Tämä koskee suurinta osaa yksityistalouksille kohdistetuista laskuista. Yrityksille pääsääntöinen laskutustapa on verkkolaskutus.

Hankintojen euromäärämäärät ovat kasvaneet. Inflaatio selittää hankintojen euromääräistä kasvua.

Sijoitustoiminnan sääntö tarkistetaan kolmen vuoden välein. Voimassa olevan säännön mukaan myös vaihtoehtoiset sijoitukset ovat sallittuja, mikä on osaltaan mahdollistanut sijoittamisen myös erilaisiin vihreän siirtymän kohteisiin. Säännön ajantasaistaminen on ollut valmisteltavana talous- ja strategiatoimikunnassa vuoden 2024 aikana.

4.5.2 Tietohallintopalvelut

Tietohallintopalveluiden talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteet olivat laitteiden kierrätys ja turvatulostuksen tuoma tulosteiden väheneminen. Tavoitteen toteutumisen arvioimisessa käytettävät mittarit olivat kierrätettävien laitteiden määrä ja tulosteiden määrä.

Molempien tavoitteiden toteutumisen kehityssuunta on ollut myönteinen.

Tietohallintopalvelut kilpailuttaa ja toimittaa sopimuskumppaniensa kanssa yhteistyössä seurakunnille ja palveluyksiköille mobiililaitteet, tietokoneet ja niihin liittyvät oheislaitteet, monitoimi- ja tulostuslaitteet, teleoperaattori-, järjestelmä- ja sovelluspalvelut. Yksikössä on tehty pitkäjännitteisesti työtä vastuullisuuskysymysten huomioimiseksi.

Yhteistyökumppaneilta edellytetään vastuullista toimintaa. Tämä on selkeämpää laitteiden osalta, mutta palveluja ostettaessa toimittajien ja erilaisten alihankintaketjujen kaikkien toimijoiden toimintatapojen vastuullisuuden tarkistaminen tai varmentaminen on vaikeaa. Tilanteissa täytyy luot-

taa toimittajien antamiin kuvauksiin. Käytännössä kaikilla toimittajilla on jo itsellään myös jo oma ympäristö- tai vastuullisuusohjelma tai sertifikaatteja, joiden avulla he osoittavat oman toimintansa vastuullisuuden. Sitoutumista seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmään sellaisenaan ei ole syytä vaatia.

Tietohallinnon hankinnat nojautuvat kirkon tietohallinnon arkkitehtuuriratkaisuihin ja Hanselin yhteiskilpailutuksiin ja -sopimuksiin, joihin seurakuntayhtymä on liittynyt tai joihin sillä on mahdollisuus liittyä. Tilanne, jossa seurakuntayhtymä eroaisi tai toimisi yksinäisenä saarekkeena kirkon ICT-ratkaisuista erillään, ei ole toiminnallisista, taloudellisista, arkkitehtuurisista eikä ympäristösyistäkään realistinen vaihtoehto.

Omista konesalipalveluista on luovuttu ja siirrytty kohti palveluntarjoajien tarjoamia ja ylläpitämiä virtuaaliympäristöjä. Kokonaisuus pohjautuu leasing-sopimuksiin ja lisensseihin. Omia yhtymälle ostettuja tuotteita on vähäisessä määrin.

Viime vuosien määrätietoisien työn tuloksena on saavutettu monia merkittäviä muutoksia. Tulosteiden määrä vähentyy turvatulostamisen käyttöönoton seurauksena. Laitteiden elinkaaret ovat jo nyt niin pitkiä kuin mikä toiminnallisesti ja muun muassa laitteiden yhteensopivuuden vuoksi on järkevää. Elinkaarien pidentämisellä nykyisestä ei enää arvioida saavutettavan lisäarvoa ympäristön suojelemisen näkökulmasta, koska kääntöpuolena voi olla laitteiden rikkoontuminen ja vanhentuminen ja sitä kautta tarve uusien laitteiden hankkimiselle. Etätyövälineiden kehittymisen ja laajan käyttöönoton seurauksena työtavat ovat nopeutuneet ja työ- ja virkamatkat ovat vähentyneet, mikä on ollut myös selvää työajan säästöä.

4.6 Kiinteistöpalvelut

Seurakuntayhtymän strategia Kirkko Espoossa 2023–2030 määrittelee kiinteistöihin ja toimitiloihin sekä toiminnallisia että resursseihin liittyviä linjauksia ja mittareita. Keskeisenä tavoitteena on riittävien tilojen tarjoaminen ja ylläpitäminen, mutta kuitenkin niin, että seurakuntayhtymän talous kestää sekä kiinteistöjen peruskorjaustarpeet että

vuosittaiset ylläpitokustannukset. Seurakuntayhtymän kiinteistöjen vähentämisohjelmaa on pyritty edistämään vuodesta 2019 alkaen. Kiinteistöjen ja toimitilojen määrän vähentämisessä on edistytty, muttei kuitenkaan strategian edellyttämässä tahdissa.

Kiinteistöpalveluiden ympäristötavoitteina talousarviovuodelle 2024 olivat:

- Sähkön tuotanto kilpailutetaan vuonna 2024. Ympäristöjärjestelmän mukaan hyväksytyjä tuotantomuotoja ovat aurinko-, tuuli-, vesi- ja ydinvoima sekä uudet tuotantomuodot.
- Kellonummen alueen vesihuoltokonaisuuden tarkastelu aloitetaan, ja tilanteeseen pyritään löytämään uudet kestävät ratkaisut.
- Energiakulutusta ja jättejakeiden määrää seurataan aktiivisesti, ja molempia pyritään vähentämään.
- Kiinteistökannan hiilineutraalisuus tai fossiilitomuus ratkaistaan ympäristöjärjestelmän sekä

hyväksytyjen talousarvion investointikohteiden resursoinnin kautta. Uusiutuvien energiamuotojen käyttöä lisätään mahdollisuuksien mukaan varsinkin peruskorjattavissa kohteissa.

Yleistavoitteena on hyvän ympäristötietoisuustason säilyttäminen seurakunnissa ja yhtymän yksiköissä. Tavoitteet määritellään ympäristöjärjestelmän ja -ohjelman linjausten mukaisesti. Ylläpidon vuosikorjaustoiminnassa pyritään aina ympäristövastuun mukaisiin ja kestäviin ratkaisuihin.

4.6.1 Rakennuttaminen

Ilmastonmuutoksen hillintään, kestävään kehitykseen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävät hankkeet ja investointitarpeet arvioidaan, aikataulutetaan ja toteutetaan seurakuntayhtymän pitkän aikavälin rakentamissuunnitelman ja vuosittaisen talousarvion eli käytettävissä olevien investointi-, käyttötalous- ja henkilöresurssien puitteissa. Niitä ei priorisoida muiden hank-

| Velskolan pellettilämmityslaitoksen purkutyövaiheita. Kuva Teemu Rantala.

keiden edelle pelkästään ympäristönäkökulmien vuoksi.

Kaikissa hanke-esityksissä kuvataan esitykseen liittyvät ympäristövaikutukset. Varsinainen lain edellyttämä ympäristövaikutusten (YVA) arviointi tapahtuu tarveselvitys- tai hankesuunnitteluvaiheessa ja tarvittavien lupien käsittelyvaiheessa yhteistyössä kaupungin kanssa. Tarjouspyynnöissä määritellään tarjoajilta vaaditut toimenpiteet ja esimerkiksi se, miten urakoitsijan tulee huolehtia jätteiden käsittelystä. Suunnitteluvaiheessa määritellään rakennusmateriaaleihin ja sallittuihin menetelmiin liittyvät ympäristövaikutukset ja esimerkiksi, miten hankkeessa urakka-alueella olevat puut tulee suojella. Kalustuksessa pyritään hyödyntämään seurakuntayhtymän omia kierrätyskalusteita niin paljon kuin mahdollista.

Vuoden 2024 aikana toteutetut peruskorjaushankkeet ja korjaukset on kuvattu yksityiskohdaisemmin yhtymän vuoden 2024 tilinpäätöksen yhteydessä julkaistuun toimintakertomukseen.

Yhtenä esimerkkinä ympäristöasioiden huomioimisesta rakennuttamisessa ovat Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen yhteydessä noudatetut menettelytavat. Urakassa käytettiin päästöttömiä kaivinkoneita ja tärytyslätkiä.

4.6.2 Ylläpito

Selvityksen mukaan Espoon seurakuntayhtymän kiinteistökannan uudisarvo on noin 162,5 miljoonaa euroa (2/2025 mukainen arvio), joten laskennallisesti uutta korjausvelkaa syntyy vuosittain merkittävä määrä. Arvio korjausvelan suuruudesta on noin 97 miljoonaa euroa. Ellei kiinteistökantaa saada vähennettyä, peruskorjausvelan hoitaminen tulee tarkoittamaan noin 10 miljoonan euron suuruisia investointitarpeita vuosittain ainakin seuraavan kymmenvuotiskauden ajan.

Vuoden 2024 aikana saatiin käyttöön kolme uutta sähköautoa kiinteistöjen ylläpidon tarpeisiin.

Kiinteistöjen ylläpidon sujuvoittamiseksi Espoon seurakuntayhtymän kohteiden huoltoalueiden määrää laajennettiin kolmesta neljään. Menettely on vähentänyt ristiin ajamista kohteiden välillä ja selkeyttänyt toimintatapoja.

Tapiolan kirkon sisäpihan kasvillisuutta.
Kuva Kerttuli Boucht.

4.6.3 Pihojen ja ulkoalueiden kunnossapito

Seurakuntayhtymällä on 26 kiinteistöpihaa ja ulkoaluetta, joista pääosa on palveluntuottajien toimesta kunnossapidettavia. Leirikeskusten kesäkunnossapito tapahtuu kesän aikana omana työnä, mutta talviaikana palveluntuottajan toimesta. Kellonummen siunauskappelin ja Tuomiokirkon seurakuntatalon kesäkunnossapidon hoitaa palveluntuottaja ja talvikunnossapidon läheisen hautausmaan henkilökunta. Kaikki muut kohteet ovat palveluntuottajien ympärivuotisessa hoidossa.

Viheralueiden hoidossa noudatetaan viheralueiden kunnossapitoluokitusta RAMS 2020 ja kunnossapidon yleistä työselostusta VKT 2021. Näiden monipuolisella hyödyntämisellä kiinteistöjen ulkoalueilla voidaan ohjata kunnossapitoa kestävämpään ja ympäristöystävällisempään suuntaan. Kaikille alueille on tehty omat hoitokartat kesä- ja talvikunnossapitoa varten. Lisäksi on laadittu kohdekohtaiset hoitokortit, jotka sisältävät muun muassa tiedot kullakin kiinteistöpihalla olevista puista, kasveista, pensasistutuksista ja pintarakenteiden neliömääristä. Niitä päivitetään tarvittaessa. Tämä mahdollistaa sen, että kullakin alueella voidaan edistää myös luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Kiinteistöpalvelut valvoo palveluntuottajien toiminnan sopimuksenmukaisuutta. Valvontaa

helpottamaan on luotu Ulkoalueiden kunnossapito -teams-ryhmä, jonka kautta henkilökunta voi välittää ajantasaista tietoa kohteen ulkoalueiden kunnosta ja esimerkiksi akuutisti liukkaudentorjunnan tarpeesta.

4.6.4 Lämmitys ja energiankulutus

Yhtymän virastotalon Kirkkokatu 1 -kiinteistössä otettiin käyttöön aurinkosähköjärjestelmä rakennuksen kattooremontin yhteydessä. Vuosien 2025 ja 2026 aikana selvitetään, minkälaisia mahdollisuuksia vastaavia järjestelmiä on mahdollista tai taroituksenmukaista asentaa muihin kiinteistöihin. Suojeltuihin rakennuksiin ei lähtökohtaisesti ole sallittua asennuttaa aurinkopaneelijärjestelmää, jos rakennuksen ulkoasu ei sitä suojelullisten näkökulmien vuoksi mahdollista. Osassa kohteista jouduttaneen selvittämään ensin myös kattorakenteiden kestävyys; nykyiset kattorakenteet eivät välttämättä kestä aurinkopaneelien painoa ilman, että koko katto ensin peruskorjataan.

Hilan leirikeskuksen käyttö loppui vuonna 2021. Öljykattila on poistettu käytöstä, eikä varsinaista leiritoimintaa Hilassa ei enää ole. Rakennusten purkutyöt alkavat maaliskuussa 2025. Saunat jäävät vielä omatoimikäyttöön.

Kellonummen hautausmaan yhteydessä olevat öljysäiliöt ovat tärkeitä yhtymän poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumisen näkökulmasta. Öljysäiliöiden kapasiteetti on puolitettu, mutta säiliöillä on tärkeä merkitys myös hautausmaan työkonien polttoainesäiliönä. Toinen säiliö poistetaan käytöstä ja täytetään. Kellonummen rakennusten peruskorjauksen yhteydessä öljylämmitys on jouduttu väliaikaisesti ottamaan takaisin käyttöön, koska rakennuksiin liittyvä sähköliittymän kapasiteetti ei riitä sekä peruskorjaushankkeen että ilma-vesilämpöpumppujen kulutuksen tarpeisiin. Öljykattila poistetaan käytöstä siinä vaiheessa, kun sähköliittymän kapasiteetin korotus saadaan sähkönsiirtoyhtiöltä.

Peruskorjausten yhteydessä hankkeisiin pyritään sisällyttämään mahdollisuuksien ja käytettävissä olevien resurssien puitteissa erilaisia energian, sähkön ja vedenkulutuksen säästöä edistäviä muu-

toksia. Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen, Velskolan kartanon ja Hvittorpin kokous- ja kurssikeskuksen hankkeissa on tehty valmius aurinkosähköjärjestelmille.

Velskolan väentuvan, Tapiolan kirkon, Leppävaaran kirkon ja Auroran kappelin sisäilman laadun ja lämpötilan seuranta tapahtuu etäseurantana Freesi-sisäilmaohjelmalla. Kaikissa kohteissa on käytössä talotekninen etävalvonta, mutta edellä mainituissa kohteissa seuranta on tarkempaa sisäilman laadun ja lämpötilan osalta.

4.6.5 Sähkö, valaistus ja sähköautojen latauspisteet

Sähköautojen latausinfra rakentaminen on edennyt lain velvoittamalla aikataululla niissä kohteissa, joihin laki velvoittaa latauspisteitä rakentamaan. Vuoden 2024 loppuun mennessä valmiina on yhteensä 52 latauspistettä, joista 9 on pikalatauspisteitä (Kirkkokatu 1, Espoonlahden kirkko, Leppävaaran kirkko, Olarin kirkko, Tapiolan kirkko, Hvittorp, Velskola, Uuttu, Kellonummen hautausmaan siunauskappeli, Kappelin hautausmaan siunauskappeli ja Suvelan kappeli). Vuoden 2025 aikana rakennetaan sekä uusia latauspisteitä että selvitetään, mihin muihin kuin lain edellyttämiin kohteisiin olisi mahdollisesti tarkoituksenmukaista rakentaa latausvalmiudet/latauspisteet. Kaikki käyttäjät lataavat autoaan omalla kustannuksellaan pois lukien Espoon seurakuntayhtymän omien huoltoautojen käyttö.

Valaisimia vaihdetaan asteittain laitteisiin ja järjestelmiin, joiden kulutus on nykyistä pienempi. Vuoden 2024 aikana modernisoitiin Olarin kirkon ulkovalaistus. Vuoden 2025 aikana tehdään selvitys, missä kohteissa on mahdollista muuttaa valaistus LEDeiksi ja mitä muita liittyviä energiasäästötoimenpiteitä kussakin kohteessa on samassa yhteydessä mahdollista tehdä.

4.6.6 Vedenkulutus ja jätevesien käsittely

Seurakuntayhtymän vedenkulutusta seurataan vesimittareihin asennetuilla kameroilla, joiden kautta voidaan havaita mahdollisia vuotoja tai normaa-

lista poikkeavaa vedenkulutusta. Suurin osa tähän mennessä havaituista poikkeamista on aiheutunut huolimattomasta käytöstä.

Yhtymällä on omat jätevedenkäsittelylaitokset Velskolan leirikeskuksessa ja Kellonummen hautausmaalla. Suunnitelma Velskolan järjestelmän uusimiseksi on valmistunut, ja järjestelmä uusitaan vuoden 2025 aikana. Kellonummen hautausmaan laitokseen ovat yhteydessä myös alueella sijaitsevien kiinteistöjen (hieman yli 20 kiinteistöä) jätevedet. Kellonummella Espoon kaupunki ei ole toistaiseksi laajentanut kunnallista jätevedenhuoltoa alueelle saakka. Asian aikataulu on auki.

Molempien järjestelmien ylläpito vaatii tarkkaa seurantaa ja useamman henkilön työtä useamman kerran viikossa. Jäteveden puhdistusprosessin

laatua seurataan ottamalla näytteitä useamman kerran vuodessa. Puhdistamon ylläpito edellyttää huolellista järjestelmän toimintaan perehtymistä ja tehtäviin perehdyttämistä.

Myös Hilan leirikeskuksessa on umpisäiliö, jossa oli ennen vuotta 2021 jätevedenpuhdistamo. Leirikeskustoiminnan päätyttyä Hilan alueella oleva nykyinen säiliö tyhjennetään tarpeen mukaan.

4.6.7 Jätehuolto

Toimitiloissa tavanomaisessa toiminnassa kertyviä jätemääriä seurataan, ja keräysastioiden määrät ja koot on pyritty mitoittamaan tämän mukaan. Ulkona olevien jätekatosten koko asettaa omat rajoituksensa sille, miten monta tai minkä suuruisia

ISO 14001 -auditointiin liittyvää turvallisuusjärjestelmien tarkastusta Hvittorpin leirikeskuksessa, kuva Eija Harju.

Kellonummen alueen jätevedenpuhdistamon ulkoinen auditointi. Kuva Eija Harju.

jäteastioita kussakin kiinteistössä pystytään hallinnoimaan.

Seurakuntien näkökulmasta keskeistä on, miten ne ohjeistavat tiloissaan käyviä käyttäjiä; seurakuntalaisia, tiloja vuokraavia henkilöitä tai catering-alan yrityksiä. Kiinteistöpalveluiden vastuulla on tarkoituksenmukaisten jäteastioiden hankinta kohteisiin ja niiden tyhjennysväleistä vastaaminen. Loppukäyttäjien toivomuksesta vaihdetaan tarvittaessa jäteastioiden suhdetta toisiinsa, jos esimerkiksi sekajätteen määrä on vähentynyt kierrätettävän jätemäärän, erityisesti esimerkiksi muovin kierrätyksen lisääntyessä. Tällöin muiden jäteastioiden kokoa voidaan pienentää.

Kolmen vuoden seurannasta on nähtävissä, että seurakuntayhtymän jätteiden kokonaiskierrätysaste on noussut 61 prosentista 72 prosenttiin. Sekajätteen kokonaisjätemäärä on pysynyt ennallaan. Kokonaisjätemäärä on kasvanut, mutta aikaisempaa tarkempi kierrätyksen lisääntyminen ja eri jätelajien keräämismahdollisuuksien parantuminen ovat lisänneet jätteiden hyötykäyttöä.

4.6.8 Leiri- ja kurssikeskustoiminta, elintarvikehankinnat ja puhtaanapito

Leiri- ja kurssikeskustoimintaan kuuluvat Kokous- ja kurssikeskus Hvittorp, Velskolan toimintakeskus ja seurakuntayhtymän viraston siivous- ja catering-palvelut.

Omassa toiminnassa kaikissa toimipaikoissa käytetään reilun kaupan kahvia ja teetä. Elintarvikkeissa suositetaan kotimaisia tuotteita (noin 70 % elintarvikeostoista), ja luomutuotteita käytetään mahdollisuuksien mukaan. Hvittorp käytti ruoanvalmistuksessa luomutuotteita noin 32 % (7850 kg) ja luomutuotteiden käyttö kasvoi 13 % edelliseen vuoteen verrattuna, mikä on huomattava lisäys. Jatkuvassa käytössä on yli 50 luomutuotetta (2023 27 luomutuotetta) joita ovat mm. maidot, piimä, jogurtti, kaurajuoma, kananmuna, tofukuutio, vehnäjauho, erilaisia siemeniä, perunajauho, ruisjauho, kaurahiutale, 4-viljan hiutale, ruishiutale, tattarihiutale, hedelmämysli, kahvi, tee, sokerit, ruisleipä, makaroni, linssi, hedelmiä (banaani, mandariini, omena), rusina, etikka,

hunaja, ketsuppi, tomaattipyree ja sitruunamehu. Hvittorp on Luomua Ravintola ja Velskola liittänyt 2024 vuoden alusta Luomua Ravintolaksi. Velskolan luomuprosentti ensimmäisenä seurantavuonna (2024) oli 15,8 % (2855 kg), mikä on hyvä taso. Velskolassa käytetään luomuna mm. seuraavia tuotteita: maito, piimä, jogurtti, kookosmaito, palasokeri, kaurahiutale, vehnäjauho, pasta, kananmuna, tomaattimurska, tomaattipyree teet, kahvi, kaurajuoma, mysli ja auringonkukansiemen. Seurakuntayhtymän virasto käyttää muutamia luomutuotteita, muun muassa kahvia, teetä, kaurahiutaleita, vehnäjauhoja ja toisinaan hedelmiä (mandariini, banaania, omenaa).

Seurakuntayhtymän viraston kahvituksissa ei tarjota ollenkaan lihatuotteita. Myös luottamushenkilöille suunnatuissa tarjoiluissa tarjotaan yleensä kasvisruokaa. Kahvituksissa on kiinnitetty huomiota menekin määrään ja pienennetty tarjottavia, niin että hävikkiä ei juurikaan tule. Leiri- ja kurssikeskuksissa on siirrytty kasvispainotteisempaan ruokailuun. Seurakuntien viikonloppuleireillä on aina yksi ateriala kasvisruokaa. Useat leirit ovat toivoneet pelkästään kasvisruokaa viikonloppuleirille, ja silloin toive toteutetaan.

Rippikoulutyön toiveena on ollut, että viikon mitaisten rippileirien ruoista 50 % on kasvisruokaa. Tämä toteutui ensimmäistä kertaa kesän 2023 rippikoululeireillä siten, että lounas tai päivällinen oli kasvisruoka ja aamupalalta jätettiin lihaleikkeleet pois. 2024 jatkettiin samaan tapaan kasvispainotteisesti ja ruokalistaa muokattiin edellisestä kesästä nuorten toiveiden mukaisesti vaihtamalla muutamia kasvisruokia paremmin maistuviin.

Leirikeskuksissa on kiinnitetty huomiota ruokahävikkiin ja sen vähentämiseen yhteistyössä seurakuntien leirinoijaajien kanssa.

Kokous- ja kurssikeskus Hvittorpin, Velskolan toimintakeskuksen ja seurakuntayhtymän viraston siivouksessa käytetään mahdollisimman vähän kemikaaleja. Päivittäinen ylläpitosiivous on kemikaalitonta. Kemikaalin käyttö korvataan testatulla ja sertifioitulla otsonoidulla vedellä.

Seurakuntayhtymän virastolla järjestettiin toukokuussa yhteinen siivouspäivä. Viraston henkilökunta siivosi yhdessä, poisti ylimääräisiä tavaroita

huoneista ja varastoista sekä perehtyi kierrätykseen. Talkoopäivän tarjoilut olivat kasvisruokaa ja osittain luomua. Siivouspäivä on yhteisöllinen ja kiva tapahtuma muun hyödyn lisäksi.

Kaikissa toimipaikoissa on edelleen parannettu kierrätystä ja lajittelua.

Velskolan leirikeskuksen ympäristöön on tehty Peikon Patikka -luontopolku osana luontohengellisyshanketta. Luontopolku erilaisine sisältöineen on yksi tapa vastata erityisesti nuorten sukupolvien tärkeäksi kokemiin mahdollisuuksiin päästä rauhoittumaan luontoon. Velskolan leirikeskuksen sijainti Nuuksion kansallispuiston reunalla on tältä kannalta erittäin hyvä.

Leiri- ja kurssikeskustoiminta ja hallintopalveluiden koulutuspalvelut ovat järjestäneet yhteistyössä koulutuksia, jotka vahvistavat henkilökunnan ammatillista osaamista. Koulutukset on tarkoitettu keittiöiden ja laitoshuollon henkilöstölle. Keittiöhenkilökunnalle järjestettiin Ammattikeittiösiivous ja kestävä ja Vastuullinen ruokatalous -koulutukset. Lokakuussa järjestettiin laitoshuoltajille koulutus, jonka aiheena olivat siivouksen standardit ja menetelmät sekä pintamateriaalit. Henkilökuntaa

osallistui myös oman alansa ammattimessuille, muun muassa MiniClean (siivousala), Gastro Helsinki (hotelli-, ravintola- ja ruoka-alan messut) ja Ateria 2024 (julkisen ruokapalvelun ja sopimusruokailun ammattilaispäivä), jossa oli teemana viisasta vastuullisuustyötä.

Elintarvikehankinnat koko yhtymän näkökulmasta ja elintarvikehankintojen koordinointi

Espoon seurakuntayhtymä on kiinteistöpalveluiden toimesta mukana elintarvikkeiden ja non-food-tuotteiden hankintojen osalta Hanselin kilpailuttamassa puitejärjestelyssä. Yhteishankinnassa on huomioitu vastuullisuus monipuolisesti, ja tässä hankinnassa toteutuu taloudellisen ja sosiaalisen vastuun lisäksi ympäristövastuullisuus. Se toteutuu mm. kestävinä ruokahankintoina siten, että elintarvikehankintojen tuotteiden vaatimuksissa on edistetty ympäristön kannalta hyviä viljelymenetelmiä, elintarviketurvallisuutta, ravitsemusta sekä eläinten hyvinvointia ja terveyttä, ja lisäksi on vaatimuksia, jotka edistävät kestävästä ruokahuollosta ja ekologista kestävyttä.

Elintarvikehankintasopimuksessa on huomioitu

| Hvittorpin leirikeskuksen ulkoinen ISO 14001-auditointi. Kuva Eija Harju.

luonnon monimuotoisuuden edistäminen mm. siten, että on valittu luomutuotteita ja sertifioituja (MSC, ASC) kalatuotteita kilpailutettuun tuotekoriin. Alkutuotannon menetelmiä on huomioitu esimerkiksi maitotuotteissa kilpailuttamalla tavanomaisesti tuotettua maitoa (Naseva), nk. vapaan lehmän maitoa ja luomumaitoa. Lisäksi on otettu huomioon ilmastonmuutosta hillitsevät tuotevalinnat (kasviproteiinit), Reilu kauppa ja hävikin hallinta sekä mahdollistetaan pienempien elintarvikeyritysten tuotteiden käyttö (sopimus ei ole yksinoikeussopimus).

Puhtaanapidon tarvikkeet koko yhtymän näkökulmasta ja puhtaanapidon tarvikkeiden hankintojen koordinointi

Espoon seurakuntayhtymä on kiinteistöpalveluiden toimesta mukana Hanselin kilpailuttamassa puitejärjestelyssä myös puhtaanapidon tarvikkeiden hankintojen osalta. Hansel huomioi hankin-

| Hvittorpin leirikeskuksen keittiö. Kuva Eija Harju.

| Jätteen käsittelyn ulkoinen auditointi Hvittorpin leirikeskuksessa. Kuva Eija Harju.

noissa muun muassa turvalliset ja hyvät sopimusehdot sekä ympäristö-, sosiaalisen ja taloudellisen vastuullisuuden. Ympäristövastuu huomioidaan muun muassa siten, että sopimustuotteet ovat mahdollisimman vähän ympäristöä rasittavia, mahdollisimman moni sopimustuote on ympäristömerkitty, tilausten kuljetuksista aiheutuvat kasvihuonepäästöt minimoidaan ja pakkauksista muodostuvan jätteen määrä minimoidaan sekä edistetään kierrätystä.

4.7 Hautaustoimi

Seurakuntayhtymällä on viisi hautausmaata, joilla kaikilla on sijaintinsa, lähiympäristönsä ja kokonsa vuoksi ympäristönäkökulmien kannalta erilaisia mahdollisuuksia ja rajoituksia. Tämän vuoksi hautausmailla noudatettavat menettelytavat eivät voi olla täsmälleen samanlaisia kaikilla hautausmailla. Keskeisimmät menettelytavat ja prosessit ovat kuitenkin kaikilla hautausmailla samat. Espoon seurakuntien hautausmaita tuodaan esille myös hiljentymisen ja luontohengellisyyden paikkoina heillekin, joilla ei ole omaisia hautausmailla.

Hautaustoimen talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteena oli huomioida ympäristöasiat hautausmaiden työsuunnittelussa, keskittyttyä ympäristöjärjestelmän mukaisesti vähentämään polttoaineiden kulutusta ja etsiä käyttökelpoisia sähkötyökaluja polttomoottorikäyttöisten sijaan.

Hautainhoitorahaston ympäristötavoitteena vuodelle 2024 oli löytää keinot, miten hoitokukat ja hoitohautojen nurmet lannoitetaan luonnonmukaisilla lannoitteilla vähintään 90 %:sti vuoteen 2025 mennessä ympäristöjärjestelmän tavoitteiden mukaan.

4.7.1 Hautausmaiden yleishoito

Uuden kirkkolain mukaan jokaiselle hautausmaalle on laadittava hautausmaan hoitosuunnitelma. Suunnitelmat valmistuivat vuoden 2024 aikana ja ne tulevat hallinnon käsittelyyn vuoden 2025 aikana. Hoitosuunnitelmissa kuvataan kunkin alueen yleishoidon tasot yleisen hoitoluokitusjärjestelmän mukaan sekä omaisten ja seurakuntayhtymän hoi-

| Kevätsiivoukset taukosivat huhtikuisen lumisateen yllättäessä. Kuva: Kirkko Espoossa -instagram.

toivastuiden rajapinnat.

Kastelukertojen optimoimista jatketaan aikaisempien vuosien kokemusten perusteella. Kellonummen hautausmaan pinta-ala on noin puolet seurakuntayhtymän kaikista hautausmaista. Kellonummella syntyvä puutarhajäte hyödynnetään täysimääräisesti hautausmaiden mullantuotannossa. Tapiolan ja Gräsan uurnalehtojen puutarhajätteestä huolehtii urakoitsija, joka toimittaa sen hyötykäyttöön käsittelylaitokseen. Kirkon ja Kappelin hautausmailla ei ole mahdollista hyödyntää puutarhajätettä mullantuotannossa henkilöstöressurssien puutteen vuoksi.

Nurmen korren pituuden kasvattamista hautausmaiden hautaamattomilla ja reuna-alueilla jatketaan. Aiempien Kappelin ja Kellonummen hautausmaiden lisäksi kokeilu on laajennettu koskemaan myös Kirkon hautausmaata. Kasvillisuuden annetaan kehittyä niittymäiseen suuntaan. Kokeilut ovat

vaikuttaneet myönteisesti alueiden pieneliöstöihin. Kokeilun laajentamisen mahdollisuuksia selvitetään kasvukausittain. Harvennettu leikkausväli vapauttaa työaikaa ja resursseja muihin hautausmaiden töihin. Haitalliset vieraslajit on saatu hyvin hallintaan, mutta tilannetta on seurattava tarkasti, jotta voidaan reagoida, jos niitä taas havaitaan.

Kellonummen hautausmaalla tavattuja vieraslajeja ovat lupiini, tatar, ruttojuuri ja isotuomiopihlaja. Kasvit poistetaan kaivamalla. Vieraslajien valtaamia alueita leikataan viikoittain tai siimaetaan säännöllisesti. Tavoitteena on kasvuston näivettäminen pois.

4.7.2 Hautausmaiden jätehuolto

Hautausmaiden jätehuollossa painopiste on jäteastioiden tyhjennyskertojen optimoimisessa ja omaisten käyttäytymisen ohjaamisessa erilaisin

viestinnällisin keinoin. Hautausmailla kävijöiden tottumuksiin vaikuttaminen on osoittautunut vaikeaksi. Kynttiläjätteen kerääminen ja lajittelu pois haudoilta ja muistelupaikoilta on työlästä ja aikaa vievää. Kokonaan tai vain osittain palaneet kynttilät on kierrätettävä energiajätteenä. Ympäristön kannalta haitallisimpia on LED-kynttilät.

Omaisten kukkavihot joudutaan kierrättämään sekajätteenä kukkavihkoihin sisältyvien metalli- ja muoviosien vuoksi. Biojäte kompostoidaan ainoastaan Kellonummella ja se hyödynnetään hautausmaalla kasvualustana. Talven hiekoitushiekka käytetään talven jälkeen hyödyksi hautausmaan huoltoalueiden ajoväylien korjaamiseen.

4.7.3 Hautojen hoito

Kesäkukkien hankinta kilpailutetaan omaisten tekemien hoitosopimusten määrän perusteella. Kukkapesät sisältävät luonnonmukaista lannoitetta ja hitaasti liukenevia väkilannoitteita. Kukkapesät ja nurmipintaiset hoitohaudat ovat ainoa alue, joissa väkilannoitteita vielä käytetään. Hitaasti liukenevia luonnonmukaisia lannoitteita ei toistaiseksi vielä ole markkinoilla. Markkinoita seurataan aktiivisesti, jotta löydetäisiin hitaasti liukenevia luonnonmukaisia lannoitteita. Perennahoidolle ei ole ollut tarpeeksi kysyntää, minkä vuoksi sen tarjonta on lopetettu.

4.7.4 Krematorio

Krematorion savukaasut suodatetaan haitallisten päästöjen poistamiseksi. Vuonna 2024 krematorion huoltoon löydettiin uusi hyväksi todettu kumppani, joka sai uunit ja suodatinlaitteiston toimimaan tarkoituksenmukaisesti. Syksyllä 2024 Espoon kaupunki teki ympäristötarkastuksen krematoriolle, ja siinä todettiin, että toiminta on ympäristöluvan mukaista. Tarkastuskertomuksessa annettiin yksi korjauskehotus, joka koski polttoaineen tankkaus pistettä ja sen mahdollisia valuma-alueita, jos täytössä tapahtuisi onnettomuus tai häiriötilanne. Tämä tullaan vuoden 2025 aikana tarkastelemaan ja korjaamaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Krematorion polttoaineena käytetään kevyttä polttoöljyä. Polttoaineen kulutukseen eniten vaikuttava tekijä on tuhkausten keskittäminen ja mahdollisimman monen tuhkauksen ajoittaminen peräälkeen uunin ylöslämmityksen jälkeen. Menettelytapa suojelee uuneja ja pidentää niiden käyttöikää.

Ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisesti seurataan muiden seurakuntatalouksien krematorioiden kokemuksia biopohjaisten polttoaineiden käyttämisestä krematoriuunien lämmittämisessä. Kaksi seurakuntataloutta Suomessa on siirtynyt käyttämään biopolttoöljyä, ja heillä on siitä hyvät kokemukset. Näiden perusteella olisi mahdollista siirtyä myös Espoossa käyttämään biopolttoöljyä krematoriossa, mutta yksittäisen tuhkauksen kustannukset tulisivat nousemaan alustavan arvion mukaan noin 15 %.

4.7.5 Hautaustoimen koneet

Pien- ja työkoneiden vaihtaminen sähkökäyttöisiksi etenee siinä aikataulussa, kun talousarvio sen on mahdollistanut ja koneet tulevat luontaiseen vaihtokään. Koko konekanta ei pystytä vaihtamaan sähkökäyttöisiksi. Tarjolla olevien sähkökäyttöisten pienkoneiden teho ei riitä hautausmailla tarvittaviin töihin. Myöskään sähkökäyttöisten suurten ajettavien koneiden tehot eivät ole riittäviä hautausmailla tarvittavaan työskentelyyn, esimerkiksi lumenluontiin, hiekoitukseen tai hautakivien ja muiden painavien aineiden liikutteluun.

Mikäli sähkökäyttöisten koneiden määrää haluttaisiin merkittävästi lisätä nykyiseltä tasolta, se edellyttäisi tähän tarkoitukseen varattujen määrärahojen merkittävää lisäämistä vuosittain tai vastaavien säästökohteiden etsimistä muualta seurakuntayhtymän taloudesta.

Sähkökäyttöisten pienkoneiden osuus kaikista pienkoneista on kasvanut vuosien 2022–2024 aikana 35 prosentista 48 prosenttiin.

4.7.6 Green Flag Award Kellonummen hautausmaalle kolmatta kertaa vuonna 2024

Suomessa on palkittu laadukkaasti ylläpidettyjä Green Flag Award -viheralueita jo useamman vuoden ajan. Kansainvälinen Green Flag Award on viheralueiden kunnossapidon ja hallinnoinnin laadun tunnistava palkintojärjestelmä, jota hallinnoi englantilainen Keep Britain Tidy -organisaatio, Suomessa Viherympäristöliitto ry. Palkinto on myönnetty Kellonummen hautausmaalle kolmesti, vuonna 2022, vuonna 2023 ja vuonna 2024.

Vuoden 2024 arviointilausunnon mukaan Kellonummen hautausmaa on (suora lainaus) ”arvokas, kiireetön, hyvin hoidettu ja monikerroksinen kokonaisuus, jossa monia toimintoja ja arvoja, jotka ovat sopusoinnussa hienosti keskenään. Kunnossapidon hieno esimerkki perinteisten kauneusarvojen ja luonnon monimuotoisuuden yhteensovittamisesta, suuri alue ja ammattitaitoinen henkilökunta”.

4.7.7 Metsien hoito

Seurakuntayhtymällä on kaksi metsäkiinteistöä; Espoon ja Kirkkonummen alueella 254 ha ja Perniössä 116 ha. Vuonna 2004 seurakuntayhtymä suojeli omistamaansa metsää 90 ha Velskolan alueella ja 50 ha Kirkkonummella, joiden suojelupäätösten vastineeksi Perniön metsätila saatiin valtiolta maanvaihtona. Tällä hetkellä yhtymän omistuksessa olevista metsistä on suojeltu Metso-ohjelman kautta 50 ha 20 vuoden ajaksi, minkä lisäksi Espoon alueella on noin 4,5 ha aiemmin suojeluja alueita. Suojeltuja alueita on tällä hetkellä 15 % metsien yhteispinta-alasta.

Seurakuntayhtymän metsät ovat Eteläisen met-

Sähkökäyttöisten koneiden latureita ja akkuja Kappelin hautausmaalla. Kuva Eija Harju.

säreviiri ry:n hoidossa. Organisaatiolla on hyvä ja pitkäaikainen tuntemus yhtymän omistuksessa olevista metsistä.

Kirkkonummen ja Espoon alueilla Espoon seurakuntayhtymän omistamissa metsissä siirryttiin vuoden 2022 alusta välivaiheeseen. Metsien hoito näillä kuvioilla muuttuu talousmetsien hoidosta jatkuvan kasvatuksen mukaiseen hoitotapaan. Tällä kymmenvuotiskaudella 2022–2031 tehdään metsänhakkuita, jotka mahdollistavat jatkuvan kasvatuksen menetelmään siirtymisen seuraavalla kymmenvuotiskaudella ja tulevaisuudessa. Tämän toteuttamiseksi hakkuumäärät ovat tällä suunnitelmakaudella kohtuullisen suuret.

Vuoden 2024 aikana tehtiin suunnitelman mu-

kaisia hakkuita Kellonummella noin 15 hehtaarilla, ja nämä alueet soveltuvat näiden toimenpiteiden jälkeen jatkuvaan kasvatukseen. Lintujen pesimäkauden alkamisen vuoksi hakkuita voidaan tehdä enintään huhtikuun 14. päivään saakka.

Velskolan alueen metsissä on kuvioita, joilla jatkuvaan kasvatukseen siirtyminen tulee olemaan haasteellista. Kyseisellä kuviolla olevan puuston alla ei ole uutta alikasvustoa. Tällaiset alueet ovat herkempiä myrskytuhoille ja taudeille, erityisesti kirjanpainajalle tai juurilaholle (maannousema). Molemmista on jo valitettavasti havaintoja alueen metsissä.

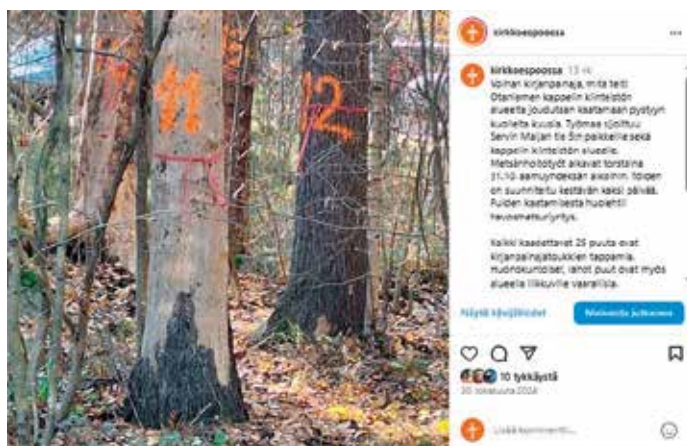
| Pystyyn kuolleita kuusia Otaniemen kappelilla.

Kirjanpainajien tuhoamia kuusia kaadetaan Otaniemessä

Otaniemen kappelin kiinteistön alueelta joudutaan kaatamaan pystyyn kuolleita kuusia. Työmaa-alue sijottuu Servin Majan tie 5:n paikalle sekä kappelin kiinteistön alueelle. Metsänhoitotyöt alkavat torstaina 31.10.2024 aamuyhdeksän aikoihin. Töiden on suunniteltu kestävän kaksi päivää. Puiden kaatamisesta huolehtii hevosmetsäurirytys.

30.10.2024 16:05

Velskolaan anottiin metsäsuunnitelman mukaisen hakkuiden toteuttamiseksi maisematyölupaa, joka saatiin alkuvuodesta 2025. Hakkuiden toteuttaminen voi alkaa aikaisintaan talvella 2025–2026, ja ne toteutetaan alueen luontoarvoja suojellen. Alueella on havaintoja mm. liito-oravasta, lahokaviosammalesta, hentoneulajäkälästä, arvokas virtavesikohde, sarakorpi, metsäkortekorpi, harajuuri, ruohokorpi, mäyrän tai ketun pesä ja pöllön pesä sekä lintujen soidinalueita. Vesistöjen ympärille jätetään riittävän leveä suojavyöhyke. Pysty- ja maa-lahopuuta sekä maisemapuuta jätetään aloilleen.

Perniön alueella olevan metsän metsäsuunnitelmakausi (2016–2025) on päättymässä. Uusi suunnitelma valmistellaan vuoden 2025 loppuun mennessä. Metsäsuunnitelma on teetetty vuoden 2024 aikana, ja se tuodaan hallinnon käsittelyyn vuoden 2025 keväällä.

4.7.8 Luonnon monimuotoisuuden tukeminen

Seurakuntayhtymän luontoalueiden ja metsien luontoarvot on kartoitettu kasvillisuuden ja eliöstön osalta. Esimerkiksi Kellonummen hautausmaan alueelle on tarkoituksella jätetty kelopuita (lahopuualue) ja rakennettu risupesä. Hautausmailla on myös useita hyönteishotelleja. Myös aiheeseen liittyvää viestintää on järjestelmällisesti lisätty.

4.8 Viestintä

Viestintäyksikön talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteita oli kaksi, ja ne molemmat toteutuivat täysimääräisesti.

- Vuoden 2023 ympäristötilinpäätöksen toteuttaminen ja vuoden 2024 ympäristötilinpäätöksen valmistelu yhteistyössä seurakuntien ja yhtymän viraston palveluyksiköiden kanssa. Raportti valmistui valmiiksi taitettuna huhtikuussa 2024. Se julkaistiin yhtymän viraston ulkoisilla verkkosivuilla ja sisäisessä intrassa, minkä lisäksi se merkittiin tiedoksi kaikissa seurakuntayhtymän ja seurakuntien hallintoelimissä vuoden 2024 aikana.

- Ympäristöaiheisten uutisten, juttuvinkkien tai somesisältöjen tuottaminen kuukausittain. Myös tämä tavoite toteutui täysimääräisesti. Kooste viestintäpalveluiden valmistelemista julkaisuista on tämän raportin luvussa 8.

Mittareina ovat edellä mainittujen tavoitteiden toteutuminen / ei toteudu.

Vuonna 2024 medialle suunnattiin STT-tiedotepalvelun kautta 14 tiedotetta, joissa aiheina olivat muun muassa puiden istuttaminen Tansaniaan, Earth Hour, keväinen kävelytempaus uudella pyhiinvaellusreitillä, ISO 14001 -sertifikaatin saaminen Espoon seurakuntayhtymälle, Green Flag Award -tunnuksen saaminen Kellonummelle kolmatta kertaa peräkkäin ja kirjanpainajatuokkien tekemät tuhot Otaniemen kappelin lähellä. Tiedotteiden kielinä olivat suomen lisäksi ruotsi ja muutamia kertoja englanti.

Espoon seurakuntien Youtube-kanavalla julkaistiin luonto-, ympäristö- ja kansainvälisen vastuun teemoilla seitsemän videota ja podcastia suomeksi ja ruotsiksi kaksi. Aiheina olivat muun muassa Nuuksion pieni pyhiinvaellus, kansainvälinen Maan päivä, Puita lapsille -kampanja, ISO 14 001 -sertifikaatti, pyöräily Espoossa ja kasvisruokailu.

Ylivoimaisesti eniten luontoon, ympäristöön, kestävään kehitykseen ja kansainväliseen vastuuseen liittyviä sisältöjä julkaisimme Espoon seurakuntien facebookissa ja Kirkko Espoossa -instagramissa. Näillä kanavilla jaettiin esimerkiksi videoita, podcasteja, blogikirjoituksia, tapahtumalinkkejä, vinkkejä ekopaastoon ja hiljentymiseen luonnossa, tietoa ja valokuvia. Some-kanavillamme kerroimme esimerkiksi Nuuksion pienestä luontopyhiinvaelluksesta, Maan päivästä, Kellonummen Green Flag Awards -tunnuksesta, ISO 14 001 -sertifikaatista, Peikon patikka -luontovaelluksesta, Earth Hourista ja Reilusta kaupasta sekä kestäväan kehityksen Maa ilma kylässä -festivaaliin osallistumisesta. Yhteensä facebookin ja instagramin uutissyötteeseen ja videoihin teimme 43 erilaista Espoon seurakuntiin liittyvää ympäristöaiheista nostoa. Myös LinkedIn-alustalla julkaistiin postauksia seurakuntayhtymän ympäristötyöhön liittyen ja erityisesti liittyen ISO 14001 -sertifikaatin saamiseen ensimmäisen seurakuntataloutena Suomessa.

Espoonseurakunnat.fi-sivustolla ja STT:n kautta medialle jaetut sisällöt käsittelivät pääpiirteissään samoja aiheita.

Iso osa kanavillamme julkaistuista ympäristöaiheisista digitaalisista sisällöistä oli Espoon seurakuntien some- ja verkkotoimituksen tuottamaa.

4.9 Yhteinen seurakuntatyö

Yhteisen seurakuntatyön talousarviovuoden 2024 ympäristötavoitteita olivat luontosuhteen vaaliminen, esimerkiksi ulkoilun lisääminen tai siihen kannustaminen omassa toiminnassa ja omalla vastuualueella, vastuu seurakuntien yhteisen luontohengellisyshankkeen (9/2023–2/2024) koordinoinnista sekä ympäristönäkökulman huomioivan tapahtumaohjeistuksen lanseeraus seurakuntatyöhön.

Luontosuhteen vaaliminen ja ulkoilun lisääminen yhteisen seurakuntatyön toiminnan eri vas-

tuualueilla on toteutunut ympäristökasvatuksen, luonnossa tapahtuvan toiminnan sekä erilaisten hankkeiden kautta.

Seurakuntien yhteisessä luontohengellisyshankkeessa valmisteltiin ja luotiin erilaisia omatoimisia luontohengellisyyspaikkoja ja toimintamuotoja. Luontohengellisyshankkeessa toteutettu Peikon Patikka kulkee Velskolan kartanon alueella ja reitin sisältö on toteutettu muodostamaan luontosuhdetta. Peikon patikka on tarinallinen 2,4 km reitti ja sillä seurataan Petja peikko- ja Pohto-nimisiä kuvitteellisia hahmoja. Hahmot ohjeistavat ja auttavat kulkijaa 12 rastin myötä havainnoimaan luontoa ja miettimään omaa elämää. Reitin ohje löytyy Velskolan kartanon postilaatikosta sekä CityNomad-sovelluksesta. [Citynomadi](https://citynomadi.com/fi/map?route=3c6f-f218b54769dd00b6bc7697d13689)
<https://citynomadi.com/fi/map?route=3c6f-f218b54769dd00b6bc7697d13689>

Linnainen – Espoon vanha kirkkoreitti kuljettaa vanhassa kulttuurimaisemassa Linnaisten kartanolta Espoon tuomiokirkon luokse. Reitti esittelee Kuninkaantien varrella olevien historiallisten rakennusten vaihteita. Noin 13 km reitin voi kulkea kerralla tai osissa ja reitin aikana askelten rytmi johdattaa kulkijan erilaiseen aikaan. Vaellus vie arjen ulkopuolelle, kauas suorittamisesta ja tavoitteista. Reitin ohje löytyy CityNomad-sovelluksesta.

Pyhiinvaelluksen symboli ja mm. Peikon patikan -rastien merkki.

Citynomadi

<https://citynomadi.com/fi/map?route=3c6f-f218b54769dd00b6bc7697d13689>

Varhaiskasvatuksessa ja lapsi- ja nuorisotyössä luonnon arvostaminen ja ympäristökasvatus ovat vakiintuneita toimintatapoja. Erityisesti partiutyössä suuri osa toiminnasta tapahtuu ulkoympäristössä. Luonnon arvostaminen ja ulkona liikkuminen toteutuu myös erityisdiakonian ja vammaistyön toiminnoissa retkeillessä lähiluonnossa sekä leiri-toiminnassa.

Espoon kaupungin kasvun ja oppimisen toimialan ja Espoon seurakuntayhtymän yhteistyössä toteutettavan Luokka loistamaan-hankkeen tavoitteena on tukea espoolaisten lasten sosiaalisia taitoja, sekä edistää yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. www.luokkaloistamaan.fi Mukana kolmivuotisessa hankkeessa (v. 2024–2027) ovat 25:n espoolaisen koulun 4.–5.-luokkalaiset. Luokka loistamaan-hankkeen toteutuksessa ulkona oleminen toteutuu erityisesti leirikeskuspäivissä. Leirikeskuksen tarjoamat puitteet ja ulkotilat mahdollistavat luonnossa tapahtuvan pedagogisen toiminnan sekä tukevat yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

Rippikouluissa noudatetaan kirkkohallituksen Vihreät rippikoulut -ohjeistusta riippumatta siitä, mikä rippikoulun toteuttamistapa on.

[Vihreät riparit - evl.fi](#) Vihreät riparit -ohjeistuksen tavoitteena on vahvistaa kristillistä ympäristökasvatusta, ekoteologiaa ja kestäväää elämäntapaa rippikoulussa ja isostoiminnassa. Rippikoulu- sekä isostoiminnan kokonaisvaltaista kestäväään elämäntapaan rohkaisevaa ajattelumallia kuvataan vihreänä kädenjälkenä. Vihreän kädenjäljen sormet eli eri osatekijät ovat:

- Luontokokemukset- ja tunteet
- Luomankunnan pyhyys ja spiritualiteetti
- Tieto ja teologia
- Ekologiset kestävyysteot
- Sosiaaliset kestävyysteot

Jokainen rippikoulu täyttää vihreän riparin minimaatimuksen. Kaikissa rippikouluissa toteutuu luonnon pyhyiden kokemus, kun hakeudutaan luonnon helmaan hartauselämässä hiljentymällä, meditoiden ja luonnossa kulkien. Ympäristöasioita ja kristityn ekologista vastuuta pidetään yllä luomiseen ja luomakuntaan liittyvissä työskentelyissä. Ekologisia kestävyystekoja toteutetaan erityisesti leirikeskustoiminnan kanssa yhteistyössä. Omissa leirikeskuksissa toteutettavien rippikoulujen on helppo toteuttaa Vihreät riparit -ohjeita kasvisruoan tarjoamisen, jätteidenlajittelun sekä ympäristöystävällisten kemikaalien käytön osalta, sillä Espoon seurakuntien leirikeskustoiminnan toimintatavat ovat Vihreät riparit-ohjeiden mukaisia. Ulkopuolisissa leirikeskuksissa toteutettavien rippikoulujen osalta on haasteellisempaa varmistua Vihreät riparit -ohjeiden toteutumisesta ekologisten kestävyystekojen osalta. Sosiaalisia kestävyystekoja toteutetaan turvallisemman ilmapiirin työskentelyissä sekä globaalin vastuun ja erilaisten vaikuttamisen ja osallisuuden vahvistamisen teoissa.

Oppilaitostyössä Aalto-yliopistossa ja Omnia-sa on pyritty vastaamaan opiskelijoiden parissa ajankohtaisiksi ja tärkeiksi nousseisiin teemoihin: luontohengellisyyden, hiljentymisen ja rauhoittumisen ja toivon ylläpitämisen mahdollisuuksiin ilmastonmuutoksen etenemisestä huolimatta. Opiskelijaryhmille on järjestetty toimintaa lähiluontoympäristössä, vesillä sekä leirikeskuksissa.

Yhteisessä diakoniatyössä ympäristötyö toteutui

erityisesti Espoon seurakuntien yhteistyössä Espoon muiden ruoka-aputoimijoiden sekä Espoon aikuissosiaalityön kanssa. Ruoka-apu-toiminnassa, kuten Mannatalon Puoti-hävikkipaupassa, ihmisten tarvitsema ruoka-apu ja hävikkiruoan käyttö yhdistyvät. [Mannapuoti toimii Espoossa kuin kauppa ilman kassaa - Kirkko ja kaupunki](#)

Vuoden 2024 kansainvälisen vastuun lähetystyön ja kansainvälisen diakonian määrärahan avulla rahoitettiin seuraavia ympäristöhankkeita Suomen Lähetysseuran kautta: Parannamme ruoka- ja vesi-

Esboon seurakunnat toimivat neljällä mantereella - 1,77 miljoonaa euroa kansainväliseen apuun ja lähetystyöhön

Esboon seurakunnat jakivat 1,77 miljoonan euron määrärahan lähetystyöhön ja kansainväliseen apuun. Viiden järjestön kautta espoolaiset kantavat globaalia vastuuta ja toimivat Euroopan lisäksi Aasiassa, Afrikassa ja Etelä-Amerikassa. Yhteistyökumppanit jakavat Espoon seurakuntien arvot ja sitoutuvat toiminnassaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.

turvaa Boliviassa, Kehitämme ympäristöystävällistä maataloutta Kiinassa ja Puuntaimi Tansaniassa jokaiselle syntyvälle lapselle Espoossa. Puuntaimi espoolaisille lapsille -kampanjasta tietoja täältä [Puita lapsille - Kirkko Espoossa](#) Puita lapsille -hanke julkistettiin vuonna 2024 metsäpäivän tienoil- la 21. maaliskuuta, ja vuoden aikana istutettiin puuntaimia Tansanian luterilaisen kirkon Morogoron hiippakunnassa Green October -kampanjan aikana.

Yhteinen seurakuntatyö valmisteli seurakuntien käyttöön kaksi ohjeistusta toiminnan ympäristö-

vaikutusten arvioimiseksi: Ohjeet leiri- ja retkitoi- minnan ympäristövaikutusten minimoimiseksi ja Ohjeistus tapahtumien ympäristövaikutusten arvioimiseksi ja vähentämiseksi. Ohjeet on tehty sekä suomeksi että ruotsiksi ja ne ovat nähtävissä seurakuntayhtymän intrassa. Ohjeet auttavat suunnittelemaan ja toteuttamaan tapahtumia ja toimintaa mahdollisimman ympäristöystävällisesti.

Yhtymä on myös rahoittanut katastrofiavustuksi- na ilmastonmuutoksen seurauksena aiheutuneita kohteita, esimerkiksi tulvien jälkeistä jälleenraken- nusta.

| Risuista rakennettu hyönteisaita Kellonummen hautausmaalla. Kuva Kerttuli Boucht.

+ Espoon seurakunnat
 Julkaisija: Eriikka Käyhkö
 · 13. elokuu 2024 ·

Yleiskatsaus **Kommentit**

📌 Espoo-päivän ja Suomen Luonnon Päivän kunniaksi la 31.8. Kirkko Espoossa järjestää pop up -telttailualueen Velskolaan!
 ☺️ Tule yöpymään taivaan alla joko omalla teltalla tai lainaa meitä teltta. Velskolassa on mahdollisuus sauna ja uida. Yöpyjien k...
 Näytä lisää

Kommentoi ensimmäisenä.

Luomutuotteiden käytöstä viestitään toimipisteissä monin eri tavoin. Kuva: Eija Harju.

Museoviraston arkeologi valvomassa kaivuutyötä Velskolassa. Kuva Teemu Rantala.

5. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutuminen 2024

5.1 Seurakuntatyö

Ympäristöohjelman seurakuntatyötä koskevat yhteiset tavoitteet ovat:

1. Seurakuntien ympäristökasvatus hoidetaan päivitettyjen ympäristökasvatussuunnitelmien mukaisesti.
2. Rippikouluissa huomioidaan ja toteutetaan ympäristövastuuta Vihreät riparit 2019 -linjausten mukaisena.
3. Leiri- ja tapahtumasuunnittelussa huomioidaan ympäristövastuu.
4. Lisätään kasvisruoan määrää ja toteutetaan hävikkiruoan hyödyntämiseen liittyviä kokeiluja ja yhteistyöhankkeita. Kaikki yksiköt, seurakunnat ja toimipisteet vähentävät ruokahävikkiään. Hävikkiruoan jakelulle ja hyötykäytölle toteutetaan sisäinen viestintäkanava.
5. Seurakunnat rohkaisevat ja haastavat viestinnässään ja toiminnassaan jäsenensä mukaan ilmastotyöhön ja hiilineutraalisuustavoitteisiin tekemällä myös yhteistyötä toisten seurakuntien, kaupunkien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Mittari	Tavoitetaso																												
Ympäristösuunnitelmat	Valmistuvat vuoden 2022 aikana. <i>Kaikilla seurakunnilla on vuodet 2023–2025 kattavat ympäristösuunnitelma, samoin yhteisellä seurakuntatyöllä.</i>																												
Rippikoulujen ympäristövastuu (Vihreät riparit)	Rippikouluista 100 % toteutuu Vihreät riparit –linjausten mukaisena. <table><tr><th>Seurakunta</th><th>Leirimuotoisten rippikoululeirien määrä v. 2024 (kpl)</th><th>Vihreät riparit -kriteerit täyttyvät (kpl)</th><th>Osuus %</th></tr><tr><td>ES</td><td>10</td><td>10</td><td>100</td></tr><tr><td>ET</td><td>23</td><td>23</td><td>100</td></tr><tr><td>EL</td><td>12</td><td>12</td><td>100</td></tr><tr><td>LE</td><td>9</td><td>9</td><td>100</td></tr><tr><td>O</td><td>10</td><td>10</td><td>100</td></tr><tr><td>TA</td><td>11</td><td>11</td><td>100</td></tr></table> <i>Seurakuntien yhteisleirit: Leppävaara ja Tapiola yksi yhteisleiri, Olari ja Tapiola yksi yhteisleiri ja Espoonlahti ja Tuomiokirkkoseurakunta yksi yhteisleiri. Myös niillä kriteerit täyttyivät. Myös kaupunkimuotoisissa rippikouluissa kriteerit täyttyvät, vaikka ne eivät ole mukana ym. luvuissa.</i>	Seurakunta	Leirimuotoisten rippikoululeirien määrä v. 2024 (kpl)	Vihreät riparit -kriteerit täyttyvät (kpl)	Osuus %	ES	10	10	100	ET	23	23	100	EL	12	12	100	LE	9	9	100	O	10	10	100	TA	11	11	100
Seurakunta	Leirimuotoisten rippikoululeirien määrä v. 2024 (kpl)	Vihreät riparit -kriteerit täyttyvät (kpl)	Osuus %																										
ES	10	10	100																										
ET	23	23	100																										
EL	12	12	100																										
LE	9	9	100																										
O	10	10	100																										
TA	11	11	100																										
Leirien ja tapahtumien ympäristövastuu	Ympäristövastuun tarkistuslista on käytössä leirityötä tekeville vuoden 2023 loppuun mennessä. <i>Ohjeistus on valmistunut ja julkaistu sisäisessä intrassa.</i>																												

Mittari	Tavoitetaso																																
	Ympäristövastuun tarkistuslistan tarpeellisuutta tapahtumatyötä tekeville arvioidaan ympäristöohjelman toteutumisen kokonaistarkastelun yhteydessä noin ohjelman puolivälissä. <i>Ohjeistus ympäristöystävällisten tapahtumien valmistelemiseen on valmistunut ja hyväksytty tammikuussa 2024. Ohjeistus on julkaistu sisäisessä intrassa.</i>																																
Ruokahävikin/hävikkiruoan määrät (yli jäänyt, syömäkelpoinen ruoka) ja ruokajäte (syömäkelvoton ruoka)	Mitataan vuoden 2024 aikana syntyneen ruokahävikin määrä ja puolitetaan se vuoteen 2030 mennessä. Aikataulua voidaan nopeuttaa vuodeksi 2026. <i>Asian valmistelu ja mittaaminen on edennyt. Seurakunnille on toimitettu taukukot ruokahävikin ja elintarvikejätteen mittausta varten ja mittaamiseen liittyviä käytäntöjä on käynnistetty. Alla muutamia esimerkkejä vuoden 2024 luvuista.</i> <table><tr><th>2024</th><th>Ruokahävikki = lautasjäte tai yli jäänyt ruoka 2024</th><th>Hävikki keskimäärin / hlö</th></tr><tr><td>Tuomiokirkkoseurakunta</td><td>93 kg</td><td>4–6 gr/hlö (Aurora)</td></tr><tr><td>Muut seurakunnat</td><td>ruokahävikki vähäistä, mittaus käytössä osassa kohteita</td><td>tyypillisesti noin +/- 10 gr/hlö</td></tr><tr><td>Hvittorp</td><td>2 395 kg</td><td>ei pystytty laskemaan vielä /hlö</td></tr><tr><td>Velskola</td><td>962 kg</td><td>ei pystytty laskemaan vielä /hlö</td></tr><tr><td>Espoonlahden ruokajakelu</td><td>kauppojen ruokahävikkiä</td><td></td></tr><tr><td>Syömäkelvoton jäte (esim. kuoret, porot ym.)</td><td>lajitellaan biojätteenä</td><td></td></tr></table> <i>Hävikin määrää pyritään jatkossa peilaamaan ruokailijoiden määriin. Suuret kävijämäärät aiheuttavat aina suhteessa enemmän hävikkiä kuin pienet. Tuomiokirkkoseurakunnan ja leirikeskusten hävikkiluvut/hlö ovat alhaisempia muiden vastaavien ruokapalvelutuottajien hävikkilukuihin verrattuna.</i>	2024	Ruokahävikki = lautasjäte tai yli jäänyt ruoka 2024	Hävikki keskimäärin / hlö	Tuomiokirkkoseurakunta	93 kg	4–6 gr/hlö (Aurora)	Muut seurakunnat	ruokahävikki vähäistä, mittaus käytössä osassa kohteita	tyypillisesti noin +/- 10 gr/hlö	Hvittorp	2 395 kg	ei pystytty laskemaan vielä /hlö	Velskola	962 kg	ei pystytty laskemaan vielä /hlö	Espoonlahden ruokajakelu	kauppojen ruokahävikkiä		Syömäkelvoton jäte (esim. kuoret, porot ym.)	lajitellaan biojätteenä												
2024	Ruokahävikki = lautasjäte tai yli jäänyt ruoka 2024	Hävikki keskimäärin / hlö																															
Tuomiokirkkoseurakunta	93 kg	4–6 gr/hlö (Aurora)																															
Muut seurakunnat	ruokahävikki vähäistä, mittaus käytössä osassa kohteita	tyypillisesti noin +/- 10 gr/hlö																															
Hvittorp	2 395 kg	ei pystytty laskemaan vielä /hlö																															
Velskola	962 kg	ei pystytty laskemaan vielä /hlö																															
Espoonlahden ruokajakelu	kauppojen ruokahävikkiä																																
Syömäkelvoton jäte (esim. kuoret, porot ym.)	lajitellaan biojätteenä																																
Raportointi yhteisesti vietetyistä teemapäivistä ja tapahtumista	Kaikki seurakunnat suunnittelevat yhdessä vähintään kolme ilmastoteemaista tapahtumaa tai liittyvät valtakunnalliseen tai paikalliseen tapahtumaan / vuosi. <i>Vuonna 2024 toteutetut yhteiset tapahtumat on kuvattu alle. Paikallisista tapahtumista on kuvauksia luvussa 3. Reilun kaupan tuotteiden käytöstä viestitään ympäri vuoden tarjoilu- ja noutopöydissä. Asiaa tuodaan esille myös esimerkiksi someviestinnässä.</i> <table><tr><th>Seurakunta</th><th>Earth Hour</th><th>Suomen luonnon päivä ja luomakunnan sunnuntai</th><th>Reilun kaupan viikko</th></tr><tr><td>ES</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr><tr><td>ET</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr><tr><td>EL</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr><tr><td>LE</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr><tr><td>O</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr><tr><td>TA</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr><tr><td>YV</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr></table>	Seurakunta	Earth Hour	Suomen luonnon päivä ja luomakunnan sunnuntai	Reilun kaupan viikko	ES	x	x	x	ET	x	x	x	EL	x	x	x	LE	x	x	x	O	x	x	x	TA	x	x	x	YV	x	x	x
Seurakunta	Earth Hour	Suomen luonnon päivä ja luomakunnan sunnuntai	Reilun kaupan viikko																														
ES	x	x	x																														
ET	x	x	x																														
EL	x	x	x																														
LE	x	x	x																														
O	x	x	x																														
TA	x	x	x																														
YV	x	x	x																														

Mittari	Tavoitetaso
Leirikeskusten ja -kuljetusten kilpailutuksissa käytettävät valintakriteerit, niiden toteutuminen ja käytön valvonta	Valintakriteerit on luotu, ja niitä käytetään 100 % vuoden 2022 jälkeen. Kriteeristöä ei sovelleta erityisleireihin. <i>Ympäristökriteerit on huomioitu ulkoisten leirikeskuspaikkojen kilpailutuksessa, jonka toteuttamisesta vastaa kiinteistöpalvelut. Seuraava kilpailutus ajoittuu vuoteen 2025.</i> <i>Ympäristökriteerit on huomioitu vuodet 2022–2024 + yksi optiovuosi kattavassa seurakuntien rippikoululeirien kesän ajan leirikuljetusten sopimuksessa. Yhtenä kriteerinä on muun muassa, että käytettävän kaluston on oltava tekniikaltaan ajanmukaista (vuosimalliltaan 2012 tai uudempaa). Kilpailutuksen toteuttamisesta vastaa yhteinen seurakuntatyö.</i>

Espeen seurakunnat
Julkaitsija: Katja Kangas
19. huhtikuuta 2024 · 18

“Maan päivään” liittyviä tapahtumia seurakunnissa:
 La 20.4. klo 10-13 Espoonlahden kirkolla lapsille toimintaa, kirpputori, kahvila ym. Mukana Suomen ympäristöyhdistyksen Espoon osasto.
 Ma 22.4. klo 18 -19.30 Tapiolan kirkolla keskustellaan ja kuullaan globaaleista ja paikallisista ympäristönäkökulmista. Tilaisuus toteutetaan yhteistyössä Suomen Lähetyseuran ja Espoon kaupungin kanssa. Paikalla ovat yhteisöasiantuntija Mikko Pyhtilä Suomen Lähetyseurasta ja kestävä kehityksen erityisasiantuntija Suvi Järntti Espoon kaupungilta.
 #maanpäivä2024 #ilmasto #ilmastoteko #ekoteologia #ympäristö # espoo #espoonlahti #tapiola #kirkkoespoossa

Näytä kävijätiedot ja mainokset

Mainosta julkaisua

KIRKKO ESPOOSSA†
KYRKAN I ESBO

PÄÄSEE
YÖPYMÄÄN
TELTAASSA,

Espeen seurakunnat

31.8. Espoo-päivän ja Suomen luonnon päivän kunniaksi Velskolassa on mahdollisuus yöpyä teltassa, tai vaikka riippumatossa. Jos omaa telttaa ei löydy, sellaisen saa lainaksi. Ilmoittautuminen Nuku yö ulkona -tapahtumaan on avoinna 18.8. asti. Lue lisää espoonseurakunnat.fi

#kirkkoespoossa #velskola #nukuyöulkona
 #suomenluonnonpäivä #espoopäivä #visitespoo
 #nuukio Näytä vähemmän

Espeen seurakunnat · Alkuperäinen

5.2 Kiinteistöt

Ympäristöohjelman kiinteistöpalveluita koskevat tavoitteet ovat:

1. Vuoden 2025 loppuun mennessä on tehty luopumispäätös niin monesta seurakuntayhtymän omistamasta tai seurakuntayhtymän tai seurakuntien vuokraamasta kiinteistöstä tai toimitilasta, että näiden tilojen yhteenlaskettu neliömäärä on vähintään 7 000 m². Kiinteistöistä luopumisen aikataulua kiristetään, mikäli yhteinen kirkkoneuvosto päättää tätä yhteiselle kirkkovaltuustolle esittää.
(Tähän liittyvä, ympäristöjärjestelmän hyväksymisen jälkeen tullut tarkennus: Yhteisen kirkkovaltuuston hyväksymän seurakuntayhtymän strategian Kirkko Espoossa 2023–2030 mukaan edellä mainitut päätökset olisi tehtävä vuoden 2023 loppuun mennessä.)
2. Seurakuntayhtymän omistamien kiinteistöjen lämmitysjärjestelmissä siirrytään fossiilittomaan energiaan vuoteen 2030 mennessä. Suorasta sähkölämmityksestä luovutaan pääsääntöisesti.
3. Sähkön hankinta kilpailutetaan. Hyväksyttäviä tuotantomuotoja ovat hiilidioksidivapaat/hiili-neutraalit tuotantotavat. Hiilidioksidineutraaleiksi tuotantomuodoiksi katsotaan aurinko-, tuuli-, vesi- ja ydinvoima sekä uudet tuotantomuodot.
4. Kiinteistökannan ympäristökuormituksen taso selvitetään ja määritellään vuosittaiset toimenpiteet ympäristökuormituksen vähentämiseksi.
5. Kiinteistöjen parannustoimenpiteitä tehdään pitkän aikavälin rakentamissuunnitelman, kiinteistöpalveluiden vuosittaisten käyttötalousmäärärahojen ja investointibudjetin mahdollistamissa rajoissa.
6. Siivouksessa käytetään ympäristöystävällisiä tuotteita aina, kun se on mahdollista.

Mittari	Tavoitetaso
Luopumispäätökset kiinteistöistä ja toimitiloista	Luovutaan vähintään 7000 m²:stä vuoden 2025 loppuun mennessä. Kiinteistöistä luopumisaikataulua kiristetään, mikäli yhteinen kirkkoneuvosto päättää tätä yhteiselle kirkkovaltuustolle esittää. <i>Aikataulua on tiukennettu alkuperäisestä siten, että Kirkko Espoossa -strategiassa määritelty tavoitevuosi on 2023.</i> <i>12/2024 mennessä ilman lisäehtoja olevia luopumispäätöksiä seurakuntien toimitiloista on yhteensä tehty 5 956 m² verran. Luvussa ei ole mukana yhtymän viraston käytössä olleista toimitiloista luopumisia.</i>
Seurakuntayhtymän omistamista kiinteistöistä, joista ei aiota luopua, on laadittu kuntoarviot vuoden 2023 loppuun mennessä	Arviot on laadittu vuoden 2023 vuoden loppuun mennessä. Tavoite ei koske asuntoja, leirikeskuksia, sijoituskiinteistöjä, vuosien 2011–2012 jälkeen rakennettuja tai peruskorjattua kiinteistöjä eikä kiinteistöjä, joista ollaan luopumassa. <i>Tavoite on täytynyt täysimääräisesti. Vuosien 2019–2022 aikana käytiin läpi 21 kohdetta, vuoden 2023 aikana 69 kohdetta. Raportit osoittavat, että seurakuntayhtymän kiinteistöissä on huomattavan paljon peruskorjausvelkaa. Vuoden 2024 aikana ei tehty uusia kuntoarvioita, eikä uusien arvioiden tekemiseen ole tarvetta. Korjausten suunnitteluvaiheessa on tarvittaessa tehty tarkempia tutkimuksia kohteessa.</i>

Mittari	Tavoitetaso
	<i>Tehtyjen kuntoarvioiden lukumäärä suhteessa kaikkiin kiinteistöihin edellä mainittu rajausta huomioiden: 100 %</i>
Lämmitysjärjestelmien fossiilittomuus	100 % fossiilitonta energiaa vuoteen 2030 mennessä. <i>Tavoite tulee täyttymään aikataulussa ja on jo täyttynyt suurimmassa osassa yhtymän kiinteistöjä.</i> <i>Espoon kaupungin alueella sijaitsevat kohteet ovat muutamaa lukuun ottamatta kaukolämmössä. Espoon Fortumin voimala on luopunut fossiilisten polttoaineiden käytöstä 4/2024 mahdollisten kulutushuippujen tarpeita lukuun ottamatta.</i> <i>Maalämpöjärjestelmiä otettiin vuoden 2024 aikana käyttöön Velskolan leirikeskuksessa, Väentuvassa, Kartanossa ja Hvittorpin päärakennuksessa. Kulutushuippujen tasaamisesta varten käytössä ollut öljylämmitys poistettiin kokonaan ja se korvattiin lisäämällä maalämpökaivojen ja -pumppujen määrää ja ottamalla käyttöön sähkökattila. Velskolan leirikeskuksessa kolmeen rakennukseen jää toistaiseksi sähkölämmitys.</i> <i>Villan lämmitysjärjestelmänä ovat ilma-vesilämpöpumppu ja öljylämmitys. Öljylämmityksestä luovutaan siinä vaiheessa, kun rakennukseen tulee peruskorjaus.</i> <i>Tuomiokirkon ja toimituskappelin osalta aloitettiin vuoden 2024 aikana suunnittelu lämmitysjärjestelmän muuttamiseksi öljylämmityksestä kaukolämpöön. Toteutus ajoittuu vuosiin 2025–2026.</i> <i>Laaksolahtitalossa on öljylämmitys, joka korvaaminen maalämmöllä tai ilma-vesilämpöpumpulla olisi mahdollista. Hanke on mukana pitkän aikavälin rakentamissuunnitelmassa, mutta toteutusajankohtaa ei ole varmistettu. Tavoite on sikäli voimassa olevan strategian vastainen, että Tuomiokirkkoseurakunta on tehnyt rakennuksesta luopumispäätöksen. Seurakuntayhtymän strategian mukaan kohteisiin, joista on tehty luopumispäätös, ei kohdisteta enää investointeja, vaan pelkästään rakennusta ylläpitävää kunnossapitoa. Toisaalta lämmitysjärjestelmä muutos voisi lisätä kohteen houkuttelevuutta, jos kiinteistöä päätetään myydä.</i> <i>Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen peruskorjaus on edennyt ja se valmistuu vuoden 2025 aikana. Huoltorakennuksen nykyistä ilma-vesilämpöpumppuun perustuvaa järjestelmää laajennetaan, ja siunauskappeliin toteutetaan oma ilma-vesilämpöpumppujärjestelmä. Vuoden 2025 aikana tehdään siunauskappelille uusi oma lämmitysjärjestelmä.</i> <i>Ingaksen pappilan lämmitysjärjestelmänä on maalämpö.</i> <i>Kirkon hautausmaan huoltorakennuksessa ja Pitäjätuvassa on sähkölämmitys. Tuomiokirkon lämmitysjärjestelmän muutoksen yhteydessä tehdään varaus näiden rakennusten liittämiseksi kaukolämpöön.</i>

Mittari	Tavoitetaso
Sähkön, veden ja lämmön kulutus	Vuosittainen kokonaiskulutus yhtymätasolla pienenee. <i>Kulutustiedot on kuvattu dokumentin lopussa olevaan taulukkoon.</i>
Sähkön tuotantomuotojen jakauma	Käytettävä sähkö on tuotettu 100 % hiilidioksidivapailla tuotantomuodoilla vuoteen 2024 mennessä. <i>Sähkön tuotantomuotojen jakauma sopimuskausilla 2020–2024 ja 2025–2028: 100 % hiilidioksidivapaata (tuuli-, vesi-, aurinko- ja ydinvoimaa). Tuotantotapojen jakauma vaihtelee olosuhteiden ja tuotantokapasiteetin mukaisesti.</i>
Jätteiden kierrätys- ja lajittelu	Jätteiden kierrätys- ja lajittelumahdollisuuksia on parannettu, ja sekajätteen määrä on puolittunut vuoteen 2030 mennessä. <i>Kulutustiedot on kuvattu dokumentin lopussa olevaan taulukkoon.</i>

Kuva: Yksi Leppävaaran kirkon latauspisteistä, kuva Kerttuli Boucht

5.3 Hautaustoimi

Ympäristöohjelman mukaiset hautaustoimea koskevat tavoitteet ovat:

- 1. Energian kulutusta ja päästöjä vähennetään pienkoneita ja ajettavaa kalustoa uusittaessa.
- 2. Selvitetään mahdollisuuksia siirtyä käyttämään

uusiutuvaa polttoöljyä krematorion uunien lämmitysjärjestelmässä.

- 3. Hautausmaiden ja uurnalehtojen hoidossa siirytään luonnonmukaisiin ja biodiversiteettiä vahvistaviin menetelmiin.

Mittari	Tavoitetaso																																								
Polttoaineiden kulutus pienenee.	Kulutus pienenee, kunnes minimitaso on saavutettu. <i>Luvut kuvaavat ostettuja määriä. Vuoden 2023 aikana ei ostettu bensiiniä, koska käytettiin vielä vuoden 2022 aikana ostettuja määriä.</i> <table><tr><th>Polttoaine</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Dieselin kulutus (litr)</td><td>23 671</td><td>28 369</td><td>21 150</td></tr><tr><td>Bensiinin kulutus (litr)</td><td>1 923</td><td>0</td><td>1 400</td></tr></table>	Polttoaine	2022	2023	2024	Dieselin kulutus (litr)	23 671	28 369	21 150	Bensiinin kulutus (litr)	1 923	0	1 400																												
Polttoaine	2022	2023	2024																																						
Dieselin kulutus (litr)	23 671	28 369	21 150																																						
Bensiinin kulutus (litr)	1 923	0	1 400																																						
Sähkömoottoreiden prosentuaalinen määrä.	90 % kattavuus vuonna 2023, jos toimivia korvaavia sähkökäyttöisiä ratkaisuja on tarjolla. <i>Lukuun sisältyvät ensisijaisesti hautausmaiden hoidossa käytettävät pienkoneet, kuten leikkurit, sahat, puhaltimet, mutta ei esimerkiksi porakoneita.</i> <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Pienkoneiden kokonaismäärä kpl</td><td>137</td><td>152</td><td>118</td></tr><tr><td>Sähkökäyttöisiä pienkoneita kpl</td><td>34</td><td>56</td><td>57</td></tr><tr><td>Sähkökäyttöisten koneiden osuus</td><td>35 %</td><td>37 %</td><td>48 %</td></tr></table>		2022	2023	2024	Pienkoneiden kokonaismäärä kpl	137	152	118	Sähkökäyttöisiä pienkoneita kpl	34	56	57	Sähkökäyttöisten koneiden osuus	35 %	37 %	48 %																								
	2022	2023	2024																																						
Pienkoneiden kokonaismäärä kpl	137	152	118																																						
Sähkökäyttöisiä pienkoneita kpl	34	56	57																																						
Sähkökäyttöisten koneiden osuus	35 %	37 %	48 %																																						
Vähäpäästöisten ajoneuvojen määrä.	Määrää lisätään normaalin vaihtosyklin mukaan sitä mukaa, kun tai jos uusia soveltuvia vaihtoehtoja on tarjolla. <i>Autot ovat joko seurakuntien tai kiinteistöpalveluiden kautta hankittuja leasing-autoja. Autojen käytön ja ajokilometrien seurantajärjestelmä on käytössä yhtymän viraston kiinteistö- ja hautauspalveluissa. Hautaustoimella on kaksi ja kiinteistöpalveluilla neljä autoa. Vuonna 2024 yhtymän viraston autoista kaksi kaasuautoa korvautui kolmella sähköautolla.</i> <i>*)Leppävaaran seurakunta saa sähköauton vuonna 2025. Tuomiokirkkoseurakunta hankkinee sähköauton, kun Kirkonkympin pysäköintialueelle saadaan latauspiste.</i> <table><tr><th>2024</th><th>ES</th><th>ET</th><th>EL</th><th>LE</th><th>O</th><th>TA</th><th>YV</th></tr><tr><td>Kokonaismäärä</td><td></td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td></td><td></td><td>6</td></tr><tr><td>Bensiini</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Diesel</td><td></td><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>2</td></tr><tr><td>Sähkö</td><td></td><td></td><td>1</td><td>1*)</td><td></td><td></td><td>4</td></tr></table>	2024	ES	ET	EL	LE	O	TA	YV	Kokonaismäärä		1	1	1			6	Bensiini								Diesel		1					2	Sähkö			1	1*)			4
2024	ES	ET	EL	LE	O	TA	YV																																		
Kokonaismäärä		1	1	1			6																																		
Bensiini																																									
Diesel		1					2																																		
Sähkö			1	1*)			4																																		

Mittari	Tavoitetaso																
Hautausmaiden ja uurnalehtojen hoidossa siirrytään luonnonmukaisiin ja biodiversiteettiä vahvistaviin menetelmiin.	Nurmikoiden leikkuukertoja vähennetään hautausmaiden käyttämättömillä alueilla ja hautaustoimen hoidossa olevilla hautausmaiden ulkopuolisilla alueilla. Tavoitetaso: Nurmen korren pituus on ≥ 10 cm.																
	<table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td><i>Potentiaalisten niittyinä tai harvennettuina hoidettavien alueiden lukumäärä</i></td><td><i>8 kpl</i></td><td><i>9 kpl</i></td><td><i>11 kpl</i></td></tr><tr><td><i>Niittyinä hoidettavien alueiden lukumäärä</i></td><td><i>3 aluetta</i></td><td><i>3 aluetta</i></td><td><i>4 aluetta</i></td></tr><tr><td><i>Harvennetun leikkausvälin mukaisesti hoidettavien alueiden lukumäärä</i></td><td><i>3 aluetta</i></td><td><i>6 aluetta</i></td><td><i>7 aluetta</i></td></tr></table>		2022	2023	2024	<i>Potentiaalisten niittyinä tai harvennettuina hoidettavien alueiden lukumäärä</i>	<i>8 kpl</i>	<i>9 kpl</i>	<i>11 kpl</i>	<i>Niittyinä hoidettavien alueiden lukumäärä</i>	<i>3 aluetta</i>	<i>3 aluetta</i>	<i>4 aluetta</i>	<i>Harvennetun leikkausvälin mukaisesti hoidettavien alueiden lukumäärä</i>	<i>3 aluetta</i>	<i>6 aluetta</i>	<i>7 aluetta</i>
		2022	2023	2024													
	<i>Potentiaalisten niittyinä tai harvennettuina hoidettavien alueiden lukumäärä</i>	<i>8 kpl</i>	<i>9 kpl</i>	<i>11 kpl</i>													
	<i>Niittyinä hoidettavien alueiden lukumäärä</i>	<i>3 aluetta</i>	<i>3 aluetta</i>	<i>4 aluetta</i>													
<i>Harvennetun leikkausvälin mukaisesti hoidettavien alueiden lukumäärä</i>	<i>3 aluetta</i>	<i>6 aluetta</i>	<i>7 aluetta</i>														
Kasvinsuojelussa siirrytään asteittain luonnonmukaisiin menetelmiin. Väkilannoitteista luovutaan asteittain, ja lannoittamisessa lisätään asteittain luonnonmukaisia lannoiteaineita.																	
Tavoitetaso: Menetelmiä on vuoden 2025 loppuun mennessä otettu käyttöön 90 %:sti niillä alueilla, joilla se on mahdollista.																	
<table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td><i>Ei-luonnonmukaisia menetelmiä vaativien kohteiden kokonaismäärä</i></td><td><i>loput hautausmaiden nurmialueet</i></td><td><i>loput hautausmaiden nurmialueet</i></td><td><i>loput hautausmaiden nurmialueet</i></td></tr></table>		2022	2023	2024	<i>Ei-luonnonmukaisia menetelmiä vaativien kohteiden kokonaismäärä</i>	<i>loput hautausmaiden nurmialueet</i>	<i>loput hautausmaiden nurmialueet</i>	<i>loput hautausmaiden nurmialueet</i>									
	2022	2023	2024														
<i>Ei-luonnonmukaisia menetelmiä vaativien kohteiden kokonaismäärä</i>	<i>loput hautausmaiden nurmialueet</i>	<i>loput hautausmaiden nurmialueet</i>	<i>loput hautausmaiden nurmialueet</i>														
	<i>Kuhunkin tavoitteessa kuvattuun menettelytapaan siirtymisestä on tehtävä ensin erillinen hallinnollinen salliva päätös, ennen kuin uusi menettelytapa otetaan käyttöön.</i>																
Selvitys krematorion polttoaineen vaihtamisesta.	Tehty vuoden 2025 loppuun mennessä. Mikäli muutos toteutetaan, tuhkaushintoja jouduttaneen nostamaan. <i>Selvitys laaditaan tavoitteen mukaisessa aikataulussa. Asiaa tutkitaan yhteistyössä Suomen muiden krematorioiden kanssa. Mikäli kokemukset muualla osoittavat, että biopohjaisten polttoaineiden käyttö osoittautuu toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaiseksi, selvitetään, mitä muutos tarkoittaisi Espoon seurakuntayhtymän krematoriotoiminnalle. Polttoaineen vaihtaminen edellyttäisi investointeja uunien ja prosessin uudistamiseksi, hyväksyttävän biopolttoaineen määrittelyä, käytettävän polttoaineen alkuperästä varmistumista ja polttoaineen saatavuuden varmistamista. Muutokset merkitsisivät krematoriotoiminnan korkeampia käyttökustannuksia ja johtaisivat tuhkaushintojen tuntuvaan korottamiseen.</i>																

5.4 Metsät ja viheralueet

Ympäristöohjelman mukaiset metsiä ja viheralueita koskevat tavoitteet ovat:

1. Pienistä maa- ja metsäalueista Espoon ja Kirkkonummen alueilla luovutaan maanvaihtojen tai myynnin kautta.

2. Seurakuntayhtymän metsiä hoidetaan voimassa olevien metsänhoitosuunnitelmien mukaisesti.
3. Viheralueiden hoidon tavoitetasot määritellään.

Mittari	Tavoitetaso												
Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen.	Suunnitelman mukainen toiminta. <i>Metsänhoitosuunnitelma Espoon ja Kirkkonummen alueille vuosille 2022–2031; hyväksytty yhteisessä kirkkovaltuustossa 15.12.2021</i> <i>Hoitosuunnitelman mukaiset vuosittaiset hoitotoimenpiteet 2024: suunnitelman mukaisia hakkuita tehty Kellonummella, haettu maisematyölupaa Velskolan alueille</i> <i>Metsänhoitosuunnitelma Perniön alueelle 2016–2025; hyväksytty yhteisessä kirkkovaltuustossa 23.9.2015</i> <i>Vuosittaiset hoitotoimenpiteet 2024: ei hakkuita, mutta taimikon hoitoa ja harvennusta.</i>												
Viheralueiden hoidon tavoitetasojen määrittely.	Hoitotasot on määritelty kaikille kiinteistöille vuoden 2026 loppuun mennessä. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td><i>Hyväksytyjen hoitosuunnitelmien lukumäärä kpl</i></td><td>0</td><td>0</td><td>26</td></tr><tr><td><i>Kohteet ja hyväksymispäivämäärät kpl</i></td><td>0</td><td>0</td><td>26</td></tr></table> <i>Muiden kuin hautausmaa-alueiden piha-alueet ovat ulkopuolisten toimijoiden hoidossa. Hoito kilpailutettiin v. 2023 siten, että hoitokausi alkoi 1.2.2024.</i> <i>Kalajärven kappelin yhteydessä olevaa viherkaistaletta on vuodesta 2020 alkaen hoidettu niittynä. Myös Kauklahden kappelilla on yhtä aluetta hoidettu niittynä vuodesta 2020 alkaen. Seurakuntalais- ja asiakaspalautetta seurataan.</i>		2022	2023	2024	<i>Hyväksytyjen hoitosuunnitelmien lukumäärä kpl</i>	0	0	26	<i>Kohteet ja hyväksymispäivämäärät kpl</i>	0	0	26
	2022	2023	2024										
<i>Hyväksytyjen hoitosuunnitelmien lukumäärä kpl</i>	0	0	26										
<i>Kohteet ja hyväksymispäivämäärät kpl</i>	0	0	26										

5.5 Tukipalvelut ja henkilöstön osallistaminen

Ympäristöohjelman tukipalveluita ja henkilöstön osallistamista koskevat tavoitteet ovat:

1. Käytetään sähköistä kokousaineistojen jakelua kaikkien hallintoelinten kokouksissa.
2. Sijoitustoiminnassa noudatetaan vastuullisen sijoitustoiminnan periaatteita. Suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin ei tehdä.

3. Selvitetään mahdollisuuksia hyödyntää kirkko-hallituksen tai muiden ulkoisten rahoituslähteiden kautta saatavissa olevia ympäristöhankkeiden rahoitusvaihtoehtoja.
4. Hintoja ja maksuja voidaan korottaa ympäristötavoitteiden rahoittamiseksi.
5. Espoon kaupungin kanssa tehdään yhteistyötä ympäristöhankkeissa, joissa seurakuntien ja seurakuntayhtymän ja kaupungin kestävä kehityksen ohjelman tavoitteet ovat saman-

suuntaisia ja joissa yhteistyö on käytännössä mahdollista. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden toimijoiden kanssa.

6. Määritellään etätöön käytännöt sekä etäosallistumisen periaatteet ja mahdollistavat tilanteet.
7. Vähennetään liikkumista, milloin se on tarkoituksenmukaista ja työtehtäviä karsimatta mahdollista.
8. Hankinnoissa otetaan huomioon hankittavan tuotteen tai palvelun ympäristökuormitus.

Yhteishankintoja suositaan tilanteissa, joissa hankinnan kohdetta käytetään koko organisaatiossa. Kierrätystä, tuotteiden ja materiaalien uusiokäyttöä suositaan, mikäli se on mahdollista.

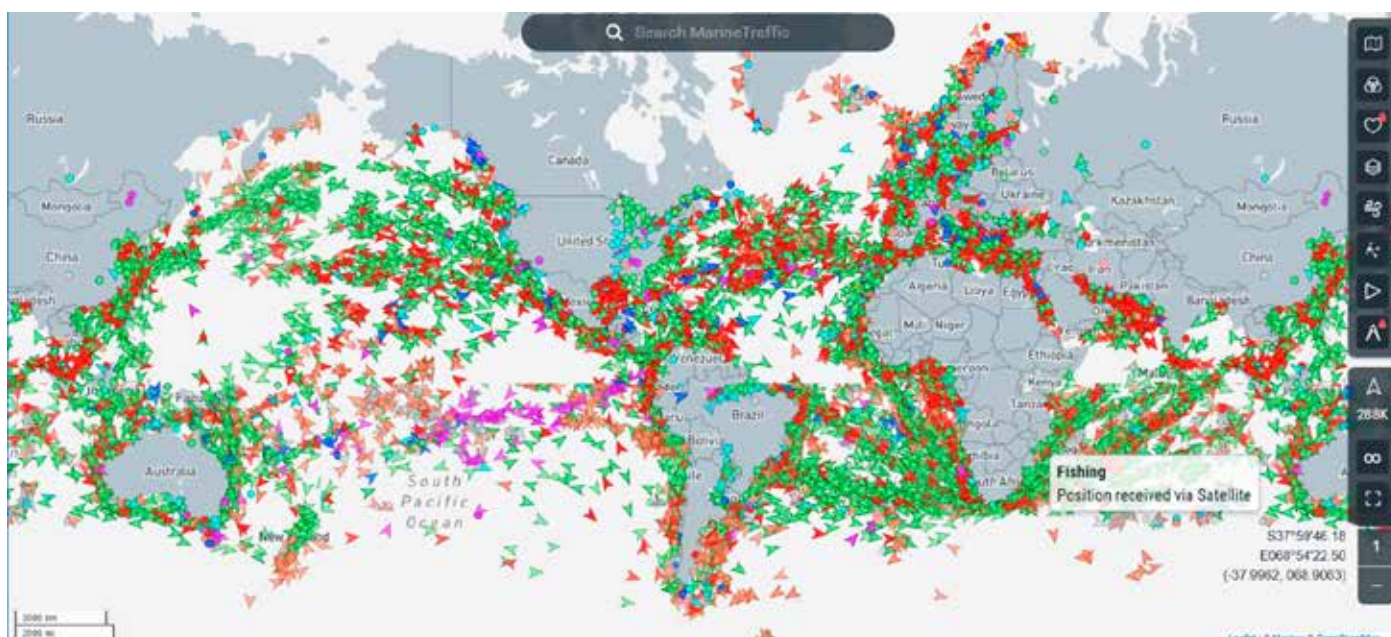
9. Henkilöstön koulutussuunnitelmissa huomioidaan tarve ympäristöaiheiseen koulutukseen.
10. Tuetaan menettelytapoja, joiden avulla henkilökunta voi vaikuttaa ja osallistua työympäristönsä ja paikallisten ympäristötavoitteiden määrittelyyn ja toteuttamiseen.

Mittari	Tavoitetaso																				
Hallintoelinten sähköisesti jaettavien kokousaineistojen osuus.	Toteutuu 100 %:sti vuonna 2023. <i>Hallinto- tai toimielimet, joiden kokousaineistojen jakelu ei toteudu 100 % sähköisesti: 0 kpl</i> <i>Kaikkien seurakuntayhtymän virallisten hallintoelinten kokousaineistojen jakelu tapahtuu asiakirjahallinnon järjestelmän kautta. Aineisto toimitetaan paperisena vain pyydettyä tai esimerkiksi vain puheenjohtajalle ja sihteerille.</i>																				
Sijoitusten jakauma.	Vastuulliseksi luokiteltujen (ESG) rahastojen määrä suhteessa koko salkkuun. <i>Varainhoitajien hoidossa olevien, vastuulliseksi luokiteltujen (ESG) rahastojen määrä suhteessa koko salkkuun: 100 %. Ei muutoksia vuosiin 2022 ja 2023 verrattuna.</i> <i>Puhtaasti ympäristöluokiteltujen, ympäristöön sijoittavien rahastojen lukumäärä salkussa: 2 kpl (Kestävä metsä ja puu, Renewable Energy & Infrastructure). Lisäksi erillissijoitus kohteeseen Uudistuva maatalous. Ei muutoksia vuosiin 2022 ja 2023 verrattuna.</i> <i>ESG-kriteerit täyttävät rahastot: ympäristö, yhteiskuntavastuu ja hyvä hallintotapa (Environmental, Social, Governance). Varainhoitajilta edellytetään Espoon seurakuntayhtymän sijoitussäännön mukaan vastuullisuuskysymyksissä samoja menettelytapoja ja tulkintoja, joita Kirkon eläkerahasto on määritellyt. <u>Vastuullisuusanalyysi - evl.fi</u></i>																				
Ulkopuolisista rahoituslähteistä saatu ympäristöhankkeiden rahoitus.	Haettu aina, kun se on tarkoituksenmukaista tai kriteerit täyttyvät. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Rahoittaja</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Haettu rahoitus (€)</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Saatu rahoitus (€)</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Käyttökohde</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr></table>		2022	2023	2024	Rahoittaja	-	-	-	Haettu rahoitus (€)	-	-	-	Saatu rahoitus (€)	-	-	-	Käyttökohde	-	-	-
	2022	2023	2024																		
Rahoittaja	-	-	-																		
Haettu rahoitus (€)	-	-	-																		
Saatu rahoitus (€)	-	-	-																		
Käyttökohde	-	-	-																		
Kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa tehdyt ympäristöaiheet yhteistyöhankkeet ja niissä saavutetut tulokset.	Yhteishankkeisiin osallistutaan, mikäli ne mahdollistavat aidon win-win -tilanteen molemmille osapuolille. <i>Kuvattu edelle seurakuntien ja palveluyksiköiden ympäristötyötä kuvaaviin teksteihin.</i>																				

Mittari	Tavoitetaso																																																																																																																								
Etätyökäytännöt.	Tavoitetaso ja periaatteet määritelty vuoden 2021 loppuun mennessä. <i>Tavoite on toteutunut täysin. Ohje on päivitetty 5/2020 ja siinä on huomioitu työajattomat ja työntekijät sekä hybridityö.</i>																																																																																																																								
Vähäpäästöinen liikkuminen lisääntyy.	Henkilökunnalle vuosittain maksettujen km-korvausten määrä (€). <i>Matkakustannukset koko yhtymän tasolla yhteensä v. 2024: 508 920 €</i> <table><tr><th>Matkakustannukset 2024 (€)</th><th>Yleishallinto</th><th>Seurakunnat (hlökunta)</th><th>Seurakunnat (muut)</th><th>Yhteinen seura-kuntatyö</th><th>Kiinteistö-palvelut</th><th>Hautaus-toimi</th><th>Yhteensä</th></tr><tr><td>Matkakustannukset ml. mahdolliset</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>yöpymiskustannukset</td><td>41 610</td><td>310 566</td><td>86 559</td><td>41 290</td><td>17 365</td><td>11 530</td><td>508 920</td></tr><tr><td>Henkilökunta (hlöä)</td><td>62</td><td>333</td><td>ei tietoa</td><td>45</td><td>40</td><td>24</td><td>--</td></tr><tr><td>Kustannukset / työntekijä</td><td>671</td><td>933</td><td>--</td><td>918</td><td>434</td><td>480</td><td>687</td></tr></table> <table><tr><th>Matkakustannukset 2023 (€)</th><th>Yleishallinto</th><th>Seurakunnat (hlökunta)</th><th>Seurakunnat (muut)</th><th>Yhteinen seura-kuntatyö</th><th>Kiinteistö-palvelut</th><th>Hautaus-toimi</th><th>Yhteensä</th></tr><tr><td>Matkakustannukset ml. mahdolliset</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>yöpymiskustannukset</td><td>22 049</td><td>257 224</td><td>101 859</td><td>37 404</td><td>17 842</td><td>9 887</td><td>446 265</td></tr><tr><td>Henkilökunta (hlöä)</td><td>61</td><td>342</td><td>ei tietoa</td><td>44</td><td>40</td><td>23</td><td>--</td></tr><tr><td>Kustannukset / työntekijä</td><td>361</td><td>752</td><td>--</td><td>850</td><td>446</td><td>430</td><td>568</td></tr></table> <table><tr><th>Matkakustannukset 2022 (€)</th><th>Yleishallinto</th><th>Seurakunnat (hlökunta)</th><th>Seurakunnat (muut)</th><th>Yhteinen seura-kuntatyö</th><th>Kiinteistö-palvelut</th><th>Hautaus-toimi</th><th>Yhteensä</th></tr><tr><td>Matkakustannukset ml. mahdolliset</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>yöpymiskustannukset</td><td>40 649</td><td>246 735</td><td>101 070</td><td>33 742</td><td>10 720</td><td>7 408</td><td>440 324</td></tr><tr><td>Henkilökunta (hlöä)</td><td>63</td><td>344</td><td>ei tietoa</td><td>47</td><td>29</td><td>23</td><td>--</td></tr><tr><td>Kustannukset / työntekijä</td><td>645</td><td>717</td><td>--</td><td>718</td><td>370</td><td>322</td><td>554</td></tr></table> <i>Sarake Seurakunnat (muut) sisältää myös mm. seurakuntalaisille ja henkilökunnalle tarkoitettuja kuoromatkoja.</i> <i>Matkakustannusten seurantajärjestelmä mahdollistaa kilometrikohtaisen seurannan, mutta kaikkea liikkumista ei sen kautta saada rekisteröityä. Henkilökunta käyttää liikkumisessa paljon paikallisliikennettä myös omien henkilökohtaisten matkalippujensa kautta.</i>	Matkakustannukset 2024 (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlökunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seura-kuntatyö	Kiinteistö-palvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä	Matkakustannukset ml. mahdolliset								yöpymiskustannukset	41 610	310 566	86 559	41 290	17 365	11 530	508 920	Henkilökunta (hlöä)	62	333	ei tietoa	45	40	24	--	Kustannukset / työntekijä	671	933	--	918	434	480	687	Matkakustannukset 2023 (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlökunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seura-kuntatyö	Kiinteistö-palvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä	Matkakustannukset ml. mahdolliset								yöpymiskustannukset	22 049	257 224	101 859	37 404	17 842	9 887	446 265	Henkilökunta (hlöä)	61	342	ei tietoa	44	40	23	--	Kustannukset / työntekijä	361	752	--	850	446	430	568	Matkakustannukset 2022 (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlökunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seura-kuntatyö	Kiinteistö-palvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä	Matkakustannukset ml. mahdolliset								yöpymiskustannukset	40 649	246 735	101 070	33 742	10 720	7 408	440 324	Henkilökunta (hlöä)	63	344	ei tietoa	47	29	23	--	Kustannukset / työntekijä	645	717	--	718	370	322	554
Matkakustannukset 2024 (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlökunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seura-kuntatyö	Kiinteistö-palvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä																																																																																																																		
Matkakustannukset ml. mahdolliset																																																																																																																									
yöpymiskustannukset	41 610	310 566	86 559	41 290	17 365	11 530	508 920																																																																																																																		
Henkilökunta (hlöä)	62	333	ei tietoa	45	40	24	--																																																																																																																		
Kustannukset / työntekijä	671	933	--	918	434	480	687																																																																																																																		
Matkakustannukset 2023 (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlökunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seura-kuntatyö	Kiinteistö-palvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä																																																																																																																		
Matkakustannukset ml. mahdolliset																																																																																																																									
yöpymiskustannukset	22 049	257 224	101 859	37 404	17 842	9 887	446 265																																																																																																																		
Henkilökunta (hlöä)	61	342	ei tietoa	44	40	23	--																																																																																																																		
Kustannukset / työntekijä	361	752	--	850	446	430	568																																																																																																																		
Matkakustannukset 2022 (€)	Yleishallinto	Seurakunnat (hlökunta)	Seurakunnat (muut)	Yhteinen seura-kuntatyö	Kiinteistö-palvelut	Hautaus-toimi	Yhteensä																																																																																																																		
Matkakustannukset ml. mahdolliset																																																																																																																									
yöpymiskustannukset	40 649	246 735	101 070	33 742	10 720	7 408	440 324																																																																																																																		
Henkilökunta (hlöä)	63	344	ei tietoa	47	29	23	--																																																																																																																		
Kustannukset / työntekijä	645	717	--	718	370	322	554																																																																																																																		

Mittari	Tavoitetaso																																												
Hankintojen kilpailutuksissa käytetään ympäristökriteereitä. Etsitään tapoja vähentää pienhankinnoista syntyvää ympäristökuormaa.	First Card -ostojen määrä vähenee 50 % vuoden 2025 loppuun mennessä. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>First Card -ostojen määrä koko yhtymän tasolla yhteensä</td><td>180 540 €</td><td>164 183 €</td><td>181 706 €</td></tr><tr><td>First card -ostojen osuus kaikista aineiden ja tarvikkeiden ostoista^{*)}</td><td>4 %</td><td>4 %</td><td>4 %</td></tr><tr><td>Aineiden ja tarvikkeiden ostot koko yhtymän tasolla</td><td>4,6 milj. €</td><td>4,7 milj. €</td><td>4,6 milj. €</td></tr><tr><td>Palveluiden ostot koko yhtymän tasolla</td><td>9,7 milj. €</td><td>10,4 milj. €</td><td>11,1 milj. €</td></tr></table> ^{*)}First Card -ostojen kokonaismäärän vertaaminen ostettujen palveluiden kokonaismäärään ei ole mielekästä, koska palveluiden ostoista suurin osa perustuu puitesopimuksiin. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus koko yhtymässä keskitetysti kilpailutetuista ja tehdyistä toimistotarvikehankinnoista</td><td>39 %</td><td>*)</td><td>*)</td></tr><tr><td>Toimistotarvikehankintojen kokonaismäärä</td><td>32 111 €</td><td>*)</td><td>*)</td></tr><tr><td>Ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus kokonaismäärästä</td><td>12 646 €</td><td>*)</td><td>*)</td></tr></table> ^{*)} Tietoja ole saatavissa toimittajalta v. 2023 toteutuneen järjestelmämuutoksen vuoksi. EU:n ulkopuolisten ostojen osuus kaikista First Card -hankinnoista 0 % vuodesta 2022 alkaen. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>EU:n ulkopuolisten ostojen First Card -ostojen määrä koko yhtymässä</td><td>4 308 € ≈ 2,4 %</td><td>1 862 € = 1,1 %</td><td>257 € = 0,01 %</td></tr></table> Tavoite on mukana ohjelmassa sen edistämiseksi, ettei Euroopan ulkopuolelta tilattaisi tavaraa, jos vastaavia tuotteita on saatavissa myös lähempää. Ulkomailta tehtyjä First Card -ostoja on tehty mm. Facebook-mainonnan, nuottien ja mm. ohjelmistolisenssien hankkimiseksi.		2022	2023	2024	First Card -ostojen määrä koko yhtymän tasolla yhteensä	180 540 €	164 183 €	181 706 €	First card -ostojen osuus kaikista aineiden ja tarvikkeiden ostoista ^{*)}	4 %	4 %	4 %	Aineiden ja tarvikkeiden ostot koko yhtymän tasolla	4,6 milj. €	4,7 milj. €	4,6 milj. €	Palveluiden ostot koko yhtymän tasolla	9,7 milj. €	10,4 milj. €	11,1 milj. €		2022	2023	2024	Ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus koko yhtymässä keskitetysti kilpailutetuista ja tehdyistä toimistotarvikehankinnoista	39 %	*)	*)	Toimistotarvikehankintojen kokonaismäärä	32 111 €	*)	*)	Ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus kokonaismäärästä	12 646 €	*)	*)		2022	2023	2024	EU:n ulkopuolisten ostojen First Card -ostojen määrä koko yhtymässä	4 308 € ≈ 2,4 %	1 862 € = 1,1 %	257 € = 0,01 %
	2022	2023	2024																																										
First Card -ostojen määrä koko yhtymän tasolla yhteensä	180 540 €	164 183 €	181 706 €																																										
First card -ostojen osuus kaikista aineiden ja tarvikkeiden ostoista ^{*)}	4 %	4 %	4 %																																										
Aineiden ja tarvikkeiden ostot koko yhtymän tasolla	4,6 milj. €	4,7 milj. €	4,6 milj. €																																										
Palveluiden ostot koko yhtymän tasolla	9,7 milj. €	10,4 milj. €	11,1 milj. €																																										
	2022	2023	2024																																										
Ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus koko yhtymässä keskitetysti kilpailutetuista ja tehdyistä toimistotarvikehankinnoista	39 %	*)	*)																																										
Toimistotarvikehankintojen kokonaismäärä	32 111 €	*)	*)																																										
Ympäristösertifioitujen tuotteiden osuus kokonaismäärästä	12 646 €	*)	*)																																										
	2022	2023	2024																																										
EU:n ulkopuolisten ostojen First Card -ostojen määrä koko yhtymässä	4 308 € ≈ 2,4 %	1 862 € = 1,1 %	257 € = 0,01 %																																										
Ympäristökoulutukset.	Jokainen työntekijä on perehtynyt ympäristövastuun periaatteisiin oman työnsä näkökulmasta vuoden 2023 loppuun mennessä. Tavoite on toteutunut kaikissa seurakunnissa ja yksiköissä osana perehdytystä ja perustyötä. Lisäksi ympäristöasioita käsitellään säännöllisesti kokouksissa. Vuoden 2024 aikana toteutettiin kaksi kertaa Kestävä ja vastuullinen ruokapalvelu -koulutus yhteistyössä Keudan kanssa, kohderyhmänä catering-palvelut, leirikeskusten henkilökunta, kokit, emännät ja vahtimestarit. Ulkopuolisten tahojen järjestämiin ympäristöteemaisiin koulutuksiin on osallistuttu tehtävien ja vastualueiden edellyttämällä tavalla. Koulutusten tai webinaarien aiheita ovat olleet muun muassa kiinteistöjen energiajohtamisen koulutus, jätevesipuhdistamon hoitajan koulutus (vuosittain), Sisäilmastoseminaari (vuosittain), FinnBuild-messut (joka 2. vuosi), Kirkon ympäristöpäivät, kasvis- ja luomuruoka, siivous, ympäristökasvatus ja vastuullisuus. Henkilökunta osallistuu lisäksi säännöllisesti työtehtävissä vaadittaviin korttikoulutuksiin																																												

Mittari	Tavoitetaso
	<i>Yhtymän koulutustyöryhmän ja operatiivisen johdon linjaus vuoden 2024 ympäristökoulutusten painopisteeksi oli ympäristöteologia. Toivottua koulutussarjaa ei kuitenkaan saatu toteutettua, koska aihepiireihin ei löytynyt luennoitsijoita. Yksi tilaisuus olisi voitu toteuttaa, mutta siihen ei ilmoittautunut tarpeeksi osallistujia.</i>
Henkilöstön mahdollisuus vaikuttaa.	Työyhteisöissä käsitellään ympäristöaiheita vuosittain. <i>Ympäristöteema on säännöllisesti esillä seurakuntien isoissa työkokouksissa ja yksiköissä. Teemaan liittyviä aiheita on säännöllisesti esillä myös mm. yhtymän viraston Infokahvitilaisuuksissa, somessa ja intrassa (Sissi).</i>

Kuva: Kuvakaappaus laivaliikenteestä marinetraffic.com-sivustolta 17.4.2025. Punaiset ja vihreät alukset ovat rahti-, polttoaine- tai rahtiliikennettä.

5.6 Tietohallinto

Ympäristöohjelman tietohallintoa koskevat tavoitteet ovat:

1. Käytetään laitteita ja tuotteita, joilla on Energy Star- ja TCO-sertifikaatit.
2. Käytettävien tuotteiden elinkaaria tai leasing-kausia pidennetään.
3. Toimittajilta edellytetään omaa ympäristöjärjestelmää tai kuvausta siitä, miten toiminnan vaikutukset ympäristöön on otettu huomioon. Toimittajien tulee myös sitoutua seurakuntayhtymän ympäristöohjelman tavoitteiden mukaiseen toimintaan, jos seurakuntayhtymä on itse voinut vaikuttaa kilpailutuksen kriteereihin.
4. Verkkokokousten ja -koulutusten osuutta lisätään. Seurakuntayhtymän itse toteuttamia tai tilaamia koulutuksia taltioidaan tapauskohtaisesti tapahtuman seuraamisen mahdollistamiseksi jälkikäteen.
5. Otetaan käyttöön turvatulostaminen, ja väri- ja mustavalkotulosteiden määrää vähennetään kaikissa yhtymän toimipisteissä.
6. Kaikki elektroniikkalaitteet ja -romu kierrätetään elektroniikkajätteenä.

Mittari	Tavoitetaso															
Laitteiden ja tuotteiden Energy Star- ja TCO-sertifikaatit	Toteutuu 100 %:sti. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Energy Star -sertifikaattien osuus</td><td>100 %</td><td>100 %</td><td>100 %</td></tr><tr><td>TCO-sertifikaattien osuus</td><td>100 %</td><td>100 %</td><td>100 %</td></tr></table> Luvut kuvaavat vain tietohallinnon toimesta keskitetysti hankittuja, toimitettuja ja ylläpidettäviä laitteita ja perustuvat toimittajien antamiin kuvauksiin tuotteiden CO₂-jalanjäljestä. Seurakunnat ja yksiköt ovat voineet itse hankkia henkilökunnalleen muita laitteita, joiden lukumääristä, alkuperästä, ympäristöystävällisyydestä ja mahdollisesta kierrätyksestä ei ole tietoja. Vastuu näiden kierrättämisestä on ko. yksiköillä ja seurakunnilla.		2022	2023	2024	Energy Star -sertifikaattien osuus	100 %	100 %	100 %	TCO-sertifikaattien osuus	100 %	100 %	100 %			
	2022	2023	2024													
Energy Star -sertifikaattien osuus	100 %	100 %	100 %													
TCO-sertifikaattien osuus	100 %	100 %	100 %													
Tuotteiden elinkaari	Elinkaarta pidennetään, mikäli se on kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. <table><tr><th></th><th>Entinen elinkaari</th><th>Nykyinen elinkaari</th></tr><tr><td>Tietokoneet</td><td>3</td><td>4</td></tr><tr><td>Puhelimet</td><td>2</td><td>3</td></tr><tr><td>Monitoimilaitteet</td><td>4</td><td>jopa 7–10</td></tr><tr><td>Näytöt</td><td>5+</td><td>5–10</td></tr></table> Vuonna 2024 ei muutoksia aikaisempaan verrattuna. Käytännössä kaikki tietohallinnon kautta hankitut tuotteet ovat leasing-laitteita. Näytöt lunastetaan omiksi leasing-ajan päättyessä, koska näyttöjen käyttöikä on yleensä selvästi leasing-sopimusten aikaa pidempi.		Entinen elinkaari	Nykyinen elinkaari	Tietokoneet	3	4	Puhelimet	2	3	Monitoimilaitteet	4	jopa 7–10	Näytöt	5+	5–10
	Entinen elinkaari	Nykyinen elinkaari														
Tietokoneet	3	4														
Puhelimet	2	3														
Monitoimilaitteet	4	jopa 7–10														
Näytöt	5+	5–10														
Toimittajien ja yhteistyökumppanien ympäristöselvitykset	100 % vuoden 2025 loppuun mennessä. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Kumppaneilla ympäristöselvitys tai -sertifikaatti</td><td>70 %</td><td>70 %</td><td>80 %</td></tr></table>		2022	2023	2024	Kumppaneilla ympäristöselvitys tai -sertifikaatti	70 %	70 %	80 %							
	2022	2023	2024													
Kumppaneilla ympäristöselvitys tai -sertifikaatti	70 %	70 %	80 %													

Mittari	Tavoitetaso																																				
	Toimittajien ja yhteistyökumppaneiden vastuullisuus- ja ympäristötietoa saadaan parhaiten fyysisistä tuotteista ja laitteista. Sovellusten ja alustojen ympäristövaikutusten arviointi on vaikeaa, eivätkä niihin liittyvät kysymykset ole seurakuntayhtymän vaikutusvallassa; esimerkiksi Kirjurin, evl.fi- sähköpostin, koko kirkon tasolla käytössä olevien Microsoft-tuotteiden ja kirkon palvelukeskuksen (Kipa) järjestelmien ympäristövaikutukset, joiden kaikkien ympäristövaikutukset määräytyvät Kirkkohallituksen tekemien ratkaisujen ja valintojen pohjalta.																																				
Verkkokokousten ja -koulutusten lukumäärä osuus ja taltiointi	Kokouksiin ja koulutuksiin etäosallistumisen osuutta lisätään vuosittain. Teams-kokousten määrästä on saatavissa toteumatietoja koko kirkon tasolla Kirkkohallituksen tekemän seurannan avulla. Kokousmäärät on laskettu osallistujien perusteella, ts. jos kokouksessa on useampi henkilö, kokousmäärä kertaantuu vastaavasti. <table><tr><th>Vuosi</th><th>Teams-kokouksia kpl</th><th>Osallistujia hlöä</th><th>Keskimäärin Teams-kokouksia / hlö</th></tr><tr><td>2021</td><td>13 180</td><td>413</td><td>32</td></tr><tr><td>2022</td><td>22 446</td><td>462</td><td>49</td></tr><tr><td>2023</td><td>16 783</td><td>461</td><td>36</td></tr><tr><td>2024</td><td>17 433</td><td>507</td><td>34</td></tr></table> <table><tr><th>Yhtymän viraston järjestämät koulutukset</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Verkkokoulutukset</td><td>21</td><td>12</td><td>4</td></tr><tr><td>Lähikoulutukset</td><td>39</td><td>53</td><td>32</td></tr><tr><td>Verkkokoulutusten osuus kaikista koulutuksista</td><td>35 %</td><td>18 %</td><td>12 %</td></tr></table>	Vuosi	Teams-kokouksia kpl	Osallistujia hlöä	Keskimäärin Teams-kokouksia / hlö	2021	13 180	413	32	2022	22 446	462	49	2023	16 783	461	36	2024	17 433	507	34	Yhtymän viraston järjestämät koulutukset	2022	2023	2024	Verkkokoulutukset	21	12	4	Lähikoulutukset	39	53	32	Verkkokoulutusten osuus kaikista koulutuksista	35 %	18 %	12 %
Vuosi	Teams-kokouksia kpl	Osallistujia hlöä	Keskimäärin Teams-kokouksia / hlö																																		
2021	13 180	413	32																																		
2022	22 446	462	49																																		
2023	16 783	461	36																																		
2024	17 433	507	34																																		
Yhtymän viraston järjestämät koulutukset	2022	2023	2024																																		
Verkkokoulutukset	21	12	4																																		
Lähikoulutukset	39	53	32																																		
Verkkokoulutusten osuus kaikista koulutuksista	35 %	18 %	12 %																																		
Tulosteiden määrä	Turvatulostaminen mahdollista vuoden 2025 loppuun mennessä. Seurakunnissa ja yksiköissä voi vielä olla joitakin yksittäisiä yksiköiden ja seurakuntien vastuulla olevia tulostimia. Ne eivät mahdollista turvatulostusta eikä niiden kautta tulostettuja määriä saada mukaan alla kuvattuihin lukuihin. Tulosteiden kokonaismäärä vähenee 30 % vuoden 2023 loppuun mennessä. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Turvatulostimilla tulostettujen sivujen määrä, tulostimia saatiin v. 2022 aikana käyttöön pitkin vuotta eri puolille.</td><td>673 005</td><td>975 944</td><td>890 253</td></tr><tr><td>Muutos verrattuna vuoden 2021 lukuihin, jolloin koko yhtymässä käytettiin vain vanhoja tulostimia. Vuoden 2023 alusta koko yhtymässä on ollut keskitetysti käytössä vain uusia turvatulostimia.</td><td>-42 %</td><td>- 18 %</td><td>- 25 %</td></tr></table> Tietohallinnon toimenpiteillä ei voida enää vaikuttaa tulosteiden määrään. Tulosteiden määrään vaikuttavat käyttäjät, eli he omilla päätöksillään joko nostavat tai laskevat tulosteiden määrää. Olisi tärkeää, että vuonna 2024 käynnistynyt kirkon ilmeuudistus pysyisi sähköisenä eikä johtaisi siihen, että tulosteiden ja painotuotteiden määrä lisääntyy uudella ilmeellä varustettujen materiaalien ja esitteiden vuoksi.		2022	2023	2024	Turvatulostimilla tulostettujen sivujen määrä, tulostimia saatiin v. 2022 aikana käyttöön pitkin vuotta eri puolille.	673 005	975 944	890 253	Muutos verrattuna vuoden 2021 lukuihin, jolloin koko yhtymässä käytettiin vain vanhoja tulostimia. Vuoden 2023 alusta koko yhtymässä on ollut keskitetysti käytössä vain uusia turvatulostimia.	-42 %	- 18 %	- 25 %																								
	2022	2023	2024																																		
Turvatulostimilla tulostettujen sivujen määrä, tulostimia saatiin v. 2022 aikana käyttöön pitkin vuotta eri puolille.	673 005	975 944	890 253																																		
Muutos verrattuna vuoden 2021 lukuihin, jolloin koko yhtymässä käytettiin vain vanhoja tulostimia. Vuoden 2023 alusta koko yhtymässä on ollut keskitetysti käytössä vain uusia turvatulostimia.	-42 %	- 18 %	- 25 %																																		

Mittari	Tavoitetaso
Elektroniikkajätteen kierrätysosuus	Tavoitearvo: 100 % vuoden 2022 loppuun mennessä.

5.7 Viestintä

Ympäristöohjelman viestintää koskevat tavoitteet ovat:

1. Tuotetaan ja ylläpidetään jatkuvaa ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyvää viestintää ympäristöviestinnän vuosikellon mukaisesti.
2. Laaditaan vuosittain erillinen seurakuntayhtymän ympäristötilinpäätös.
3. Viestinnän hankinnoissa käytetään ympäristömerkittyjä tuotteita.
4. Yhteistyökumppaneilta edellytetään selvitystä yrityksen, tuotteen ja palvelun ympäristövaikutuksista, ympäristöjärjestelmää tai kuvausta siitä, miten toiminnan vaikutukset ympäristöön on otettu huomioon.
5. Seurakuntalaisille tarjotaan Kirkko ja kaupungin digitaalista tilausta paperilehden sijaan.

Mittari	Tavoitetaso																
Ympäristöviestintä	Vuosikello käytössä. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Vuosikello laadittu</td><td>kyllä</td><td>kyllä</td><td>kyllä</td></tr><tr><td>Vuosikellon mukaiset toimenpiteet määritetty</td><td>kts. alle</td><td>kts. alle ja liitteet</td><td>kts. alle ja liitteet</td></tr><tr><td>Poikkeamat suunnitellusta vuosikellosta</td><td>ei ollut</td><td>ei ollut</td><td>ei ollut</td></tr></table>		2022	2023	2024	Vuosikello laadittu	kyllä	kyllä	kyllä	Vuosikellon mukaiset toimenpiteet määritetty	kts. alle	kts. alle ja liitteet	kts. alle ja liitteet	Poikkeamat suunnitellusta vuosikellosta	ei ollut	ei ollut	ei ollut
	2022	2023	2024														
Vuosikello laadittu	kyllä	kyllä	kyllä														
Vuosikellon mukaiset toimenpiteet määritetty	kts. alle	kts. alle ja liitteet	kts. alle ja liitteet														
Poikkeamat suunnitellusta vuosikellosta	ei ollut	ei ollut	ei ollut														
Ulkoisessa ja sisäisessä viestinnässä julkaistujen artikkelien ja tiedotteiden lukumäärä	Vähintään kolme ympäristöaiheista artikkelia ja kolme tiedotetta / vuosi. <i>Useita kymmeniä. Tavoite on ylittynyt kaikkina vuosina vuodesta 2022 alkaen. Erityisesti ulkoisen ympäristöaiheisen viestinnän määrä ja muodot ovat lisääntyneet. Artikkeleita ja tiedotteita julkaistiin kuukausittain koko vuoden ajan. Tiivistelmät, esimerkit ja linkit some- ja verkkosisältöihin on koottu luvun 8 liitteeseen. Koosteeseen on koottu erityisesti ympäristökärki edellä valmisteltuja, mutta myös joitakin muita ilmasto- ja ympäristöteemaan liittyneitä julkaisuja. Lisäksi on viestitty Espoon seurakuntien rakennushankkeista ja niiden ympäristötavoitteista, esimerkiksi lämmitysjärjestelmän muuttumisesta ja sitä kautta fossiilisista polttoaineista luopumisesta.</i>																

Mittari	Tavoitetaso																
	Koosteessa ovat mukana julkaisut verkkosisällöt, sosiaalisen median sisällöt ja Kirkko ja Kaupungin verkkomedian julkaisut. Kaikki verkkosivuilla julkaistut tiedotteet on lähetetty myös mediajakeluna STT:n kautta. https://www.sttinfo.fi/uutishuone/69819767/espoo-seurakuntayhtyma																
Vuosittainen ympäristötilinpäätös	Tehty vuosittain, täysi kattavuus 2026. Seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmän 2021–2030 ja ISO 14001 -standardin mukaisia ympäristötilinpäätöksiä on julkaistu vuosilta 2022, 2023 ja 2024.																
Viestinnän hankintojen ympäristömerkit	Painotuotteet 100 % vuodesta 2021 alkaen, muut tuotteet 100 % vuonna 2022. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Ympäristömerkittyjen painotuotteiden osuus kaikista käytetyistä painotuotteista</td><td>99 %</td><td>99 %</td><td>99 %</td></tr><tr><td>Ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus kaikista muista tuotteista</td><td>20 %</td><td>20 %</td><td>20 %</td></tr></table>		2022	2023	2024	Ympäristömerkittyjen painotuotteiden osuus kaikista käytetyistä painotuotteista	99 %	99 %	99 %	Ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus kaikista muista tuotteista	20 %	20 %	20 %				
	2022	2023	2024														
Ympäristömerkittyjen painotuotteiden osuus kaikista käytetyistä painotuotteista	99 %	99 %	99 %														
Ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus kaikista muista tuotteista	20 %	20 %	20 %														
Yhteistyökumppanien ympäristöselvitykset	100 % vuonna 2023. Ei muutosta aiempiin vuosiin verrattuna. Mm. joulukalenterin painatuksessa huomioidaan ympäristönäkökulma. Yhteistyökumppanit, joilta vaadittu ympäristöselvitys: Sanomapaino Vastuullisuus: https://www.sanomapaino.fi/sanomapaino-3/: ”Tuotannossa käytetään uusiutuvia ja täysin kierrätettäviä raaka-aineita sekä haitattomia painovärejä. Tuotannon sivutuotteista 94 prosenttia saadaan ohjattua kierrätykseen ja 6 prosenttia hyötykäyttöön. Käytetään vain vastuullisesti tuotettua paperia. Painopaperin hankinnassa noudatetaan konsernin paperinostoperiaatteita. Metsäsertifiointia tuetaan hyväksyttävänä tapana harjoittaa kestävää metsätaloutta, joten ostoissa suositaan sertifioidua paperia.”																
Kirkko ja kaupunki -lehden digitaalisten tilausten osuus	Vähintään 20 % digitaalisia tilauksia vuonna 2023. <table><tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Kaikkien tilausten määrä (Espoon alueen osuus)</td><td>80 000</td><td>80 000</td><td>80 000</td></tr><tr><td>Digitilausten määrä (Espoon alueen osuus) (poistuva mittari vuoden 2024 jälkeen)</td><td>123</td><td>0</td><td>ei mahdollinen</td></tr><tr><td>Digitilausten osuus kaikista tilauksista (Espoon alueen osuus) (mittari poistetaan vuoden 2024 jälkeen)</td><td>0,15 %</td><td>0 %</td><td>0 %</td></tr></table> Kirkko ja kaupunki -median johtokunta päätti vuoden 2023 aikana lopettaa mahdollisuuden digitilaukseen lähes olemattoman kysynnän vuoksi. Tavoite jätetään pois ympäristöohjelmasta. Tilalle on valmisteltu Kirkko ja kaupunki Appia, jonka käyttö on ollut mahdollista vuoden 2025 alkupuolelta alkaen.		2022	2023	2024	Kaikkien tilausten määrä (Espoon alueen osuus)	80 000	80 000	80 000	Digitilausten määrä (Espoon alueen osuus) (poistuva mittari vuoden 2024 jälkeen)	123	0	ei mahdollinen	Digitilausten osuus kaikista tilauksista (Espoon alueen osuus) (mittari poistetaan vuoden 2024 jälkeen)	0,15 %	0 %	0 %
	2022	2023	2024														
Kaikkien tilausten määrä (Espoon alueen osuus)	80 000	80 000	80 000														
Digitilausten määrä (Espoon alueen osuus) (poistuva mittari vuoden 2024 jälkeen)	123	0	ei mahdollinen														
Digitilausten osuus kaikista tilauksista (Espoon alueen osuus) (mittari poistetaan vuoden 2024 jälkeen)	0,15 %	0 %	0 %														

6. Koko yhtymän tasolla seurattavat mittarit 2024

Mittari	2022	2023	2024	Tarkenne
Henkilöstö	2022	2023	2024	
Kokoaikaiset	512	510	506	
Pinta-alat	2022	2023	2024	
Kiinteistöjen pinta-ala yhteensä	550 ha	550 ha	550 ha	Ei muutoksia.
Rakennettu pinta-ala yhteensä	54 279 m ²	54 279 m ²	54 279 m ²	Ei muutoksia. Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen purun ja tilalle tulevan uudisrakennuksen nettovaikutus huomioidaan v. 2025 lukuihin.
Lämmin pinta-ala yhteensä	53 674 m ²	53 674 m ²	53 674 m ²	Kylmiä tiloja maa-aineisvarasto, konehalli, jätekatokset ja kellotapulit
Lämmin pinta-ala / seurakuntalainen	0,3 m ² /hlö	0,3 m ² /hlö	0,3 m ² /hlö	
Lämmin pinta-ala / työntekijä	105 m ² /hlö	105 m ² /hlö	106 m ² /hlö	
Lämmitysenergia	2022	2023	2024	
Kokonaiskulutus	6 351 MWh	8 283 MWh	7 895 MWh	Sisältää kaukolämmön, öljyn ja pelletin. Pellettiä ei ole tarvittu rakennusten lämmittämiseen 2/2024 jälkeen lämmitysjärjestelmämuutoksen vuoksi, mutta sitä on käytetty Velskolan kartanon työmaan lämmittämiseen.
Lämmitysenergian kulutus / lämmitettyjen tilojen m ²	0,1 MWh/m ²	0,2 MWh/m ²	0,1 MWh/m ²	
Sähköenergia	2022	2023	2024	
Kokonaiskulutus	4 822 MWh	4 686 MWh	4 570 MWh	Aurinkopaneelien kautta tuotettu sähköenergia v. 2024: 27 MWh
Uusiutuvien osuus	100 %	100 %	100 %	
Sähkön kokonaiskulutus/lämmin pinta-ala	0,1 MWh/m ²	0,1 MWh/m ²	0,1 MWh/m ²	
Energian kokonaiskulutus	2022	2023	2024	
Energian kokonaiskulutus yhteensä	11 785 MWh	13 575 MWh	12 465 MWh	
Energiatehokkuus	0,2 MWh/m ²	0,3 MWh/m ²	0,2 MWh/m ²	Kokonaisenergiankulutus lämmintä m ² kohden

Mittari	2022	2023	2024	Tarkenne
Uusiutuvien energialähteiden osuus	40–100 %	40–100 %	kts. tarkenne, peruskorjausten vuoksi normaalista poikkeava tilanne	Uusiutuvien energialähteiden osuus v. 2024: Ingas 100 %, Hvittorp 25 %, Kellonummi ennen peruskorjauksen alkamista 50–100 %, peruskorjauksen ajan 0 %, remontin valmistuttua 100 %, kaukolämmön piirissä olevat kohteet 100 %.
Vedenkulutus	2022	2023	2024	
Kokonaiskulutus	22 571 m ³	21 383 m ³	21 390 m ³	27 kohdetta. Luku ei sisällä As Oy Ruusutarhaa eikä Velskolan eikä Hilan omien kaivojen kulutusta. Hilan ja Velskolan kaivojen kulutus oli 1 156 m ³ . Havaittujen epäiltyjen vuotojen määrä oli 73 kpl, joista suuri osa on johtunut käyttäjien huolimattomuudesta.
Kokonaiskulutus/ työntekijä	44,1 m ³ /hlö	44,7 m ³ /hlö	44,6 m ³ /hlö	
Kokonaiskulutus/ seurakuntalainen	0,14 m ³ /hlö	0,14 m ³ /hlö	0,14 m ³ /hlö	Mittarin tarkoituksenmukaisuutta kannattaa harkita. Suurin osa vedenkulutuksesta tapahtuu seurakuntalaisia varten, mutta kävijämääriä ei voida tällaista mittaria varten luotettavasti selvittää.
Paperinkulutus	2022	2023	2024	
Kokonaiskulutus	1,6 tn	1,2 tn	1,17 tn	Tilatut määrät v. 2023: 500 riisiä a 2,4 kg, v. 2024: 490 riisiä a' 2,4 kg
Kierrätysprosentti	5–10 %	5 % tai jonkin verran yli	< 4 %	Tulostuspaperin osuus paperijätteestä pl. tietosuojamateriaali, painotuotteiden (esitteet, kortit, lehdet, mainokset ym.) painoja ei pystytä arvioimaan
Liikenne	2022	2023	2024	
Matkakustannukset yhteensä	440 342 €	446 265 €	508 920 €	
Matkakustannukset / työntekijä	554 €/hlö	584 €/hlö	687 €/hlö	Jakajana käytetty koko henkilökunnan määrää, vaikka kaikille ei kerry matkakustannuksia

Jätehuolto	2022 ^{*)}	2023	2024	^{*)} V. 2022 luku sis. 10 kk 1.3.–31.12.2022
Sekajäte	134,5 tn	138,7 tn	138,2 tn	133,0 tn käytetty polttoaineena jätteenpolttolaitoksissa
Paperi	32,3 tn	25,8 tn	27,3 tn	Paperin (A4) osuus tästä 1,7 t (v. 2023 2, t), tieto-suojamateriaalin osuus 2,4 t
Muovi ja pakkausmuovi	6,0 tn	8,1 tn	9,2 tn	
Biojäte	70,0 tn	73,2 tn	76,7 tn	
Vaarallinen jäte	0,4 tn	0,2 tn	0,6 tn	
Puujäte	0,4 tn	0,2 tn	0,1 tn	
Pahvi ja kartonki	21,4 tn	21,4 tn	22,5 tn	
Lasi	7,8 tn	9,3 tn	9,8 tn	
Metalli	3,8 tn	4,5 tn	4,8 tn	
Lietevesi	77,4 tn	200,9 tn	234,0 tn	Jätevedenpuhdistamoista kertyvä jäte
Kokonaiskierrätysaste	61 %	68 %	72 %	
Hyötykäyttöaste	100 %	100 %	100 %	
Kokonaiskulut	57 674 €	66 702 €	72 572 €	
Jätteiden kokonaismäärä	364,1 tn	456,4 tn	532,1 tn	
CO ₂	2022	2023	2024	
Kokonaispäästöt	6,8 milj. CO ₂ -evk.kg	7,3 milj. CO ₂ -evk.kg	7,6 milj. CO ₂ -evk.kg	Lähde: Kirkon päästölaskurin luvut kertoimia korjaamatta
Kokonaispäästöt / m ² lämmintä m ² kohden	126 CO ₂ - evk.kg/m ²	136 CO ₂ - evk.kg/m ²	142 CO ₂ - evk.kg/m ²	Lähde: Kirkon päästölaskurin luvut kertoimia korjaamatta

7. Hautaustoimen ympäristömittarit 2024

Hautaustoimen mittaristo, kaikki hautausmaat	2022	2023	2024	Tarkenne
Henkilöstö	2022	2023	2024	
Kokoaikaiset	23 hlöä	23 hlöä	24 hlöä	
Työntekijät (sisältää kokoaikaiset kausityöntekijät)	85 hlöä	85 hlöä	86 hlöä	Lisäksi kuukausipalkkaisia 7. Henkilötyövuosien määrä 45,4 htv. Kausityöntekijöiden suuren määrän vuoksi henkilötyövuodet kuvaavat hautaustoimessa tehtyä työmäärää paremmin kuin henkilöiden lukumäärä.
Pinta-alat (hautausmaat)	2022	2023	2024	
Kokonaispinta-ala (hautausmaa-alueet)	43 ha	43 ha	43 ha	
Käytössä olevat osastot				
Pinta-ala	18,3 ha	18,3 ha	18,3 ha	
Hautojen lukumäärä	37 360 kpl	37 360 kpl	37 360 kpl	
Reserviosastot	2,4 ha	2,4 ha	2,4 ha	
Käytävät	3,3 ha	3,3 ha	3,3 ha	
Tukialueet	6,6 ha	6,6 ha	6,6 ha	Sisältää hautausmaiden kompostointialueet, huoltopihat ja paikoitusalueet, mutta ei Kellonummen hautausmaan metsäalueita.
Kokonaispinta-ala (käytössä olevat osastot) / vainaja	3,9 m ² / vainaja	3,9 m ² / vainaja	3,8 m ² / vainaja	
Rakennettu pinta-ala (rakennukset)	2022	2023	2024	
Kokonaispinta-ala, rakennukset	5 086 m ²	5 086 m ²	5 086 m ²	Kellonummen hautausmaan huoltorakennuksen peruskorjaus ja uudisrakennus valmistuvat 2025
Kokonaispinta-ala / henkilötyövuosi	115 m ² /htv	115 m ² /htv	112 m ² /htv	
Energia	2022	2023	2024	
Kokonaiskulutus (sähkö)	691 MWh	711 MWh	800 MWh	Kellonummella rakennustyömaan vuoksi lämmitetty vain sähköllä
Kokonaiskulutus (lämpö)	217 MWh	374 MWh	282 MWh	Kokonaiskulutus laskenut, koska krematorion suodatinlaitteiston lämmön talteenotto on toiminut tarkoituksenmukaisesti
Kokonaiskulutus (sähkö, lämpö)	908 MWh	1 085 MWh	1 082 MWh	
Polttoaine				Luvut kuvaavat ostettuja määriä

Hautaus-toimen mittaristo, kaikki hautausmaat	2022	2023	2024	Tarkenne
Polttoaine				Luvut kuvaavat ostettuja määriä
Kevyt polttoöljy	58 541 l	58 034 l	40 652 l	Vastaa 630 MWh (v. 2023 606 MWh)
Dieselöljy	23 617 l	28 369 l	21 150 l	
Bensiini	1 923 l	0 l	1 400 l	
Polttoaineet, kokonaisuus	77 405 l	86 403 l	63 202 l	
Uusiutuvien energialähteiden osuus	25 %	25 %	30 %	Krematorio 0 %, Kellonummella pelkästään sähkölämmitys.
Energiankulutus (sähkö ja kaukolämpö) / htv	16 MWh/htv	28 MWh/htv	24 MWh/htv	

Hautaus-toimen mittaristo, kaikki hautausmaat	2022	2023	2024	Tarkenne
Vedenkulutus	2022	2023	2024	
Kasteluvesi	16 400 m ³	11 986 m ³	9 412 m ³	Vesi, josta ei makseta jätevesimaksua, Tapiolan uurnalehdossa kasteluveden osuutta ei voida eritellä muusta vedenkäytöstä
Jätehuolto*)	2022	2023	2024	
Sekajäte	21,0 m ³	50,6 tn	45,6 tn	
Muovi	0 m ³	0,48 tn	0,71 tn	Kynttiläjäte kierrätettävä sekajätteenä steariinin vuoksi
Biojäte	3,2 m ³	12,7 tn	--	
Maa-ainekset	360 m ³	0 tn	348 m ³	
Käyttökelvoton puujäte	0 m ³	0 tn	5,9 tn	
Metalli	2,5 t	0,9 tn	0,2 tn	
Vaarallinen jäte ml. öljyt	1 200 kg	0,181 tn	540 kg	Krematorion suodatinjäte ja jäteöljy, tyhjennystä ei tarvitse tehdä vuosittain
Öljyinen liete	--	15,4 tn	--	
Muut (paperi, kartonki, lasi, ...)	--	5,9 tn	5 9 tn	
Hautaamiseen liittyvät materiaalit	--	--	--	
Hautamuistomerkit, reunakivet, askelkivet	16,65 tn	0 tn	0 t	
Kokonaisjättemäärä	**)	86,2 tn	60,2 tn	Maa-ainesten osuus jätetty pois
Kokonaisjättemäärä / henkilötyövuosi	3,1 tn	1,0 tn	1,3 tn	

*) Jätehuollon luvut voivat vaihdella eri vuosina edelliseen vuoteen verrattuna, jos kyseistä jätelajia ei ole toimitettu edelleenkäsitelyyn kyseisen vuoden aikana

**) Vuoden 2022 luku ei vertailukelpoinen

8. Liite: Kooste vuoden 2024 aikana julkaistuista ympäristöaiheisista tiedotteista, artikkeleista ja someviestinnästä

8.1 STT-tiedotteet 2024, joissa teemana ympäristö, luonto, kansainvälinen vastuu

14 tiedotetta, joissa aiheina muun muassa puiden istuttaminen Tansaniaan, Earth Hour, keväinen kävelytempaus uudella pyhiinvaellusreitillä, ISO 14 001 -sertifikaatin saaminen Espoon seurakuntayhtymälle, Green Flag Award -tunnuksen saaminen Kellonummelle ja kirjanpainajatuokkien tekemät tuhot Otaniemessä kappelin lähellä. Tiedotteiden kielinä suomen lisäksi ruotsi ja muutamia kertoja englanti.

- Sommarjobba med grönarbete? Esbo kyrkliga samfällighet rekryterar drygt 70 unga vuxna 19.1.2024
- Espoon seurakuntien hautausmaalle haetaan 76 kausi- ja kesätyöntekijää 19.1.2024
- Puu jokaiselle espoolaiselle vastasyntyneelle – Espoon seurakunnat istuttaa puita Tansaniaan 14.3.2024
- Ett träd för varje nyfödd Esbobaby – Esbo församlingar planterar träd i Tanzania 14.3.2024
- Espoon seurakunnat mukana Earth Hour -tapahtumassa 21.3.2024
- Espoon seurakunnat toimivat neljällä mantereella – 1,77 miljoonaa euroa kansainväliseen apuun ja lähetystyöhön 21.3.2024
- Keväinen kävelytempaus tutustuttaa Espoon kulttuurimaisemassa kulkevaan uuteen pyhiinvaellusreittiin ja kerää varoja nuorten hyväksi 18.4.2024
- Esbo församlingar får ISO 14001-miljöcertifiering som den första kyrkliga samfälligheten i Finland 3.5.2024
- Espoo parishes become ISO 14001 certified as the first parish union in Finland 3.5.2024
- Espoon seurakunnille ISO 14001 -ympäristösertifiointi ensimmäisenä seurakuntayhtymänä Suomessa 13.5.2024
- Kesäkahviloita, vaelluksia lähiluontoon ja Walk in -terapiaa – Espoon seurakuntien kesä tarjoaa kohtaamispaikkoja 30.5.2024
- Espoo-päivänä pääsee naimisiin, nukkumaan taivasalla ja seikkailemaan hautausmaalla 25.7.2024
- Juhlavuoden kunniaksi 20 perheomenapuuta Espoon hiippakuntaan 14.8.2024
- 20-ärsä Esbo stift jubilerar med att plantera äppelträd och får besök från Myanmar 14.8.2024
- Kellonummen hautausmaalle Green Flag Award -palkinto jo kolmantena vuotena peräkkäin 15.8.2024
- Klockarmalmens begravningsplats får utmärkelsen Green Flag Award tredje året i rad 15.8.2024
- Green Flag Award to Kellonummi Cemetery for the third year running 15.8.2024
- Kirjanpainajatuokkien tuhoamia kuusia kaadetaan Otaniemessä 30.10.2024
- Espoon seurakunnilta 25 000 euroa katastrofiapua Lähi-idän konfliktista kärsiville 5.12.2024 (kansainvälinen vastuu)

- Esbo församlingar ger 25 000 euro i katastrofhjälp till offer i Mellanöstern-konflikten 5.12.2024
- Joulukirkkoja, lemmikkien siunaamista ja hautausmailla käyntiä – Espoon kirkot ja kappelit kutsuvat joulunviettoon 13.12.2024
- Julböner, besök på gravgården och välsignelse av husdjur - kyrkorna och kapellen i Esbo kallar till julfirande 13.12.2024

8.2 Videot/ podcastit Youtubessa

Videoita ja podcasteja julkaistu luonto-, ympäristö- ja kansainvälisen vastuun teemoilla seitsemän kappaletta suomeksi ja ruotsiksi kaksi. Videoiden aiheina muun muassa Nuuksion pieni pyhiinvaellus, kansainvälinen Maan päivä, Puita lapsille -kampanja, ISO 14 001 -sertifikaatti, pyöräily Espoossa ja kasvisruokailu.

Soul Of Espoo: Liikkumista Espoossa ennen ja nyt - Mika Salonoja. Keskustelua pyöräilystä Espoossa. 7.1.2024 <https://youtu.be/qF3Af3PTsKs?si=XTMKmdazp8DcsZlk>

Puita lapsille: Karina ja guavapuu 21.3.2024 https://youtu.be/lBJxtuMtg_U

Puita lapsille: Hussein ja eukalyptuspuu 21.3.2024 <https://youtu.be/F9FDJV13Os8>

Kansainvälinen maan päivä - Earth Day 2024 21.4.2024 <https://youtu.be/drUxoHWqolw?si=oKn243JWocki-babJ> Espoon seurakunnille ISO 14001 -ympäristösertifiointi ensimmäisenä seurakuntayhtymänä Suomessa 15.5.2024 <https://youtu.be/jfnza68mL-w>

Träd för barnen: Karina och guavaträdet 12.6.2024 <https://youtu.be/K3kJqbDR8pU>

Träd för barnen: Hussein och eukalyptusträdet 12.6.2024 <https://youtu.be/nuB6qSzPGmY>

Nuuksion pieni luontopyhiinvaellus 13.9.2024 <https://youtu.be/sxV70DiIn7Y>

Soul of Espoo: Kasvisruokakonkari Asko Leinonen tekee töitä hautausmailla 20.11.2024 <https://youtu.be/BIXmuRawW50>

Somenostot Espoon seurakunnat fb ja Kirkko Espoossa IG Teemoina luonto, ympäristö, kansainvälinen vastuu, kestävä kehitys

Soul Of Espoo: Liikkumista Espoossa ennen ja nyt - Mika Salonoja (podcast, fb) 7.1.2024

Ilmastokonsertti su 14.1. Laaksoalahden kappelilla. Konsertti Itämeren suojelemiseksi, Natura-kvartetti ja Musaico-kuoro. Konsertin tuotto ohjataan lyhentämättömänä WWF:n kautta Itämeren suojeleluun. Kirkko Espoossa ig

Ilmastokonsertti su 14.1. klo 15 Laaksoalahden kappelilla. 11.1.2024, Espoon seurakunnat fb

Espoon seurakuntien hautausmailla haetaan 76 kausi- ja kesätyöntekijää 18.1.2024, Espoon seurakunnat fb

Haluatko tehdä kesällä töitä ulkona? Jos olet niin ikään valmis tekemään fyysisiä hommia, niin meillä voi olla töitä juuri sinulle., 19.1.2024, Kirkko Espoossa Ig

Ekopaasto: Lanttu vai mustajuuri? Sesonkijuureksista hyvä ateria ja ekoteko. 17.2.2024 Kirkko Espoossa Ig

Blogi: Espoon tuomiokirkkoseurakunnan pappi, väitöskirjatutkija Vilppu Uomo pohtii blogissaan teologian vaikutusta kansainväliseen ilmastopolitiikkaan. 28.2.2024 Espoon seurakunnat fb

Ekopaasto: La 9.3. Minkä vaatteen tai esineen voit korjata tai kierrättää? Espoon seurakunnat fb

Ekopaasto: Ma 11.3. Kuluta aineettomia asioita: hiljaisuutta, aikaa ja hyviä sanoja toisille. Espoon seurakunnat fb

Ekopaasto: 12.3. Lähde itsekseksi luontoon ihmetellen, aavistellen ja suorittamatta. Espoon seurakunnat fb

Puita lapsille Espoon seurakuntien Puita lapsille -hanke julkistetaan Maailman metsäpäivänä 21.3. Jokaiselle espoolaisvauvalle istutetaan puu Tansaniaan. Puiden istuttaminen ja sitä tukeva ympäristötyö toteutetaan yhdessä Suomen Lähetysseuran kanssa. 15.3.2024 Espoon seurakunnat fb

Ekopaasto: 21.3. Käy lähimetsässä hiljentymässä. Olet osa luomakuntaa. Espoon seurakunnat fb

Ekopaasto: 23.3. Näytä tänään valomerkki ilmaston ja luonnon puolesta. Espoon seurakunnat fb

23.3.2024 Anna tänään tunti luonnolle. Tee jotain luonnon kannalta positiivista, jotain mitä rakastat, missä tai milloin tahansa. Kirkko Espoossa lg

23.3.2024 Anna tänään tunti luonnolle. Tee jotain luonnon kannalta positiivista, jotain mitä rakastat, missä tai milloin tahansa. Espoon seurakunnat fb

Maanantaina 22.4. vietetään kansainvälistä ”Maan päivää”. Sitä kutsutaan toisinaan myös Maailman päiväksi. Espoon seurakunnat fb

Miljoona roskapussia

19.4.2024 Maan päivään liittyviä tapahtumia seurakunnissa: Espoon seurakunnat fb

20.4.2024 Keväinen kävelytempaus tutustuttaa Espoon kulttuurimaisemassa kulkevaan uuteen pyhiinvaellusreittiin ja kerää varoja nuorten hyväksi, Espoon seurakunnat fb

21.4.2024 Espooseen on avattu useita pyhiinvaellusreittejä. Espoon seurakuntien suunnittelema uusi pyhiinvaellusreitti myötäilee Kuninkaantietä, joka yhdisti 1300-luvulta alkaen toisiinsa Ruotsin valtakunnan itä- ja länsiosia. Tältä sivustolta löydät tulevat yhteiset pyhiinvaellustapahtumat Espoon seurakunnissa. Espoon seurakunnat fb

22.4.2024 Maan päivä - Earth Day Espoon seurakuntien sometoimitus/ Katja Kangas #viljelejavarjele #luonnonsuojelu #ekoteologia #maanpäivä2024 #EarthDay2024, Espoon seurakunnat fb

25.4.2024 Hautausmaiden kevätsiivoukset ovat tämän viikon tauolla. Jatketaan ensi viikolla. Kirkko Espoossa lg

2.5.2024 Chapple-kirppis on täällä. Laita hyvä kiertämään. Kirkko Espoossa lg

15.5.2024 Espoon seurakuntien uusi ympäristöjärjestelmä on rakennettu kansainvälisen ISO 14001 -standardin mukaiseksi. ISO 14001-sertifikaatti luovutettiin Espoon seurakunnalle 13.5.2024. Järjestelmä on paikallisseurakuntien ja yhtymän viraston yksiköiden yhteinen. Espoon seurakunnat fb, video

8.6.2024 Kesäkahviloita, vaelluksia lähiluontoon ja Walk in -terapiaa – Espoon seurakuntien kesä tarjoaa kohtaamispaikkoja, Espoon seurakunnat fb

26.6.2024 Kaipaus ja rakkaus näkyvät Kellonummen hautausmaalla – vehreällä alueella voi käydä vaikka lammenrantapiknikillä, Kirkko ja kaupunki Espoon seurakunnat fb

13.08.2024 Tervetuloa Peikon patikka -luontovaelluksen avajaisiin Velskolaan la 31.8. klo 14-18! Noin kolme kilometriä pitkä polku kuljettaa vaeltajia monipuolisessa metsämaastossa. Reitti alkaa Velskolan leirikeskuksen pihapiiristä. Kirkko Espoossa lg, nosto myös fb:ssä

13.8. 2024 Espoo-päivän ja Suomen Luonnon Päivän kunniaksi la 31.8. Kirkko Espoossa järjestää pop up -telttailualueen Velskolaan! Tule yöpymään taivaan alla joko omalla teltalla tai lainaa meitä teltta. Velskolassa on mahdollisuus sauna ja uida. Kirkko Espoossa lg

15.8.2024 Espoon seurakuntien Kellonummen hautausmaa on voittanut arvostetun Green Flag Awardin vuosille 2024– 2025. Kirkko Espoossa lg

16.8.2024 Espoo-päivän ja Suomen Luonnon päivän kunniaksi Velskolassa on mahdollisuus yöpyä teltassa,

tai vaikka riippumatossa. Jos omaa telttää ei löydy, sellaisen saa lainaksi. Ilmoittautuminen Nuku yö ulkona -tapahtumaan on avoinna 18.8. asti. Espoon seurakunnat fb reels

28.8.2024 Ajatuksia toivosta ja luomakunnasta - Hetki piispan kanssa. Espoon hiippakunta juhlii 20-vuotis-juhlaansa 2024. Video, Kirkko Espoossa ig

30.8.2024 Espoon hiippakuntaan istutetaan juhluvuoden kunniaksi 20 perheomenapuuta – piispa Kaisamari Hintikan mukaan uudet omenapuut kertovat toivosta. Kirkko ja kaupunki, Espoon seurakunnat fb

31.08.2024 Velskolassa nukutaan yö ulkona ja juhliitaan samalla Suomen luonnon päivää! Video. Kirkko Espoossa ig.

13.9.2024 Nuuksion pieni luontopyhiinvaellus, video Espoon seurakunnat fb

4.10.2024 ”On paljon asioita, joita voisimme oppia eläimiltä, jos antaisimme niille mahdollisuuden” – Viihdeläinsairaalaassa työskentelevä Maiju Kupiainen haaveili jo lapsena eläinten pelastamisesta. Verkkojuttu Kirkko ja kaupunki, Espoon seurakunnat fb

6.10.2024 Pastori Heikki Lehti Espoosta näkee syysloistoon pukeutuvassa vaahterassa ja yötaivaan revontulissa viestin Jumalalta, joka tulee luonnossa lähelle. Hartaus Yle Areenassa. Nosto, Espoon seurakunnat fb

17.10.2024 Reilu kauppa varoittaa: suomalaisten rakkaus kahviin tuhoaa sademetsiä Verkkojuttu Kirkko ja kaupunki, Espoon seurakunnat fb

18.10.2024 On taas syksy ja aika sulkea Espoon hautausmaiden kesävedet. Nautitaan vielä kuitenkin kuulaista syyspäivistä kuten tämä Kirkon hautausmaalla kasvava syyshortensia. Kirkko Espoossa ig

26.10.2024 Helsingin tuomiokirkossa on tässä kuussa vietetty Kestävä tulevaisuus -teemakuukautta. Sen tapahtumat on järjestetty brittitaitelija Luke Jerramin käsialaa olevan Gaia-taideteoksen alla. Kirkko Espoossa ig, reels

27.10.2024 Ihminen tarvitsee monilajista metsää – pöpelikkö parantaa vastustuskykyä taudeille. Verkkojuttu Kirkko ja kaupunki, Espoon seurakunnat fb

28.10.2024 Puita lapsille. Tansaniassa Kilosan seurakunnassa on juuri istutettu puuntaimia Espoon ja maailman lapsille. Espoon seurakunnat ig, nosto myös Espoon seurakunnat fb

30.10.2024 Voihan kirjanpainaja, mitä teit! Otaniemen kappelin kiinteistön alueelta joudutaan kaatamaan pystyyn kuolleita kuusia. Espoon seurakunnat ig, nosto myös Espoon seurakunnat fb

20.11.2024 Soul of Espoo: Hautaustoimen työnjohtaja Asko Leinonen on ollut kasvisruokailija 1990-luvun alusta lähtien. Podcastissa hän antaa puhuu myös kynttiläjätteen oikeaoppisesta lajittelusta ja kertoo, milaista on kohdata surevia ihmisiä hautausmaalla. Espoon seurakunnat fb, video

29.11.2024 Blogi: - Juuri päättynyt YK:n ilmastokokous Bakussa on ollut jälleen yksi esimerkki siitä, miten ihmiskunta ei kykene vastaamaan aiheuttamaansa ekologiseen kriisiin. Kokouksen päätökset ilmastomuutoksen torjumisesta tiedettiin jo niitä hyväksyttäessä riittämättömiksi. Sama on toistunut läpi ilmastokousten historian: tehdään liian vähän ja liian myöhään, Vilppu Uomo kirjoittaa. Espoon seurakunnat fb

8.3 Verkkosivut: espoonseurakunnat.fi

18.1.2024 Espoon seurakuntien hautausmaille haetaan 76 kausi- ja kesätyöntekijää

[Espoon seurakuntien hautausmaille haetaan 76 kausi- ja kesätyöntekijää - Kirkko Espoossa](#)

14.3.2024 Puu jokaiselle espoolaiselle vastasyntyneelle – Espoon seurakunnat istuttaa puita Tansaniaan

[Puu jokaiselle espoolaiselle vastasyntyneelle – Espoon seurakunnat istuttaa puita Tansaniaan - Kirkko Espoossa](#)

21.3.2024 Espoon seurakunnat toimivat neljällä mantereella – 1,77 miljoonaa euroa kansainväliseen apuun ja lähetystyöhön

[Espoon seurakunnat toimivat neljällä mantereella – 1,77 miljoonaa euroa kansainväliseen apuun ja lähetystyöhön - Kirkko Espoossa](#)

18.4.2024 Keväinen kävelytempaus tutustuttaa Espoon kulttuurimaisemassa kulkevaan uuteen pyhiinvaellusreittiin ja kerää varoja nuorten hyväksi

[Keväinen kävelytempaus tutustuttaa Espoon kulttuurimaisemassa kulkevaan uuteen pyhiinvaellusreittiin ja kerää varoja nuorten hyväksi - Kirkko Espoossa](#)

10.5.2024 Kirkko rauhan ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta - Espoon seurakunnat mukana Maailma kylässä -festivaaleilla 25.-26.5.2024

[Kirkko rauhan ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta - Espoon seurakunnat mukana Maailma kylässä -festivaaleilla 25.-26.5.2024 - Kirkko Espoossa](#)

16.5.2024 Espoon seurakunnille ISO 14001 -ympäristösertifiointi ensimmäisenä seurakuntayhtymänä Suomessa

[Espoon seurakunnille ISO 14001 -ympäristösertifiointi ensimmäisenä seurakuntayhtymänä Suomessa - Kirkko Espoossa](#)

17.5.2024 Espoo parishes become ISO 14001 certified as the first parish union in Finland

[Espoo parishes become ISO 14001 certified as the first parish union in Finland - Kirkko Espoossa](#)

29.5.2024 Kesäkahviloita, vaelluksia lähiluontoon ja Walk in -terapiaa – Espoon seurakuntien kesä tarjoaa kohtaamispaikkoja

[Kesäkahviloita, vaelluksia lähiluontoon ja Walk in -terapiaa – Espoon seurakuntien kesä tarjoaa kohtaamispaikkoja - Kirkko Espoossa](#)

25.7.2024 Espoo-päivänä pääsee naimisiin, nukkumaan taivasalla ja seikkailemaan hautausmaalla

[Espoo-päivänä pääsee naimisiin, nukkumaan taivasalla ja seikkailemaan hautausmaalla - Kirkko Espoossa](#)

15.8.2024 Kellonummen hautausmaalle Green Flag Award -palkinto jo kolmantena vuotena peräkkäin

[Kellonummen hautausmaalle Green Flag Award -palkinto jo kolmantena vuotena peräkkäin - Kirkko Espoossa](#)

15.8.2024 Green Flag Award to Kellonummi Cemetery for the third year running

[Green Flag Award to Kellonummi Cemetery for the third year running - Kirkko Espoossa](#)

15.8.2024 Juhlavuoden kunniaksi 20 perheomenapuuta Espoon hiippakuntaan

[Juhlavuoden kunniaksi 20 perheomenapuuta Espoon hiippakuntaan - Kirkko Espoossa](#)

30.10.2024 Kirjanpainajien tuhoamia kuusia kaadetaan Otaniemessä

[Kirjanpainajien tuhoamia kuusia kaadetaan Otaniemessä - Kirkko Espoossa](#)

5.12.2024 Espoon seurakunnilta 25 000 euroa katastrofiapua Lähi-idän konfliktista kärsiville

[Espoon seurakunnilta 25 000 euroa katastrofiapua Lähi-idän konfliktista kärsiville - Kirkko Espoossa](#)

12.12.2024 Joulukirkkoja, lemmikkien siunaamista ja hautausmailla käyntiä – Espoon kirkot ja kappelit kutsuvat joulun viettoon

[Joulukirkkoja, lemmikkien siunaamista ja hautausmailla käyntiä – Espoon kirkot ja kappelit kutsuvat joulun viettoon - Kirkko Espoossa](#)